

Sabor ukazao povjerenje novoj Vladi RH

Hrvatski sabor je nakon cjelodnevne rasprave ukazao povjerenje novoj Vladi s većinom od 84 glasova. Vlada ima 24 člana, od toga šest novih. Suprotno najavama da će se smanjiti broj ministarstava i broj potpredsjednika, što bi stvorilo manje i učinkovitije izvršno tijelo i predstavljalo početak reforme državne uprave, broj ministara je povećan za mjesto ministricice bez portfelja.

Po svom stranačkom sastavu SDP drži 11 mjesta, 4 HSS, 4 su nestranačka stručnjaka, troje je nezavisnih liberala i po jedan član HNS-a i LS-a.

Premijer Iвица Račan je u svojoj završnoj riječi iznio kako je nova Vlada sastavljena kompromisima bez kojih ne može djelovati koalicijska vlada, te je izrazio spremnost da Vlada svaka dva mjeseca izvještava Sabor o napretku njenih glavnih programskih ciljeva: gradnji autoceste Zagreb-Split, zapošljavanju i podizanju poduzetništva.

Vladi predstoji teška zadaća da u preostalim godinu i pol dana napravi ono što joj do sada nije uspjelo: povećanje proizvodnje i izvoza i stvaranje uvjeta za ulaganja.

Početni dio 24. izvanredne saborske sjednice pokazao je da u Saboru više nije kao što je bilo. Nakon razmatranja pitanja hoće li se Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina donijeti po hitnom ili redovnom postupku, prijedlog SDP-a, podržan stavovima nezavisnih liberala, nije prošao jer su ostale stranke, pripadnice koalicijske Vlade: HSS, HNS i LS bile protiv tog prijedloga. Novoj Vladi bit će potrebno više dogovaranja i usuglašavanja stavova.

Ž.S.

	strana
- Uvodnik urednika	2
- Utvrđivanje dnevnog reda	3
- Predstavljanje Vlade Republike Hrvatske i glasovanje o povjerenju Vladi Republike Hrvatske	5
- Program Vlade RH do kraja 2003. godine	9
- Životopisi članova Vlade	33
- Prijedlog i Konačni prijedlog Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina	34
- Prijedlog odluke o sudjelovanju Hrvatskih vojnih promatrača u mirovnoj misiji UNMOGIP / Indija / Pakistan	54
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o potvrđivanju Ugovora o darovnici iz Fonda za globalni okoliš za projekt očuvanja krških ekoloških sustava između Republike Hrvatske i Međunarodne banke za obnovu i razvoj u funkciji provedbene agencije Fonda za globalni okoliš	55
- Odgovori na zastupnička pitanja	55

PRIKAZ RADA:

- 24 - IZVANREDNE - SJEDNICE HRVATSKOG SABORA ODRŽANE 30. I 31. SRPNJA 2002.

Utvrdjivanje dnevnog reda

Pozdravivši zastupnike te posebno mandataru za sastav nove Vlade predsjednik Sabora **Zlatko Tomčić** otvorio je 24. - izvanrednu - sjednicu Hrvatskog sabora.

Prava manjina u redoviti postupak

Kao i uvijek na početku svake sjednice prešlo se na utvrđivanje dnevnog reda odnosno očitovanje o prijedlozima da se pojedine točke dnevnog reda raspravljaju hitnim postupkom.

U ime Kluba zastupnika HDZ-a **Vladimir Šeks (HDZ)** je iznio stav da Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina bude raspravljan redovnim postupkom. Razlog za to vidi u činjenici što hitni postupak nisu podržali zastupnici nacionalnih manjina u Hrvatskom saboru. U prilog svom prijedlogu dodao je kako problematiku nacionalnih manjina u cijelosti reguliraju postojeći pozitivni zakoni.

Kolega Šeks je izrekao krivi navod jer je Klub zastupnika nacionalnih manjina zauzeo stav da ovaj Ustavni zakon bude raspravljan hitnim postupkom, rekla je **Jadranka Reihl-Kir (SDP)**.

U ime Kluba zastupnika HSP-a i HKDU-a govorio je **Anto Đapić (HSP)**. Založio se također za to da se glede Ustavnog zakona o nacionalnim manjinama primijeni redoviti postupak, jer, kaže, u njemu postoje neke nedorečenosti s kojima se ne slažemo i one se mogu bolje ispraviti u dva čitanja.

Klub zastupnika nacionalnih manjina predlaže da se Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina ne donosi hitnim postupkom, naglasio je u ime Kluba **Borislav Graljuk (LS; zastupnik pripadnika austrijske, nje-mačke, rusinske, ukrajinske i židovske nacionalne manjine)**. Kao osnovni razlog naveo je to što ovaj

Prijedlog dnevnog reda

- *Predstavljanje Vlade Republike Hrvatske i glasovanje o povjerenju Vladi Republike Hrvatske*
- *Prijedlog i Konačni prijedlog Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina*
- *Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o potvrđivanju Ugovora o darovnici iz Fonda za globalni okoliš za projekt očuvanja krških ekoloških sustava između Republike Hrvatske i Međunarodne banke za obnovu i razvoj u funkciji provedbene agencije Fonda za globalni okoliš*
- *Prijedlog odluke o sudjelovanju Hrvatskih vojnih promatrača u mirovnoj misiji UNMOGIP / Indija / Pakistan*

zakon nije na vrijeme stigao do onih na koje se najviše odnosi, a želja je, kaže, da se sve udruge i asocijacije nacionalnih manjina u Hrvatskoj dobro s njime upoznaju kako bi dali svoje primjedbe.

Držim da nam nije potreban hitan, nego dobar Zakon o pravima nacionalnih manjina, rekao je u ime Kluba zastupnika IDS-a **Damir Kajin (IDS)**. Smatra da nitko iz OEES-a ili međunarodne zajednice nema mogućnosti nametati rokove u kojima će se ovaj zakon donijeti. Složio se potom s predstavnicima nacionalnih manjina kako je glede ovog Zakona potrebna široka rasprava. Konstatirao je kako je predloženi Zakon plod prizemne trgovine što je samo u prilog tome da on ide u drugo čitanje. Zaključio je kako ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina predstavlja mali korak za manjine, ali veliki za Republiku Hrvatsku.

Ovaj Zakon je jedna od najvažnijih međunarodnih obveza Republike Hrvatske i šteta je što nije bio već donesen, istaknuo je u ime Kluba

zastupnika DC-a dr.sc. **Mate Granić (DC)**. Drži da ako nema potpunog konsenzusa oko donošenja ovog Zakona, trebao bi ići u redovitu proceduru, jer, kaže to nije stranačko, nego državno pitanje.

U ime Kluba zastupnika nezavisnih liberala mr.sc. **Ivo Škrabalo (HSL)** je napomenuo kako je Ustavni zakon o manjinama jedan od najvažnijih zakona koje treba donijeti Sabor te drži da je bitno da bude donesen što većim konsenzusom. Istaknuo je da njegov Klub podržava prijedlog hitnog postupka jer je taj ustavni Zakon pripreman uz velike konzultacije s manjinama, nije nametnut od međunarodne zajednice i njegovim donošenjem bi se, dodaje, skinuo veliki prigovor s Hrvatske.

U ime Kluba zastupnika SDP-a mr.sc. **Mato Arlović (SDP)** je rekao da podržava da se Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina donese hitnim postupkom, budući da rasprava o njemu praktički traje od svibnja 2000. godine. Bilo je prostora i mogućnosti podnijeti niz primjedbi i prijedloga na ovaj Zakon, a on je ustvari i nastao temeljem iznesenih primjedbi, konstatirao je zastupnik. Ustvrdio je da se danas koriste formalni prigovori kako bi se ponovno otvorila rasprava o nekim političkim pitanjima koja se drugačije zastupaju u okviru pojedinih klubova ili pojedinaca. Drži da se ti stavovi mogu dati iskazati u obliku amandmana o kojima će se tijekom rasprave odlučiti, a ne skidati hitni postupak, jer, rekao je postoje mnogi razlozi da se ovaj ustavni zakon donese. Što se tiče spominjanih pritisaka iz međunarodne zajednice, smatra da predstavnici međunarodne zajednice više puta postaju glasnogovornici pojedinaca iz nekih hrvatskih udruga.

Dr.sc. **Furio Radin (NZ; zastupnik pripadnika talijanske nacionalne manjine)** je pojasnio da zastupnici nacionalnih manjina nisu imali baš

toliko puno konzultacija s Vladom prilikom izrade ovog zakona kako je to gospodin Arlović prikazao.

U ime Kluba zastupnika LS-a dr. **Tibor Santo (LS; zastupnik pripadnika mađarske nacionalne manjine)** pridružio se svima koji smatraju da je ovo važan zakon i da ga je potrebno donijeti konsenzusom, ali prvenstveno kriterij treba biti kvaliteta, a konsenzus se može postići kada to dozvole prilike. Smatra da se do rujna ne bi desila nikakva šteta za Republiku Hrvatsku, a omogućilo bi se udruženjima nacionalnih manjina kao i drugim udruženjima civilnog društva da daju kvalitetan doprinos.

Mi se pridružujemo svima koji smatraju da je za donošenje kvalitetnog Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina potrebno provesti dva čitanja, rekla je u ime Kluba zastupnika HNS-a, PGS-a i SBHS-a dr.sc. **Vesna Pusić (HNS)**. Dodala je da predloženi zakon ima manjkavosti koje bi trebalo temeljito prodiskutirati i doraditi.

Prijedlogu da predloženi Ustavni zakon bude raspravljan redovnim postupkom pridružila se i u ime Kluba zastupnika HSL-a **Đurđa Adlešić (HSL)**.

Predsjednik Sabora **Zlatko Tomčić** odredio je tada stanku od deset minuta, budući da je ona zatražena u ime Kluba zastupnika HSS-a zbog konzultacija unutar Kluba.

Nakon stanke, **Luka Trconić (HSS)** u ime **Kluba zastupnika HSS-a** rekao je da su nakon konzultacija odlučili da se priklone onim stajalištima koje zagovara drugo čitanje. Mišljenja su da u ovoj situaciji kada većina klubova zastupnika podržava drugo čitanje nema razloga da se temeljito i svestrano ne rasprave u prvom čitanju sve alternative koje su bile relevantne i da se najesen priđe drugom čitanju.

"Mislim da ima dovoljno argumenata da se provede drugo čitanje, pa u tom smislu podržavamo prigovore protiv hitnosti".

Problem članka 18, ne Zakona

Tada je u ime predlagatelja govorio **Goran Granić**, potpredsjednik Vlade. Rekao je da se stvorio utisak da se raspravlja o problemu zakona, što nije točno, jer se raspravlja o problemu članka 18. ovog zakona.

"On će se ionako u svakoj varijanti bilo jedno, dva ili tri čitanja napisati ovdje u Hrvatskom saboru, i time se

neće odgoditi problem, on se mora raspraviti, oko njega se mora postići rješenje. Radi se o zastupljenosti predstavnika manjina u Hrvatskom saboru, njihovog izbora".

Naglasio je da je bio prisutan na raspravama na svim odborima, i da nije zamijetio bilo kakvu bitnu primjedbu koja bi tražila odgađanje rasprave o zakonu, osim primjedbe koja je vrlo jasno rečena oko načina izbora zastupnika manjina u Hrvatski sabor. To pitanje mora urediti Hrvatski sabor. "Tu nema međunarodnih standarda, to je ono što mora biti dio naše volje, kako i na koji način će predstavnici manjina biti zastupljeni u Hrvatskom saboru".

Rekao je da su se u pripremi zakona razmatrale tri varijante, koje su raspravljane i s predstavnicima manjina, od rješenja koje je u prijedlogu zakona, rješenja koje omogućuje da predstavnici manjina osim općeg prava glasa imaju i tzv. manjinski glas, pa do rješenja kojeg su zagovarali određeni predstavnici, "a moglo bi se reći i svi predstavnici stranaka koalicije, da se ide prema modelu građanske Hrvatske, izgradnje političkog sustava gdje se predstavnici manjina biraju putem općih lista, a samo onda ukoliko nije zastupljenost onakva kakva je potrebna da se onda dopunskim izborima osigurava prisutnost zastupnika manjina".

No, taj prijedlog su otklonili zastupnici manjina i on se nije ni našao u ovom prijedlogu.

Vlada odustaje od hitnog postupka

Rekao je da Vlada prihvaća da se to pitanje raspravi, odnosno da zakon ide u dva čitanja, napominjući da se time ne smanjuje problem članka 18. i rasprava koja će se voditi, naime, one će biti jednake kao da su u jednom čitanju ili u dva.

Za ispravak navoda javio se **Mato Arlović (SDP)**. Rekao je da bi samo jednim dijelom htio ispraviti navod odnosno upotpuniti cijeli navod. Naime, činjenica je da je postignuta suglasnost s predstavnicima nacionalnih manjina da se odustane od jedne od verzija članka 18, ali i s predstavnicima klubova koji su to zastupali.

"U tom kontekstu moram reći da je Klub zastupnika SDP-a zastupao to rješenje, a s obzirom na to da manjine

inzistiraju da se skida hitni postupak, nas više ovaj dogovor koji je sadržan u članku 18. ne obvezuje, a koji je predložila Vlada RH u dogovoru s predstavnicima nacionalnih manjina. Mi ćemo u tom slučaju, s obzirom na to da nas to više ne obvezuje također podržati da se ovaj zakon raspravi u dva čitanja, ali naravno da tada postoji sasvim sigurno mogućnost da se i drugačije uredi članak 18, nego što je do sada", rekao je Arlović.

Furio Radio (nezavisni) također se javio za ispravak navoda na izlaganje Gorana Granića. Rekao je da se rasprava apsolutno nije vodila samo o članku 18. "Mi smo jučer dali 6 amandmana, a na Odboru za ljudska prava i prava nacionalnih manjina svi amandmani su prihvaćeni". Naglasio je da se samo jedan od ovih amandmana ticao izbora, te da Klub nacionalnih manjina ima veći broj amandmana, a i nekoliko pojedinačnih amandmana.

Tada je **Borislav Gražjak (LS, zastupnik pripadnika austrijske, njemačke, rusinske, ukrajinske i židovske nac. manjine)**, u ime Kluba zastupnika nacionalnih manjina zatražio stanku od 10 minuta.

U nastavku je rekao da je Klub zastupnika nacionalnih manjina, kao posebno zainteresiran za donošenje Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina, u svom traženju da se iz hitne procedure Zakon stavi u redovnu proceduru, niti jednom riječju nije spominjao niti jedan članak predloženog Ustavnog zakona.

Isto tako niti jedan od predstavnika i predsjednika klubova zastupnika nije spominjao niti jedan članak predloženog Ustavnog zakona.

Redovna procedura u interesu građana Republike Hrvatske

"Mi oštro prosvjedujemo protiv izrečenih prijetnji gospodina Mate Arlovića kako ovdje pred svima nama tako i u hodnicima da ćemo dobiti nešto što možda ne bi trebalo".

Rekao je da su tražili redovnu proceduru radi građana RH, kako većinskog hrvatskog naroda tako i predstavnika nacionalnih manjina, kako bi se u normalnom vremenu upoznali s ovom, za Republiku Hrvatsku, važnom materijom. A u redovnoj proceduri raspravljat će se o člancima, pa tako vjerojatno i o članku 18, naglasio je zastupnik.

Mato Arlović (SDP) javio se za ispravak navoda. Rekao je da ni jednom riječju nije prijetio nikome u ime Kluba zastupnika SDP-a, već je samo rekao da dogovor koji je u pripremi Konačnog prijedloga postignut između predstavnika nacionalnih manjina i Vlade RH i koji je upućen na raspravu, ne obvezuje više ni Klub zastupnika SDP-a, ako ne obvezuje predstavnike nacionalnih manjina.

Tada je **predsjedatelj** rekao da kako je predlagatelj povukao prijedlog da se ovaj zakon donese po hitnom postupku, glasovat će se samo o potvrđivanju Ugovora o darovnici, odnosno da li su zastupnici za primjenu hitnog postupka kod donošenja Zakona o potvrđivanju

Ugovora o darovnici iz Fonda za globalni okoliš za projekt očuvanja krških ekoloških sustava između RH i Međunarodne banke za obnovu i razvoj u funkciji provedbene Agencije Fonda za globalni okoliš.

Zastupnici su jednoglasno, sa 128 glasova "za" prihvatili da se ovaj zakon uvrsti u dnevni red po hitnom postupku.

Tada je predsjedavajući rekao da s obzirom na to da pisanih prigovora na dnevni red koji je predložio uz poziv za sjednicu nije bilo taj se dnevni red usvaja.

Tada je **Vladimir Šeks (HDZ)** u ime Kluba zastupnika HDZ-a predložio da se u dnevni red uvrsti Izvješće predsjednika Vlade u ostavci ili mandataru vezano uz incident koji se

dogodio na Šarengradskoj Adi, a u svezi normalizacije odnosa s Jugoslavijom. "Mislim da bi predsjednik Vlade mogao podnijeti jedno izvješće tijekom rasprave ili predstavljanja Vlade o cijelom aspektu tog problema".

Tada je **predsjedatelj** pozvao zastupnika Šeksa da ovu inicijativu predloži po uobičajenoj proceduri, pa će se razmotriti da li ta točka može biti uvrštena u dnevni red.

Ovime je utvrđen dnevni red za 24. izvanrednu sjednicu Hrvatskog sabora. Predsjedavajući je napomenuo da je točka 2. izmijenjena na temelju zahtjeva predlagatelja, dakle skida se hitni postupak s Prijedloga Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina.

M.S.; S.F.

PREDSTAVLJANJE VLADE REPUBLIKE HRVATSKE I GLASOVANJE O POVJERENJU VLADI REPUBLIKE HRVATSKE

Povjerenje novoj Vladi i njezinu Programu

Hrvatski sabor izglasao je povjerenje novoj Vladi (84 glasa "za", 47 "protiv" i 1 "suzdržan") što ju je, kao mandatar, predložio dosadašnji predsjednik Vlade RH Ivica Račan. U skladu s Ustavom, mandat za sastavljanje nove Vlade povjerio mu je Predsjednik Republike Hrvatske, Stjepan Mesić, procijenivši na osnovi raspodjele zastupničkih mjesta i obavljenih konzultacija da Ivica Račan uživa povjerenje većine svih zastupnika. Podsjetimo, nova Vlada rezultat je povlačenja Hrvatske socijalno-liberalne stranke iz Koalicije.

Ivica Račan predsjednik je Vlade, a uz poznata imena iz sastava dosadašnje Vlade tu je i pet novih ministara. Prof. Ante Simonić novi je potpredsjednik Vlade, dr. Ljubo Jurčić ministar gospodarstva, Roland Žuvanić ministar pomorstva, prometa i veza, prof. Gvozden Flego ministar znanosti, a Gordana Sobol ministrica bez portfelja. Željka Antunović i dalje je potpredsjednica Vlade, ali je postavljena i za ministricu obrane.

RIJEČ MANDATAR

Mandatar za sastav nove Vlade Ivica Račan najprije se osvrnuo na protekle

2,5 godine mandata Vlade koju su formirale stranke koje su na izborima 3. siječnja dobile povjerenje građana.

O protekle dvije i pol godine

"Građanima smo obećali zaustavljanje pada i promjene, i tome smo posvetili dvije i pol godine našeg mandata. Jednom riječju, Vlada koju smo imali bila je Vlada reformi - reformi čiji je cilj bilo stvaranje uvjeta za bolju državu, državu za dobar život njezinih građana. Pratila su nas velika, vjerojatno i neostvariva, očekivanja javnosti, očekivanja građana izmučenih ratom i očekivanja gospodarstva osiromašenog nedaćama i pogrešnom politikom. Krenuli smo na posao puni optimizma i vjere u ciljeve koje smo si zadali, izgradnju demokratskog i stabilnog društva, vladavine prava i otvorenog konkurentnog i na znanju zasnovanog gospodarstva.

Postoji općeprihvaćeno ali, nažalost, netočno shvaćanje da su reforme popularne. Reforme od svih nas traže promjenu i prilagodbu. Reforme nikada nisu popularne. One su teške i bolne jer zadiru u stečena prava, interese i navike. Stoga odluke koje smo morali donositi nisu bile niti jednostavne niti lagane. Usprkos njihovoj nepopularnosti donosili smo

ih mirne savjesti svjesni njihove dugoročne koristi za Hrvatsku. Premda kod svih odluka nismo uvijek bili onako uspješni kako smo to željeli znamo ipak da smo išli u pravom smjeru. Imperativ koji nas je vodio u ove 2,5 godine vodi nas i danas - odgovornost spram budućnosti ove zemlje, njezinih građana, sigurnost njezinih građana.

Uza sve poteškoće i zastoje s kojima smo se susretali, uza sve greške koje smo, nužno, napravili rezultati nisu izostali. Počeli smo stvarati čvrste temelje za razvoj i ubrzan rast. Održavajući makroekonomsku stabilnost istovremeno smo konsolidirali gospodarstvo i pokrenuli ga iz recesije. Ukupni prihod Hrvatskog gospodarstva u 2001. godini povećan je za 13,4% dok su gubici smanjeni za 16%.

Danas - prvi put nakon osamostaljenja Hrvatske - gospodarstvo posluje s dobiti. U vrijeme krize, recesije u Europi i svijetu ostvarili smo u prvom tromjesečju ove godine rast bruto domaćeg proizvoda od 4,6% a investicije smo povećali za 10%. I ono najvažnije - zaposlenost u privatnom sektoru raste neprekidno već 15 mjeseci po prosječnoj stopi od

7,6%, a četvrti mjesec za redom smanjuje se i ukupna nezaposlenost.

Pokrenuli smo socijalni dijalog i kroz razgovore sa socijalnim partnerima poboljšavamo naše mjere i dobivamo važne podatke o tome - kako se Vladina politika i mjere odražavaju u praksi. Ovo su rezultati rada mnogih, ali i naših odluka i mjera koje smo poduzimali. Ove brojke, koje nisu onoliko velike kako bismo mi ili hrvatski građani to htjeli, danas su naša stvarnost i potvrđuju ono što sam već istaknuo. Idemo u pravom smjeru.

Međutim, moramo ostati realni i reći da još uvijek postoji niz problema koje nismo riješili i čije rješenje nije jednostavno. Iziskuje više vremena. Iziskuje dalekosežnije i dugotrajnije promjene, veći angažman i bolne zahvate ne samo u gospodarstvu već u čitavom društvu. Za takve zahvate potrebna je suglasnost, ali i solidarnost svih građana.

Svjesni smo dvije stvari. Građani nisu u potpunosti zadovoljni ostvarenim ali, u isto vrijeme, i većina građana želi da Vlada odradi svoj mandat do kraja. Zato danas ovdje stojim pred vama saborskim zastupnicima. U našoj zajedničkoj borbi za razvoj, pred novom Vladom, ukoliko dobije vaše povjerenje, pet je ključnih izazova - još uvijek previsoka stopa nezaposlenosti, niska razina konkurentnosti i izvozne sposobnosti gospodarstva, smanjenje javnog duga, ubrzanje reformi i stvaranje učinkovite državne i javne uprave, uprave koja je okrenuta svojim korisnicima, građanima i tvrtkama. Vrijeme koje je iza nas je vrijeme raščišćavanja ruševina i građenja temelja. Vrijeme koje je pred nama je vrijeme razvoja i nadogradnje. Zdrave temelje smo ostvarili - dinamični gospodarski rast, sve bolji kreditni rejting države i makroekonomsku stabilnost. Sada su pred nama ubrzani razvoj i nastavak reformi.

Hrvatska je zemlja u tranziciji. Tranzicija nije ništa drugo nego niz velikih i malih promjena, promjena sustava, promjena ponašanja i načina odlučivanja institucija, ali i promjena načina razmišljanja pojedinaca. Budućnost Hrvatske ovisi o spremnosti svih nas i društva u cjelini na nužne prilagodbe i promjene, da se ostvare temeljito i brzo. Stoga će Vlada nastaviti s provođenjem započete gospodarske politike, ali i štošta mijenjati.

Program - ciljevi

U godinu i pol, koja predstoji novoj Vladi, nizom reformskih mjera i aktivnosti stvorit ćemo uvjete za brži rast gospodarstva i zapošljavanje. Cilj nam je da dugoročniji rast hrvatskog gospodarstva bude prosječno najmanje 5%. To znači da u pojedinim godinama on može iznositi i 7%, pa i više od toga. Gospodarska će se politika i dalje provoditi u dosadašnjim uvjetima niske inflacije, stabilnog tečaja, daljnjeg razvoja tržišta kapitala i održavanja stabilnosti financijskog i bankarskog sustava.

I nova će Vlada uložiti sve napore u daljnje smanjenje proračunskog deficita i javne potrošnje u odnosu na bruto domaći proizvod. To ćemo postići daljnjom racionalizacijom, rastom plaća u državnom i javnom sektoru, sporije od realnog rasta BDP-a, bruto domaćeg proizvoda, smanjenjem izravnih subvencija, financijskim konsolidiranjem mirovinskog i zdravstvenog sustava. Novo zaduživanje bit će prvenstveno za ulaganje u infrastrukturu i energetiku.

U poreznom sustavu će se učinkovito organizacijom i sustavnom borbom protiv sive ekonomije i korupcije, povećanjem neoporezivog dijela dohotka, uvođenjem novog sustava olakšica ali i smanjenjem porezne evazije ojačati fiskalna disciplina.

Svjesni smo da je potrebno učiniti značajne promjene te osloboditi prostor za izravna ulaganja i jačanja izvoznih potencijala ove zemlje. Da bi se poboljšala konkurentnost uklonit će se administrativne prepreke i osnovati agencije za poticanje investicija i izvoza te poboljšati sustav gospodarske diplomacije. Veliku ćemo pozornost posvetiti vrlo važnom sektoru malog gospodarstva, u kojem će se pokrenuti niz mjera koje će ga još više ojačati.

Fleksibilizacija tržišta rada bit će i dalje tema razgovora i pregovora sa socijalnim partnerima i vjerujemo da ćemo i tu, do kraja iduće godine, zabilježiti potreban i važan napredak.

Pred nama je i važan doprinos borbi protiv kriminala u pretvorbi i privatizaciji te protiv organiziranog kriminala u cjelini. Moramo završiti saniranje najvećeg dijela ratnih posljedica, osigurati povratak imovine, povratak građana. Privatizacija državnog vlasništva stalni je kamen spoticanja i predmet brojnih rasprava.

Država ne može dobro upravljati poduzećima u svom vlasništvu, a napredak i veća konkurentnost tih poduzeća postižu se upravo strukturnim promjenama i ulaskom na otvoreno tržište. Stoga će nova Vlada utvrditi politiku te izraditi precizni vremenski plan privatizacije portfelja Hrvatskog fonda za privatizaciju.

Vlada će nastaviti i s konkretnim strateškim projektima kao što su autocesta Zagreb-Split, ali i izgradnja sveobuhvatne mreže suvremenih prometnica. Druga značajna infrastrukturna ulaganja koja nam predstoje su modernizacija željeznice, iskorištavanje vodenih puteva i ulaganja u energetske infrastrukture, posebno mislim na plinovod i naftovod. Aktivna politika zapošljavanja i dalje će biti okosnica razvojnih programa. Ona obuhvaća niz već započetih i dobro pripremljenih programa kao što su programi "S faksa na posao", "Posao za branitelje", "Učenjem do posla", i druge koji su do sada dali ohrabrujuće rezultate.

Od ostalih dugoročnih razvojnih projekata želim spomenuti program društveno poticane stanogradnje, a predstoji nam i realizacija već utvrđenih programa poticanja razvoja turizma i razvoja poljoprivrede. Za sve spomenute programe i projekte iznimno je važna uloga dva fonda, Fonda za razvoj i zapošljavanje i Fonda za regionalni razvoj.

Vratimo se sada, na početku, spomenutim reformama. Gotovo da i nema sektora u kojem nije potrebno provesti korijenite reforme, na koje nas ne obvezuju samo međunarodne obveze koje smo prihvatili već i naša odgovornost prema ovoj državi i njezinim građanima.

Radi se o velikim sustavima od iznimne važnosti za daljnji razvoj Hrvatske, stoga ih je potrebno racionalizirati, podići razinu njihove kvalitete, učinkovitosti, dostupnosti i transparentnosti njihova rada. Prioritet, svakako, imaju reforme pravosuđa, državne javne uprave, te obrazovanja i znanosti. Nastavit ćemo sa započetim procesom decentralizacije, koji će sve više jačati ulogu lokalne i regionalne samouprave. Želimo doprinijeti jačanju afirmacije nacionalnih manjina u životu našeg društva čemu, vjerujem, odličan doprinos daje i predloženi Ustavni zakon o nacionalnim manjinama i odlukom, koju smo donijeli - da se

rasprava ovdje o njemu, u Saboru, obavi u dva čitanja.

Na vanjskopolitičkom planu Hrvatska je nakon 3. siječnja ostvarila značajan zamah i brojne uspjehe zahvaljujući izlasku iz međunarodne izolacije. Prihvaćena je kao napredna tranzicijska država, a razvijajući odnose sa susjednim zemljama, uz svekoliku potporu europskih i svjetskih organizacija, postaje uvaženim partnerom i aktivnim sudionikom regionalne stabilnosti. No, ova će Vlada nastaviti svoju dosadašnju vanjsku politiku intenzivno surađujući sa svim međunarodnim financijskim, gospodarskim, političkim i diplomatskim čimbenicima te ispunjavajući preuzete obveze. I dalje će se sustavno raditi na procesu prilagodbe Europskoj uniji, kako bismo i službeno mogli podnijeti kandidaturu za članstvo u toj organizaciju. Reformom obrambenog sustava započeli smo proces prilagodbe svjetskim, obrambenim i sigurnosnim standardima, time jasno iskazujući svoju spremnost za pristupanje u članstvo NATO-a.

Nije nam preostalo mnogo vremena do kraja mandata, ali ga zato moramo, svjesni smo, pametno iskoristiti kako bismo postigli vidljiv rezultat. Promjene, reforme, koje predlažemo dalekosežne su, a za provedbu nekih bit će potrebno i više vremena od onoga koje nam je ostalo na raspolaganju. To samo pokazuje koliki je njihov domet i značaj za Hrvatsku i građane.

Trebamo u cjelini sagledati sve ono što je postignuto do sada, ne možemo i ne smijemo biti zadovoljni s ostvarenim jer se uvijek može više i bolje, to nam je podstrek da se s uvjerenjem i sigurnošću u svoje ciljeve okrenemo budućnosti. Prošla iskustva i pogreške mogu nam svojom poukom na tom putu biti od velike pomoći. Znam da je strah od promjena velik, u tome jest posebnost procesa promjena koji iziskuju zajedništvo, međusobno povjerenje i solidarnost. Hrvatska je, siguran sam, ponosno i samouvjerenom zakoračila u 21. stoljeće. Neka naš moto bude napredak, znanje, dinamičnost, i otvorenost. Pozivam vas stoga, poštovane zastupnice i zastupnici, da podržite novi sastav Vlade i Program. Uvjeren sam da ćemo uz vašu podršku i podršku hrvatskih građana, u ovakvom izmijenjenom sastavu, biti sposobni nositi se s izazovima koju su pred nama.

Dobije li danas nova Vlada vaše povjerenje obećavam vam da ćemo učiniti sve kako bismo ga opravdali”.

Predsjednik Hrvatskog Sabora, Zlatko Tomčić zahvalio je mandataru na izlaganju koji je zatim predložio članove nove Vlade.

Mandatar je potom predstavio članove nove Vlade.

Članovi Vlade

Predsjednik Vlade: Ivica Račan; potpredsjednici: dr. Goran Granić; Slavko Linić; prof. Ante Simonić; Željka Antunović; ministri: Željka Antunović (obrana); prof. dr. Mato Crkvenac (financije); Šime Lučin (unutarnji poslovi); Tonino Picula (vanjski poslovi); dr. Ljubo Jurčić (gospodarstvo); Ivica Pančić (hrvatski branitelji iz Domovinskog rata); dr. Antun Vujić (kultura); Božidar Pankretić (poljoprivrede i šumarstvo); Roland Žuvanić (pomorstvo, promet i veze); Ingrid Antičević-Marinović (pravosuđe, uprava i lokalna samouprava); Božo Kovačević (zaštita okoliša i prostornog uređenja); dr. Vladimir Strugar (prosvjeta i sport); Davorko Vidović (rad i socijalna skrb); Pave Župan-Rusković (turizam); Andro Vlahušić (zdravstvo); prof. Gvozden Flego (znanost i tehnologija); Neven Mimica (europske integracije); Radimir Čačić (javni radovi, obnova i graditeljstvo); Željko Peček (obrt, malo i srednje poduzetništvo); Gordana Sobol, ministar bez portfelja.

Ne smije se trošiti iznad gospodarskih limita i na teret budućih generacija.

Uslijedila su očitovanja klubova zastupnika o novopredloženoj Vladi.

Nakon što je mandatar Vlade pročitao imena novopredloženih članova Vlade, prije no što je otvorena rasprava, za riječ se javio dr.sc. **Anto Kovačević (HKDU)**, rekavši da je predsjednik Vlade u ostavci iznio politički spisak želja i obećanja te ustvrdivši da nije točno kako će Vlada do kraja mandata moći ostvariti predloženi program. Jer, ako to nije uspjela u dvije i pol godine - kako će u godinu i pol. Dakle, politička neizvjesnost se nastavlja, samo da se vlada pod svaku cijenu - rekao je zastupnik.

Predsjednik Hrvatskog sabora, **Zlatko Tomčić**, rekao je da nije bila

riječ o ispravku navoda već o predviđanju da se neće ostvariti ono što je mandatar predložio programom. A zasad još nema, napomenuo je, predviđanja navoda nego ispravak navoda.

RASPRAVA

Nastavak neuspješnog eksperimenta započetog 3. siječnja 2000.

Po riječima dr.sc. **Ive Sanadera** Klub zastupnika HDZ-a neće podržati ovu Vladu jer je to nastavak eksperimenta započetog 3. siječnja 2000, u kojem je Hrvatska zakoračila u jedno novo razdoblje i novo iskustvo koje se pokazalo lošim. Naime, demokratskom odlukom hrvatskih birača došlo je do promjene vlasti ali, nažalost, i do pada životnog standarda (unatoč izbornim obećanjima o boljem životu). Umjesto koalicije stranaka koja je trebala ponuditi konkretan program i rješenja za boljitak svih građana Hrvatske, hrvatskom biračkom tijelu ponuđena je koalicija koja je imala samo jednu zadaću - srušiti HDZ. Dakako, to je bilo legitimno i demokratski, ali je bilo loše za Hrvatsku, što se pokazalo u iduće dvije i pol godine, tvrdi Sanader. Nema sumnje, kaže, da mnogi građani, da su 3. siječnja 2000. znali što ih čeka u narednom razdoblju, zasigurno ne bi dali svoj glas šestorci. Stoga njegovi stranački kolege, poučeni takvim iskustvom, sugeriraju da se ubuduće više ne daje povjerenje takvim blokovskim podjelama, odnosno formiranju stranačkih blokova za rušenje drugih stranaka, nego konkretnim programima.

Kako reče, hadezeovci neće poduprijeti ovu Vladu ni stoga što je vladajuća koalicija ostvarila parlamentarnu većinu na osovini SDP i HSLŠ plus četiri druge stranke, a sporazum potpisan prije izbora između SDP-a i HSLŠ-a više ne postoji. Dobije li Vlada danas dovoljan broj glasova ona će biti legitimno potvrđena i nastaviti će raditi, ali ne zadugo, kaže Sanader. Jer, ako koalicija ne može izdržati provjeru u Saboru na tako jednostavnom problemu kao što je dilema oko toga treba li Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina donijeti hitnim ili redovnim postupkom, kako će onda izdržati na puno važnijim političkim,

gospodarskim i socijalnim temama (npr. kad se bude raspravljalo o Proračunu). Stoga bi bilo politički puno mudrije da je vladajuća koalicija priznala svoj debakl, nakon što se, izlaskom HSLS-a iz Vlade, praktički raspala, kaže Sanader.

U nastavku se osvrnuo na rezultate koje je ova Vlada postigla u protekle dvije i pol godine svog mandata na gospodarskom i socijalnom planu. S obzirom na pad životnog standarda građani ne očekuju bolje dane s ovom Vladom, napominje zastupnik. Naime, sve više mladih ljudi vidi svoju perspektivu izvan granica Hrvatske, nastavlja se depopulacija otoka, opustošuju hrvatska sela, itd. Zabilježen je i najveći broj nezaposlenih u posljednjih 50 godina (prije turističke sezone evidentirano je 420 tisuća nezaposlenih, a sada je taj broj nešto smanjen zbog sezonskog zapošljavanja radnika).

Ne može se reći da u nekim Vladinim potezima na političkom planu nije bilo i dobrih namjera. Unatoč tome, ponovno se dogodila podjela u narodnom biću na planu politike prema braniteljima, iseljeništvu, Hrvatima u BiH, prema Haagu, na planu vanjske politike i politike obrane. U tom kontekstu spomenuo je i nedavni incident na Šarengradskoj adi na Dunavi. Izjava ministra obrane hrvatske Vlade koji je prije nekoliko mjeseci ustvrdio da Hrvatska vojska ne bi bila spremna ni sposobna obraniti zemlju u slučaju agresije, možda je ponukala nekog vojnika na Dunavu da zapuca, kaže Sanader. Nameće se pitanje konzistentnosti politike nacionalne sigurnosti, odnosno obrane, s obzirom na to da je u ljeto 2000. raspuštena kompletna služba HIS-a te smijenjeno 35 veleposlanika i generalnih konzula diljem svijeta.

Po mišljenju zastupnika HDZ-a bilo bi primjerenije da je umjesto predsjednika Vlade u ostavci i predsjednika Sabora na sastanak s jugoslavenskim ministrom vanjskih poslova Svilanovićem u svezi sa spomenutim incidentom pošao ministar unutarnjih poslova ili vanjskih poslova. Zamjeraju, nadalje, da je naša zemlja na Summitu NATO-a u Rigi bila zastupljena s dvojicom ministara (vanjskih poslova i obrane) dok su ostale zemlje predstavljali predsjednici države ili Vlade. Osim toga, naši predstavnici nisu došli na zajedničku tiskovnu konferenciju na kojoj su bili predstavnici zemalja

kandidata za ulazak u NATO, što je ponukalo organizatore da sa stola maknu hrvatsku zastavicu. Tako se ne brane interesi Hrvatske u međunarodnoj zajednici, negoduje Sanader. Naime, po ocjeni njegovih stranačkih kolega Hrvatska je 2000. godine bila puno bliža NATO-u nego neke zemlje koje su danas pred ulaskom u tu organizaciju. Činjenica je, kaže, da Hrvatska na Summitu u Rigi nije niti znala artikulirati što hoće.

Dr. Sanader ponovio je da Klub zastupnika HDZ-a neće glasovati za ovu Vladu jer je uvjeren da ovakva Vlada i s ovakvim programom ne može uspjeti te da je to nastavak eksperimenta koji se u protekle dvije i pol godine pokazao lošim. Mandatar predlaže Vladu koja nema veze s Vladom one koalicijske strukture koja je dobila povjerenje birača 3. siječnja 2000. godine. Ova će Vlada biti utemeljena na jednoj novoj saborskoj arhitektonici političkih odnosa, legitimno i legalno na temelju glasova koje će dobiti, ali bez potpore javnosti i u širem političkom tijelu, a napose bez vizije kako izaći na kraj iz nagomilanih problema. Ukoliko nova Vlada zadobije povjerenje Hrvatskoga sabora HDZ će i dalje nastaviti konstruktivno, ali i kritički promatrati njezin rad, a napose raditi na stvaranju ozbiljnog alternativnog gospodarskoga, socijalnog i političkog programa za buduća vremena.

Usljediла je poslovnička primjedba **Ive Lončara (nezavisni)**. Po mišljenju ovog zastupnika predsjednik Tomčić je kao i mnogo puta dosad flagrantno prekršio Poslovnik dodajući kako to obično čini selektivno. Tvrdi kako mu nije ni na kraj pameti da brani zastupnika Sanadera niti bilo koga drugog, ali je, kaže, tijekom istupa tog HDZ-ovog zastupnika čuo sa svoje desne strane salve negodovanja, no predsjednik Tomčić je na to šutio. Podsjetio je zatim na smisao odredbe Poslovnika čija je suština da se predsjedatelj brine da govornik ne bude ometan ili spriječen u svom govoru, a zatim prisjetio nedavnog, kako je rekao incidenta, kada potpredsjednik Hrvatskoga sabora, gospodin Arlović, tijekom istupa Ljube Česića-Rojša nije reagirao na salve negodovanja opet s njegove desne strane, već je također šutio, da bi na kraju kada je spomenuti zastupnik neprimjereno reagirao istoga izbacio iz sabornice. Na kraju

je pozvao predsjednika Tomčića da zbog digniteta Hrvatskoga sabora i s obzirom na iznimno visoku funkciju koju obavlja sačuva mir u sabornici.

Na izlaganje zastupnika Sanadera ispravak navoda imao je mr.sc. **Marin Jurjević (SDP)**. Iako kaže kako bi mu trebalo par sati za te ispravke ograničio se samo na konstataciju kako se zna što je HDZ napravio u Splitu za vrijeme svoje vladavine te s tim u vezi spomenuo poduzeće DIKOM u kojem je od 11 tisuća radnika ostalo samo njih tisuću. Dolaskom na vlast koalicijska je Vlada zatekla godišnju stopu rasta nezaposlenosti od 11,3 posto, ali je ona sada prepolovljena. Da je kojim slučajem ostao zatečeni trend rasta nezaposlenosti bilo bi više od 700 tisuća nezaposlenih, kaže ovaj zastupnik.

Na Sanaderovu konstataciju o smjenjivanju konzula Jurjević podsjeća da je dolaskom na vlast u Split HDZ smijenio 100 posto direktora osnovnih škola i 90 posto direktora srednjih škola.

Usljediла je poslovnička primjedba dr. **Ive Sanadera (HDZ)**. Najprije je podsjetio na poslovničku odredbu kojom se precizira što je ispravak netočnog navoda. Drži kako je zastupnik Jurjević ne samo prekršio Poslovnik nego i izrekao čitav niz besmislica u kontekstu u kojem je govorio o nezaposlenosti u Splitu i smjenjivanju konzula i veleposlanika. Dr.sc. Sanader tvrdi da je samo govorio o tome kako je u jednom trenutku raspuštanjem HIS-a bila ugrožena nacionalna sigurnost te da 35 smijenjenih veleposlanika i konzula dugo nisu bili zamijenjeni novima pa je bilo država u kojima je Hrvatska i godinu dana bila bez tih kadrova, a kaže kako niti danas nije siguran da su neka takva mjesta popunjena.

Na izlaganje prethodnika zastupnik **Branislav Tušek (SDP)** imao je ispravak navoda, točnije na onaj dio tog istupa koji se odnosi na vanjsku politiku. S tim u vezi ovaj je SDP-ov zastupnik podsjetio da je u ovom mandatu Vlade RH primljena u punopravno članstvo Partnerstva za mir, zatim u WTO i da je u članstvu EFTA-e. Sve u svemu učinjen je jedan veliki iskorak u izvlačenju zemlje iz međunarodne izolacije, a svemu treba pridodati potpisan Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju EU-u.

Iako misli kako bi trebalo ispraviti čitavu diskusiju dr. Sanadera **Ivan Ninić (SDP)** osvrnuo se samo na neke

navode. Drži kako on i gospodin Sanader očito susreću neke druge građane, ne spori da su oni opravdano ljuti ali zato jer nisu smijenjeni mnogi kadrovi koji su nas doveli u ovu krizu iz koje se nije izašlo niti nakon dvije i pol godine. "Građani govore ako i niste ništa napravili, a smijenili ste one koji su nas doveli u ovu situaciju mnogo ste napravili", kaže Ninić. Na kraju je izrazio nadu da će nova Vlada izvršiti veći dio obećanja.

Gradanima se mora reći istina

U ime Kluba zastupnika IDS-a govorio je **Damir Kajin (IDS)** naglasivši da mandatar, točnije, vladajuća koalicija, mora biti autonomna u predlaganju i razrješavanju ministara jer će o uspjehu ljudi iz nove Vlade ovisiti i uspjeh koalicije odnosno njihovih stranaka na narednim izborima ali i zemlje u cjelini. Zato bi bilo krajnje licemjerno, rekao je, radovati se unaprijed bilo čijem neuspjehu (kao što je to možda učinio predgovornik za nekoliko sitnih političkih poena).

Može se reći da će ovo otrežnjenje (možda i u obliku vladajuće koalicije) morati rezultirati krajnje realnim opisom stanja, mjera i planova i građanima se mora reći istina u kakvim vremenima živimo i što mogu očekivati.

Bit će pitanja je li u preostalih godinu dana moguće učiniti sve ono što je najavljivano u predizbornoj kampanji. Neće, kaže zastupnik, dodajući da je predizborno vrijeme u Hrvatskoj u pravilu razdoblje neosnovanih obećanja. Može se reći da će ovo otrežnjenje (možda i u obliku vladajuće koalicije) morati rezultirati krajnje realnim opisom stanja, mjera i planova i građanima se mora reći istina u kakvim vremenima živimo i što mogu očekivati. Oni ne vole čuti da im država ništa neće pokloniti i da će se za sve morati izboriti sami (država bi se trebala skrbiti uglavnom za slabe, nemoćne) a valja i poručiti da ništa nije moguće preko noći postići. No zastupnik je ipak za to, kaže, da ako građani, a gro njih je na rubu socijalne izdržljivosti, ne mogu živjeti bolje iz godine u godinu da barem ne žive lošije.

PROGRAM VLADE RH DO KRAJA 2003. GODINE (PROGRAMSKI PRIORITETI)

Uzimajući u obzir Program rada Vlade Republike Hrvatske koji je prihvaćen 9. veljače 2000. godine u Hrvatskom saboru, provedenih i započetih reformi, provedenih i započetih programa i projekata, ostvarenoga gospodarskog rasta i makroekonomske stabilnosti, preuzetih međunarodnih obveza, te ciljeva i zadaća utvrđenim strategijom "Hrvatska u 21. stoljeću";

Potvrđujući svoju opredijeljenost za izgradnju demokratskog i stabilnog društva, vladavine prava, izgradnju otvorenog, konkurentnog i na znanju temeljenoga gospodarstva i društva, uključenog u europsku zajednicu država realizacijom Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju;

Ustrajući na socijalnom dijalogu i odgovornosti za budućnost Republike Hrvatske svih društvenih i socijalnih skupina, posebno formulirano kroz sporazum "Partnerstvo za razvoj" i njegove anekse;

potpisnici Sporazuma o parlamentarnoj većini; parlamentarne stranke, klubovi zastupnika i zastupnici prihvaćaju Programske prioritete Vlade Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2003. godine. Ovi Programski prioriteti se odnose na uspješniji nastavak započetih reformi i razvojnih projekata te pokretanje novih.

Konkretni strateški razvojni projekti

- Autocesta Zagreb-Split
- druga ulaganja u infrastrukturu
- nastavak izgradnje drugih autocesta (Rijeka-Zagreb, Zagreb-Goričani, Zagreb-Lipovac)
- izvršiti pripreme za izgradnju autocesta Rupe-Žuta Lokva, Ploče-Dubrovnik i koridor C5
- modernizacija HŽ-a
- projekti i priprema realizacije ulaganja: riječna luka Vukovar, kanal Dunav-Sava, plovni put rijeke Save
- ulaganja u energetiku (naftovod, plinovod)
- razvoj projekta Družbadria
- projekti plinifikacije regionalnog značenja i izrada prijedloga plinifikacije Dalmacije
- ulaganje u zaštitu okoliša
- sustav pročišćivača otpadnih voda za 30 gradova uz more
- aktivna politika zapošljavanja (s faksa na posao, posao za branitelje, učenjem do posla)
- realizacija utvrđenih programa Vlade poticanja razvoja turizma (npr. kreditiranje poduzetničkih inicijativa u izgradnji obiteljskih hotela i apartmana)
- program društveno poticane stanogradnje
- realizacija plana obnove

1. Financijska konsolidacija javnog sektora (smanjenje razine javnih izdataka u odnosu na BDP)

- održavanje porasta mase plaća u javnom sektoru ispod realnog rasta BDP-a (za 2003. i 2004.)
- smanjenje relativnog učešća transfera i subvencija
- definiranje kriterija i vremenskog okvira za postepeno smanjivanje izravnih subvencija gospodarstvu
- uspostavljanje kriterija za dodjelu neizravnih subvencija kao instrumenta sanacije u gospodarstvu (oslobađanje plaćanja carina i doprinosa, zamjena duga za vlasnički udio, preuzimanje duga prema stranim kreditorima)
- izrada transparentnih i jedinstvenih kriterija za izdavanje državnih jamstava
- smanjenje rashoda i financijsko konsolidiranje mirovinskog i zdravstvenog sustava
- novo zaduživanje prvenstveno za infrastrukturu i energetiku

2. Porezne olakšice, jačanje fiskalne discipline i suzbijanje sive ekonomije

- povećanje neoporezivog dijela dohotka

Zastupnik je dao i nekoliko savjeta novoj Vladi, a kao prvi, da u preostalim godinu dana prestane "štančati" jednu za drugom papirnatu reformu jer od toga nema koristi a i građani su umorni od njih i žele da se nešto od svih tih reformi ostvari. Treba pokušati operacionalizirati postojeće mjere, natjerati administraciju da počne raditi (na građevinsku dozvolu čeka se 3 do 4 godine), provesti decentralizaciju (Hrvatska je imala najveće stope razvoja kad je bila najdecentraliziranija od 1974. do 1990., zaustavljeno je iseljavanje itd.). Vlada treba uputiti i jasnu političku poruku da će do kraja mandata izvršiti sve revizije, rekao je među ostalim zastupnik tražeći da se počne ozbiljno doživljavati naši ljudi iz proizvodnje, izvoznici, a ne samo velike trgovce i bankare kojima je država s desetina milijardi kuna sanirala banke a zatim ih "budzašto" prodala i na neki način finansijsku suverenost prenijela strancima. Ne treba imati iluzije da je moguće državnim kapitalom sva bankrotirana poduzeća spasiti (turističke kuće, brodogradilišta) ali ne treba ni "budzašto" prodavati monopoliste koji imaju i socijalnu dimenziju kao Hrvatske šume, HEP, Jadroliniju jer će posljedice za socijalni mir biti stravične. Tu je i savjet Vladi da se pokuša boriti za svako radno mjesto iako to možda i nije posao države.

U Hrvatskoj će u stabilnim okolnostima rasti bruto društveni proizvod vjerojatno i samom inercijom, međutim, ova zemlja postaje već ozbiljno zadužena a najgore je u tom što se svega 15,3 posto javnog duga odnosi na investicije, razvoj. To je najozbiljniji problem Hrvatske, drži zastupnik, jer krediti se uzimaju da bi se zadržao postojeći standard i morat ćemo se s tim suočiti. Zbog dospjeća otplate dugova trebalo bi pokušati maksimalno liberalizirati uvjete poslovanja, ne od privrede stvoriti "divlji zapad" poglavito kada se radi o radničkim pravima već da se i u Hrvatskoj isplati raditi i živjeti do rada.

Novu Vladu, koja ima legalitet ako dobije 76 glasova u saboru, IDS će podržati po principu da će dobro podržati a loše pokušati popraviti ili osporiti. Željki Antunović, kandidatkinja za ministricu obrane, obećao je potporu IDS ako pokaže da "nosi hlače" jer ima zadaću pretvoriti Ministarstvo obrane u mirnodopsko

Ministarstvo i ući u Šuškovu labirinte i bunkere u koje se nije usudio ući ni gospodin Hebrang.

Narod brzo zaboravlja postupanje starih Vlada ("vidi se to iz izlaganja gospodina Sanadera") i zato bi bilo dobro ići u izbore pa da se dobije miran četverogodišnji mandat jer je zastupnik vjerovao, kaže, da bi u tome mogla uspjeti jedna građanska opcija. A toj potonjoj poručuje da ne trguje, pogotovo ne s HDZ-om ni oko manjinskog zakona ni oko Haaga, Bleiburga jer to neće donijeti dobra, rekao je, među ostalim poželjevši novoj Vladi svaku sreću.

Na ovo izlaganje zastupnika javilo se više zastupnika s ispravicima krivih navoda.

HDZ podržava sve što je dobro za Hrvatsku

Dr.sc. **Ivo Sanader** opovrgnuo je navod da se HDZ raduje neuspjesima nove Vlade i onome što je loše za Hrvatsku. Mi iz HDZ-a podržavamo sve ono što je dobro za Hrvatsku, rekao je dodajući da je on govorio da rezultati i politika Vlade u protekle 2,5 godine upućuje da će i buduća Vlada nastaviti taj eksperiment koji je loš za Hrvatsku. Dr.sc. **Đuro Njavro (DC)** rekao je da je netočno povezano dobro stanje u Hrvatskoj 70 -godina s decentralizacijom tadašnje države jer, kaže, tajna tog gospodarskog rasta bila je u golemom zaduženju tadašnje države na bazi jeftinih petro dolara. Decentralizacija koja je tada postavljena dovela je do bankrota državu 1982. i ne može danas Hrvatskoj poslužiti za uzor. **Milan Kovač (HDZ)** je pak naglasio da nije bilo nikakvih Šuškovih labirinta za vrijeme mandata HDZ-a. Ministarstvo obrane u tom je razdoblju bilo na ponos hrvatskome narodu i obranilo je i oslobodilo je hrvatsku državu i hrvatski narod od okupacije. **Vladimir Šeks** također je rekao da ne postoje nikakvi labirinti a da je bivši ministar obrane Šušak bio tvorac, strateg pobjedničke Hrvatske vojske a nikakav tvorac nekakve vojske koja je izvršila agresiju, kao što je zastupnik Kajin ovdje tvrdio u nekoliko navrata i nemojte ponovno klevetati i insinuirati, rekao je, među ostalim. Predsjedatelj i predsjednik Hrvatskoga sabora **Zlatko Tomčić** izrekao je zastupniku Šeksu opomenu zbog vrijeđanja zastupnika Kajina na što je **Vladimir Šeks** dodao da je rekao

"klevete" a ne blebeće" (predsjedatelj Tomčić provjerit će to u fonogramu i povući će opomenu ako se radilo o "klevetanju"). **Ante Beljo** smatra pak da bi bilo dobro da se zastupnici jasnije izraze što misle jer zastupnik Kajin je rekao o nekoj trgovini s Bleiburgom a vjerojatno ne misli stvarno da bi Bleiburg u idućih šezdeset godina trebao biti tabu tema u ovoj zemlji.

Čini nam se da smo konačno dobili odgovor na pitanje što se ustvari može očekivati od ove Vlade, rekla je u ime Kluba zastupnika DC-a **Vesna Škare-Ožbolt (DC)**. Dodala je kako je premijer ostao isti, dosadašnji ministri su na svojim mjestima, a nisu primijenjeni ni oni koji su se pokazali vrlo nesposobnima i čak iritantni javnosti. Jedino su, kaže, popunjena upražnjena mjesta odlaskom HSL-a. Naglasila je potom kako se još prije dva tjedna najavljivalo smanjenje ministarstava i ukidala su se potpredsjednička mjesta. Međutim, dodaje potpredsjednika je isto koliko je i bilo, a broj ministarstava se povećao za jedno. Time, kaže, Hrvatska ima najviše ministarstava od europskih država i time najskuplju administraciju. Zamjerila je mandataru što zastupnici nisu dobili odgovor na pitanje kako se misli boriti s nezaposlenošću, jer dosadašnja Vlada u istom sastavu nije tu napravila puno. Vlada nije uspjela privući ni strane investicije, a uvoz je svakim danom sve veći dok je izvoz sve manji, konstatare je. Zamjerke je uputila i glede vanjske politike, napomenuvši da se još nije čuo plan za izlazak iz krize odnosa sa Slovenijom, a i s granicom na Dunavu, rekla je gđa Škare-Ožbolt, stojimo na mjestu. Smatra da je odlika rada dosadašnje Vlade bila tajnovitost budući da Hrvatski sabor nije znao o mnogim ključnim potezima. Ovu Vladu drži premošćivanjem, za neke opasne zone koja se zove prijevremeni izbori. Zaključila je da Klub zastupnika DC-a ne može dati glas za povjerenje ovoj Vladi jer ne vidi nikakve garancije da će u budućnosti biti bolje.

Dr.sc. **Đuro Njavro (nezavisni)** ispravio je netočni navod rekavši da prema podacima Hrvatske narodne banke inozemna ulaganja u Republiku Hrvatsku rastu.

Ukupno gledano rad Vlade u protekle dvije i pol godine ne može dobiti pozitivnu ocjenu, jer nije ispunio očekivanja građana Hrvatske,

smatra u ime Kluba zastupnika nacionalnih manjina **Milan Đukić (SNS)**. Posebno ga zabrinjava nefunkcioniranje sudbene vlasti i ona, kakva je danas, iz dana u dan stvara dojam da će biti teško nadati se boljitku u funkcioniranju pravne države. Nevjerojatnim je nazvao to što se Vlada nije javnim nastupom osvrnula na popis stanovništva i iskazala brigu zbog nestanka svojih pola milijuna građana. Drži da će godina i pol dana koliko još ostaje Vladi ako dobije povjerenje biti vrijeme izazova i odgovornosti pogotovo one političke. Pohvalio je ipak potom neka resorna ministarstva. Nada se da kada je riječ o Srbima u Hrvatskoj premijer treba znati kako su i Srbi građani Hrvatske te da bi trebalo nestati diskriminacije. Drži također da bi trebalo doraditi mirovinski sustav i prava na mirovinu, a ne da postoje po nacionalnoj osnovi privremena rješenja koja traju godinama, zatim doraditi zakone o konvalidaciji, o aboliciji, te razmotriti mogućnost produžetka roka do kada građani mogu podnijeti zahtjev temeljem prava na obnovu. Naglasio je potom da polazi od činjenice kako svatko ima pravo na još jednu šansu te će stoga dati svoj glas za ovu Vladu.

Mislim da nije dobro što ste u nekoliko navrata iskazali mišljenje da u Hrvatskoj postoji diskriminatorska politika prema Srbima, rekao je predsjednik Sabora **Zlatko Tomčić**.

U ime Kluba zastupnika HSP-HKDU-a prosvjedovao je **Anto Đapić (HSP)** zato što predsjednik nije reagirao već kod prvog spominjanja da se u Hrvatskoj provodi diskriminatorska politika. To je, kaže, teška uvreda za Hrvatski sabor, Vladu i sve nas.

Na različite izjave može se reagirati na različite načine, a moja je uloga prije svega pokušati održati mir i toleranciju, odgovorio je **Zlatko Tomčić**.

Za ispravak netočnog navoda javio se i dr.sc. **Anto Kovačević (HKDU)**. Istaknuo je da je Vlada riješila manjinsko pitanje u Hrvatskoj bolje nego je to igdje riješeno u svijetu, dodavši kako bi bilo lijepo od njega i gospodina Pupavca da pozovu Srbe iz Podunavlja i Bosanske posavine da napuste hrvatske kuće, što bi nosilo duboku ljudsku i političku dimenziju.

Na izjavu gospodina Đukića o 500 tisuća Srba koliko ih je manje zabilježeno zadnjim popisom

- uvođenje novog sustava olakšica: za neophodne lijekove izvan "liste" lijekova, neophodno liječenje u inozemstvu, ortopedska pomagala, nabavu, uređenje i održavanje stanova, podstanarstvo, te razmotriti i druge
- porezno obuhvaćanje svih vrsta rada
- hitno donošenje zakona o suzbijanju sive ekonomije i korupcije (reduciranje gotovinskih transakcija, uvođenje imovinskih kartica kao javnih isprava)
- efikasnija organizacija i jačanje odgovornosti inspeksijskih službi

3. Povećanje domaćih i stranih izravnih ulaganja

- uklanjanje administrativnih prepreka (identificiranih u FIAS-ovoj studiji)
- osnivanje Agencije za poticanje investicija
- uspostava sustava ekonomske diplomacije u privlačenju stranih ulaganja
- poticanje dijaspore za stručno-poduzetničko sudjelovanje u razvoju RH

4. Potpora izvozu i izvoznim programima

- uključivanje u međunarodne trgovinske asocijacije (CEFTA) i nastavak sklapanja ugovora o slobodnoj trgovini
- ubrzanje pristupanja u Paneuropsku uniju kumulacije podrijetla
- osnivanje Agencije za poticanje izvoza sa sljedećim funkcijama:
- savjetovanje izvoznika u odabiru i osmišljavanju strategije ulaska na strana tržišta, uspostavljanje vanjskotrgovinskih veza i istraživanje tržišta
- organiziranje promotivnih aktivnosti u zemlji i inozemstvu
- financiranje izvoza, osiguranje garancija za izvozne poslove i druge proaktivne mjere
- uspostava sustava ekonomske diplomacije u jačanju izvoza

5. Jačanje malog i srednjeg poduzetništva

- ostvarivanje programa razvoja maloga gospodarstva Ministarstva za obrt, malo i srednje poduzetništvo
- početak djelovanja HAMAG-a (Hrvatske agencije za malo gospodarstvo) na principu one-stop-shop-a, koji objedinjuje sve informacije o poduzetništvu na jednom mjestu i pruža konzultantsku, edukativnu i financijsku pomoć novoosnovanim i postojećim poduzetnicima
- pojednostavljenje i ubrzanje registracije malih i srednjih poduzeća
- povoljnije financiranje malih i srednjih poduzeća (krediti, garancije, subvencioniranje kamata)
- osiguranje povoljnih uvjeta poduzetništvu za korištenje imobilizirane imovine u vlasništvu države i lokalnih jedinica (poslovni prostori, zemljišta)
- porezne olakšice za samozapošljavanje i ulazak u poduzetništvo
- podupiranje osnivanja razvojnih centara, slobodnih zona, tehnoloških inkubatora i poslovnih parkova

6. Prilagodba i fleksibilizacija tržišta rada

- reforme radnog zakonodavstva (zajedno sa socijalnim partnerima)
- fleksibilizacija radnih odnosa, primjereniji otkazni rokovi i otpremnine
- efikasnija sudska zaštita
- poticanje kolektivnog pregovaranja
- izjednačavanje svih oblika rada i poticanje drugih oblika rada
- uvođenje instituta mirenja i arbitraža
- poticanje privatnih posrednika na tržištu rada
- suzbijanje svih oblika neregistriranog rada
- međunarodna usporedivost podataka s tržišta rada korištenjem klasifikacija zaposlenosti Međunarodne organizacije rada (ILO)
- status nezaposlenosti vezati uz imovinu, prihod i količinu poslova koje osoba obavlja tijekom mjeseca, kao i na uključenost u programe prekvalifikacije i aktivnog traženja posla

7. Privatizacija državnog vlasništva

- utvrđivanje politike i izrada preciznog vremenskog plana privatizacije portfelja HFP-a i javnih poduzeća (što se namjerava zadržati u državnom vlasništvu, a što se namjerava prodati, u kojim rokovima i s kojim predradnjama), te utvrđivanje politike i izrada plana privatizacije ili upravljanja ostalom državnim imovinom (nekretnine, zemljišta)

stanovništva osvrnuo se i **Ante Beljo (HDZ)**. Istaknuo je da se desila agresija na Republiku Hrvatsku koja ima svojih pozitivnih i negativnih strana.

Milan Đukić je bio mišljenja da to nisu bili ispravci netočnih navoda nego iznošenje mišljenja i stavova. Zamolio je da se stoga njemu kao političaru dozvoli iznošenje mišljenja o tome kakav je odnos ove vlasti prema njegovom narodu.

Milan Kovač (HDZ) se osvrnuo na izvave gospodina Đukića glede sudstva i diskriminacija spram Srba, te rekao kako nije točno da je sudstvo od 1990. do 2000. bilo u službi politike jer je tadašnji ministar pravosuđa danas na čelu sudske vlasti, a diskriminacija može biti jedino spram četnika koji su 1991. godine napravili agresiju na Hrvatsku.

Predsjednik **Zlatko Tomčić** je tada zamolio zastupnike da se vrate na temu, a to je povjerenje Vladi.

Kada govorimo o formiranju nove Vlade i izglasavanju njenog povjerenja možemo govoriti o dva aspekta, jedan je općenito politički, a drugi konkretno programski, rekao je u ime Kluba zastupnika HSP-HKDU-a **Anto Đapić**. Napomenuo je da je njegov klub uvijek davao potporu svakoj dosadašnjoj Vladi, ali da to ovaj put neće biti slučaj jer postoje mnoge naznake koje ne jamče njenu stabilnost. Očito je, kaže, da je formiranje ove Vlade rezultat silnih kompromisa i stoga će ona uvijek biti prožeta sustavnim trgovinama i ustupcima koje zasigurno ne mogu biti dobra podloga za reformske promjene koje su itekako potrebne Hrvatskoj. Osvrnuo se i na program Vlade naglasivši da program koji nudi onemogućava mogućnost da joj Klub zastupnika HSP-HKDU-a da potporu. Najproblematičnijim u programu drži vanjsku politiku iz razloga što se ona svodi na jednu definiciju a to je izgradnja dobrih odnosa sa susjedima i doprinos regionalnoj suradnji. Smatra da su odnosi sa susjedima vrlo široko pitanje. Također je zamjerio to što se ne spominje odnos Hrvatske prema BiH. Istaknuo je dalje kako želi da hrvatska Vlada ima samostalnu gospodarsku i razvojnu politiku, a to se iz ovog programa, kaže, ne vidi. Zamjerio je i to što se predviđa daljnja privatizacija INE i HEP-a. To drži nepotrebnim i neprihvatljivim, jer kada će se izgubiti telekomunikacije, energenti i mediji što će ostati

Hrvatskoj? Dodao je da se slaže s ulaskom stranog kapitala u Hrvatsku, ali ne putem nepovoljnih kredita MMF-a koji će opterećivati buduće generacije. Nije se složio niti s racionalizacijom obrambenog sustava Republike Hrvatske, a predložio je i vraćanje prava stopostotnim invalidima. Zaključio je da gubimo vrijeme na Vladine eksperimente, a ne provodimo reforme toliko potrebne našoj državi.

"Tu smo posebno osjetljivi, to je priča o racionalizaciji obrambenog sustava, što je u ovom trenutku jedna od top tema u Hrvatskoj, a i ova ga je buduća Vlada najavila kao jedno od svojih glavnih pitanja".

Govori se da bi obrambeni sustav trebao biti transparentan, dok zastupnik poručuje budućoj ministrici da treba biti što manje transparentnosti, jer ako se bude stvarno znalo kakvo je stanje u našoj obrani onda će se još više potkopati obrambeni sustav RH.

Rekao je da to ne znači da oni neće u budućnosti podupirati dobre odluke Vlade.

U ime Kluba zastupnika nezavisnih liberala govorio je **Ivo Škrabalo (nezavisni liberali)**. Rekao je da će Klub glasovati za povjerenje novoj Vladi i za njene programske prioritete do kraja 2003. godine. "Time mi želimo uzvratiti povjerenje biračima koji su na izborima 3. siječnja 2000. godine dali svoje glasove za promjene i nužne reforme, da bi Hrvatska postala istinski demokratska, pravna, socijalno pravična i prosperitetna država integrirana u europsku zajednicu naroda".

Svjesni su da su ti birači očekivali više i brže promjene, da su umorni od koalicijskih svađa i nadmudrivanja. Ipak, uvjereni su da Hrvatska sredinom 2002. godine nije ni približno onakva kakva je bila prije 3 godine. U međunarodnoj zajednici zauzela je dostojno mjesto među uglednim tranzicijskim zemljama na putu prema europskim i atlantskim integracijama, a i gledano iznutra u velikoj mjeri je drugačija, u boljem smislu od one gotovo izolirane zemlje u kojoj je demokracija bila u znatnoj mjeri zamijenjena političkom voljom jedne stranke i jednog čovjeka, a domoljublje je prečesto poslužilo kao paravan za izvlačenje osobne koristi, naglasio je zastupnik. I makroekonomski pokazatelji govore o gospodarskom rastu, stabilnosti i smanjenju proračunskog deficita.

"Dakako, sve ima svoju cijenu, pa i ovi rezultati postignuti su uz znatna i bolna odricanja naših građana, što su dakako najviše osjetili oni koji najmanje imaju, osim toga vanjski i javni dug su porasli, ali ohrabruje da od ove godine pokazuju tendenciju pada, što ova Vlada kani nastaviti".

Rekao je da građani s pravom očekuju da pozitivni makroekonomski pokazatelji napokon postaju vidljivi i u njihovim primanjima i povećanim mogućnostima trošenja. U ovom Vladinom programu ima konkretnih i realno provedivih mjera u kojima bi se to moglo ostvariti. Tako je najavljeno povećanje neoporezivog dijela dohotka što znači povećanje neto plaća uz održanje njihovog stabilnog bruto iznosa, te uvođenje novih vrsta olakšica ne samo za bolesne, za neophodne lijekove, nego i za one koji odvajaju prevelik dio svojih primanja za podstanarstvo ili za uređenje i održavanje stanova.

Konkretan popis prioriteta

Vladin program dakle sadrži vrlo precizan i konkretan popis prioriteta i ostvarivih projekata, koji se izravno tiču poboljšanja svakodnevnog života.

No, nužno je spomenuti, istaknuo je zastupnik, i one konkretne strateške razvojne projekte, ponajviše u cestogradnji i energetici, te turizmu, stanogradnji i aktivnoj politici zapošljavanja. Njima se dugoročno rješavaju neki problemi koji su

Građani s pravom očekuju da pozitivni makroekonomski pokazatelji napokon postanu vidljivi i u njihovim primanjima i povećanim mogućnostima trošenja.

dugoročno i bili zapostavljeni i bez kojih se Hrvatska ne može razviti u smjeru države međusobno povezanih regija koja će za nekoliko godina moći i htjeti zadovoljiti stroge gospodarske kriterije za uključanje u EU.

"Današnji program o kojem se izjašnjavamo vrlo je konkretan popis izvedivih projekata i zakonskih mjera koje možemo i moramo provesti u preostalim 18 mjeseci mandata ovog saziva Sabora".

Rekao je da dajući potporu ovom programu i preuzimajući svoj dio odgovornosti u Vladi, nezavisni liberali nastaviti će djelovati u okviru

temeljnih liberalnih načela, kako su ih zapisali u svojoj programskoj izjavi.

Zaključio je da ovaj program najavljuje provođenje promjena kojima se povećava kvaliteta, učinkovitost, konkretnost i otvorenost hrvatskog gospodarstva i društva, te usklađenost sa zakonodavstvom EU, kao i ustrajanje na socijalnom dijalogu, partnerstvu, jačanju odgovornosti javnih institucija i pojedinaca.

"U našim programima naglašava se snaženje lokalne samouprave i poticanje inicijative i kreativnosti, što je važan i bitan preduvjet za razvoj Hrvatske kao zemlje različitosti, dijaloga, tolerancije, te multi-etničnosti i vjerskih sloboda".

U pogledu međunarodnih odnosa ovaj Vladin program pored nastavka provedbe plana prilagodbi za priključenje EU i operativne spremnosti za NATO, najavljuje nastavak izgradnje dobrih odnosa sa susjedima i naš doprinos regionalnoj suradnji "u čemu nas ne bi smjeli pokolebati ni incidenti kakvi su se ovih dana dogodili na dvije naše granice, jer nažalost moramo biti svjesni da od susjeda i geografije ne možemo pobjeći".

Rekao je da treba biti svjestan da će provedba ovog vrlo zahtjevnog i ambicioznog ali i realno provedivog programa, tražiti savjestan i odgovoran rad u Saboru i njegovim tijelima. "Ako ostvarimo najveći dio onoga što je u ovom programu sadržano, siguran sam da ćemo moći izići uzdignuta čela pred birače koji su nam svojedobno dali svoje povjerenje".

Na kraju je rekao da će Klub nezavisnih liberala dati Vladi ne samo glas povjerenja, nego i aktivnu i efektivnu pomoć, jer time ispunjavaju njihovu primarnu obvezu prema biračima koji su s velikim očekivanjima prije dvije i pol godine glasovali za istinski politički i gospodarski zaokret Hrvatske u smjeru europskog prosperiteta.

Upitan je izborni legitimitet

Govoreći u ime Kluba zastupnika HSLS-a, zastupnica **Đurđa Adlešić** napomenula je da nova Vlada nema izborni legitimitet jer jedna od stranaka koalicije koja je dobila izbore (HSLS), ne sudjeluje u vlasti. Zbog ovih je razloga upućena i sugestija da se posredstvom novih izbora potraži

- uspostava registra imovine u državnom vlasništvu (do kraja 2003.)
- poticanje razvoja domaćeg tržište kapitala kroz proces privatizacije javnih poduzeća (putem inicijalnih javnih ponuda)
- prodaja dionica HT-a, INA-e i Croatia osiguranja radnicima
- osnivanje Fonda branitelja s dionicama HT-a i INA-e

8. Djelovanje protiv kriminala u pretvorbi

- uspoređivanje imovinskog stanja obveznika prije procesa pretvorbe s današnjim, te razrezivanje "kaznenoga" poreza, ukoliko se ukupni porezi koje je obveznik platio u tom razdoblju, ne poklapaju s porezima koje je bio dužan platiti s obzirom na razliku u imovinskom stanju
- intenziviranje progona počinitelja kaznenih djela u pretvorbi i privatizaciji i davanje prioriteta sankcioniranju tih kaznenih djela od strane ovlaštenih državnih tijela

9. Reforma obrambenog sustava

- donošenje dugoročnog plana razvoja oružanih snaga
- modernizacija oružanih snaga i preustroj
- brojčano smanjivanje djelatnog osoblja MORH-a na 27.000 osoba, uz odgovarajuće zbrinjavanje
- izrada plana pune profesionalizacije oružanih snaga
- izrada i ostvarivanje dvaju godišnjih planova MAP-a, s ciljem deklariranja operativne spremnosti za članstvo u NATO-u nakon njihovog izvršenja

10. Mirovinska reforma i povećanje učinkovitosti prvog stupa mirovinskog sustava

- proširenje osnovice za plaćanje doprinosa na sve oblike rada, osim studenata i učenika
- poboljšanje postotka naplate doprinosa
- onemogućavanje neovlaštenoga korištenja prava dodatnim mehanizmima nadzora
- smanjivanje mogućnosti ranijeg umirovljenja
- uklanjanje iznimki/oslobođenja od plaćanja doprinosa mirovinskom fondu
- obustavljanje isplata na osnovi "malog" mirovinskog zakona, uz istovremeno osiguravanje odgovarajućih rješenja za sprječavanje smanjenja mirovina nakon prestanka važenja "malog" zakona
- definiranje mogućnosti koncepta "nacionalnih mirovina"

11. Reforma zdravstvenog sustava

- racionalizacija troškova zdravstvenog sustava
- smanjenje prekomjernoga korištenja specijalističkih usluga i bolničkog liječenja
- povećanje visine participacija i smanjivanje raspona izuzetaka od plaćanja participacija
- racionaliziranje potrošnje lijekova (utvrđivanje referentnih cijena za medicinski materijal)
- racionalizacija mreže zdravstvenih ustanova i smanjenje nemedicinskih troškova
- plaćanje doprinosa za sve oblike rada, osim za studente i učenike
- definiranje osnovnog (primarnog) paketa usluga koji HZZO može financirati doprinosima
- financiranje neprimarnih usluga putem privatnih fondova za zdravstveno osiguranje
- poboljšanje upravljanja zdravstvenim ustanovama kroz školovanje menadžera u zdravstvu
- medijsko promoviranje odgovornosti pojedinca za vlastito zdravlje

12. Reforma poljoprivrede

- dovršenje zakonskog okvira za reformu poljoprivrede
- uspostavljanje transparentnog tržišta poljoprivrednih proizvoda
- reforma sustava poticaja i kreditiranja poljoprivredne proizvodnje
- razdvajanje sustava proizvodne potpore od modela dohodovne potpore
- poticanje proizvodnje zdrave hrane

potrebni legitimitet. Prihvatljivi izlaz trebalo bi potražiti u modelu tehničke Vlade, koja bi imala manji broj ministarstava, te bila sastavljena od više nezavisnih stručnih osoba. Držimo da bi ovakva koncepcija Vlade, s najviše 11 ministarstava, bez potpredsjednika, polučila solidne rezultate, a naišla bi i na podršku Kluba zastupnika HSLS-a, napomenula je zastupnica. Zatim je dodala da su sličan koncept predlagali prije nekoliko mjeseci, dok je HSLS bio članom vladajuće koalicije.

Predloženi program je prihvatljiv, ali postoje opravdane rezerve prema mogućnostima njegove realizacije.

Osvrnula se zatim i na predstavljeni Vladin program, ocjenjujući ga prihvatljivim. Upozorila je međutim, da se ne razlikuje u bitnim značajkama od ranijeg programa. Smatra da su svojedobno, kritike bile većinom usmjeravane na HSLS, a neutemeljeno im je zamjerano, da su zaustavili brojne reforme i projekte. Ovakve je primjedbe odbacila, pojašnjavajući da su se morali usprotiviti nepotrebnoj prodaji državnih poduzeća, što se predstavljalo kao primjer stranih ulaganja. Predstavljeni program je dakle prihvatljiv, ali postoji opravdana rezerva prema mogućnostima njegove realizacije, ocijenila je zastupnica.

Na kraju je upozorila da četiri ključna resora - financije, unutarnji i vanjski poslovi, te obranu, sada drži samo jedna stranka. Zaključila je da će Vlada imati parlamentarni, ali ne i izborni legitimitet, pa su to razlozi zbog kojih neće glasovati za ovaj sastav Vlade Republike Hrvatske.

Ispravak netočnog navoda zatražila je zastupnica **Mirjana Didović (SDP)**. Smatra da nije točna konstatacija da ova Vlada nema politički legitimitet, budući da će dobiti podršku parlamentarne većine.

Neupitni su pozitivni predznaci u gospodarstvu

U ime Kluba zastupnika SDP-a govorio je zastupnik mr.sc. **Mato Arlović**. Podupro je predloženi program Vlade, kao i njenog mandataru, zajedno sa svim kandidatima koji su

predloženi u novi sastav. Osvrnuo se zatim na pojedine programske sastavnice, ocjenjujući da se dio najavljenih poslova kontinuirano provodi u operativnom radu Vlade. Predstavljeni su prioriteti iz toga dijela, kao i nova programska orijentacija, zajedno s operativnim segmentom najavljenih poslova.

Istaknuo je potom, da je važno razlikovati poželjne i realne ciljeve. Svi bi željeli da je učinjeno više u dosadašnjem periodu, ali ne treba zaboraviti ni pozitivne parametre, ukoliko se kao orijentir uzme 1999. godina. Nesporni su uspjesi Vlade u gospodarskim poslovima jer je registrirana zamjetna stopa rasta, a započelo je i rasplitanje čitavog niza socijalnih, financijskih i gospodarskih pitanja. Dobro bi bilo da se ovi pozitivni predznaci prepoznaju i podrže i od drugih političkih subjekata, istaknuo je zastupnik Arlović, dodajući da je to u zajedničkom interesu, kao i u interesu budućih generacija.

Ne smije se trošiti iznad gospodarskih limita i na teret budućih generacija.

Podsjetio je zatim i na važnu sastavnicu predloženog programa, ističući da Hrvatska mora izbjeći svaki vid izolacije, te se što skorije uključiti u Europske i svjetske asocijacije.

Istovremeno, svi moramo prihvatiti racionalni model gospodarskog ponašanja, odnosno ne smijemo trošiti iznad postojećih gospodarskih limita i na teret budućih generacija. Predložena Vlada Republike Hrvatske, prepoznaje i podržava ovaj koncept, te stvara uvjete za realizaciju proklamiranih ciljeva.

Osvrnuo se zatim i na pojedine točke iz predstavljenoga gospodarskog programa, navodeći da zaslužuju potporu one gospodarske i socijalne djelatnosti, koje će otvarati radna mjesta i stvarati proizvode i usluge. Zbog svih navedenih razloga, treba poduprijeti i stvaranje potrebnih instituta koji bi poticali investicijska ulaganja i povećanje izvoznih djelatnosti.

U onim institucijama, u kojima je država većinski vlasnik, nastavio je zastupnik Arlović, potrebno je stvoriti odgovornu upravu, koja je u stanju izdržati sve gospodarske izazove, te pridonijeti razvoju ove zemlje.

Istovremeno treba nastaviti sve poslove vezane uz započetu reformu u oblasti pravosuđa, sudbene vlasti, državne uprave, zdravstva i socijalne zaštite. Upozorio je ujedno, da građani imaju pravo očekivati i tražiti zaštitu nad onim pravima koja su im bila povrijeđena. Drži istovremeno da ne bi trebali provoditi reformu sudbene vlasti zbog očekivanjima međunarodne zajednice, već u prvom redu zbog vlastite potrebe da živimo u uređenoj i pravnoj državi. Ona bi trebala jamčiti sigurnost svojim građanima i jednakost svih pred zakonskim propisima. Državna uprava ujedno treba biti usklađena sa gospodarskim i socijalnim potencijalima ove zemlje, kao i s njenim potrebama u budućem periodu. Izrazio je žaljenje što nije došlo do reorganizacije Vlade i približavanja komplementarnih resora, najavljujući ujedno da će se ovaj program pripremiti i razraditi do kraja ovog mandata.

Na kraju je istaknuo da će Klub zastupnika SDP-a pružiti punu potporu Vladi Republike Hrvatske, njenom mandataru kao i svim predloženim članovima.

Zatim se za riječ javio zastupnik **Vladimir Šeks (HDZ)** zamjerajući što mandatar i članovi kabineta nisu nazočni, premda se vodi rasprava o povjerenju i programu. Predložio je ujedno da se ne raspravlja sve dok se ne pojave u sabornici. **Predsjedavatelj** je pojasnio situaciju i zatražio nastavak rasprave. Najavio je skori povratak mandataru, koji je morao obaviti neodgovodne državne poslove, vezane uz odnose sa susjedima.

Uspjeh Vlade u zajedničkom je interesu

U ime Kluba zastupnika HSS-a riječ je zatražio zastupnik **Luka Trconić**. Uvodno je potvrdio da će podržati mandataru i program u trenucima glasovanja, a zatim je dao nekoliko napomena o stvaranju nove Vlade.

Ocjenjujući da nacionalni interes predstavlja istinsko mjerilo legaliteta, iznio je ocjenu da prijevremeni izbori ne bi bili u interesu zemlje. Procijenio je da bi odnos političkih snaga ostao manje-više isti, a zemlja bi se našla u krizi, sa sve većim socijalnim problemima. U takvoj bi situaciji novi izbori bili suvišni, to više jer bi se ponovno morale stvarati koalicije.

Govorio je zatim i o najavljenom programu nove Vlade, ocjenjujući da još uvijek postoji šansa da Hrvatska napravi pravi iskorak na gospodarskom polju. Ocijenio je ujedno da je makroekonomska stabilnost zemlje neupitna, držeći da su pokrenute reforme na brojnim pitanjima. Drži potrebnim da država razborito intervenira u onim segmentima gdje je to potrebno. Govoreći o tim pitanjima procijenio je da treba voditi računa o granicama liberalizma kada se radi o gospodarskim problemima. Treba voditi računa o sudbini zaposlenih u novim okolnostima, te ujedno poticati snažniju izvoznu komponentu gospodarstva. Klub zastupnika HSS-a ne skriva zadovoljstvo što su ovi prioriteti prepoznati i od eksperata koji su radili na programskim odrednicama nove Vlade, rezimirao je zastupnik Trconić. Na kraju je podsjetio da njegova stranka nije inzistirala na kadroviranju novog sastava Vlade. Zamjerio je ujedno pojedinim medijima na neutemeljenim kritikama i ružnim optužbama, ocjenjujući da takav pristup svjedoči o povojima demokratske tolerancije. Nije postojala dvojba oko podrške Vladi Republike Hrvatske, nastavio je zastupnik Trconić, dodajući da bi bila korisna i u zajedničkom interesu i zastupnika oporbe, kao i svih građana Republike Hrvatske. Uspjeh ove Vlade predstavlja najviši interes zemlje, a pravi kriterij za ocjene predstavljat će njezin rad. Poželio je ujedno da se stvori ozračje veće tolerancije kada se raspravlja o osjetljivim stvarima, tražeći da interes države bude temeljni kriterij svim sudionicima. Ovakva koncepcija olakšat će pristup i poslove Vlade budući da situacija nije lagana.

Na kraju je izrazio očekivanje da će nova ekipa povući prave i potrebne poteze koji će ostaviti traga u gospodarstvu, te tako opravdati zajednička očekivanja. Ocijenio je ujedno da bi trebalo prestati nadmetanje i trošenje energije na međusobne sukobe, podsjećajući da i građani traže i očekuju jasnije gospodarske rezultate. Ukoliko Vlada bude prepuštena na milost i nemilost, uz opstrukciju i kritičnost zbog parcijalnih želja i očekivanja, onda Vlada neće imati šanse da uspije. Ovakav ishod neće biti samo poraz Vlade, zaključio je zastupnik Trconić, već i poraz nas samih, kao i opravdanih očekivanja.

- čuvanje domaćih drvnih resursa u korist domaće drvno-prerađivačke industrije

13. Reforma pravosudnog sustava

- rasterećenje sudova prenošenjem odgovarajućih predmeta u ovlast javnih bilježnika
- preraspodjela predmeta s preopterećenih sudova na manje opterećene
- poticanje izvansudskog rješavanja sporova (arbitraža, mirenje)
- ubrzanje kaznenog, parničnog, stečajnog i ovršnog procesa
- prelazak na elektronski vođenu zemljišnu knjigu i katastar, te usklađivanje podataka iz zemljišne knjige s podacima iz katastra u jedinstvenoj bazi zemljišnih podataka (BZP)
- trajna stručna edukacija sudaca i ostalih pravosudnih dužnosnika (osnivanjem Centra za stručno usavršavanje)
- povećanje kapitalnih ulaganja u zgrade, opremu i informatizaciju sudstva
- kadrovska obnova pravosuđa

14. Reforma sustava obrazovanja i znanosti

- izgradnja modernog i kvalitetnog obrazovnog sustava usklađenog s potrebama tržišta rada, tehnološkim i društvenim razvojem
- reforma odgojno-obrazovnog sustava
- reforma visokog obrazovanja i znanosti, sukladno s međunarodnim dokumentima (Bolonjska deklaracija i dr.)
- ostvarivanje kratkoročnih promjena u skladu s ciljevima reformi
- promicanje cjeloživotnog obrazovanja svih sudionika u obrazovnom procesu i informatizacija školstva
- osnivanje poslovnih škola za izobrazbu menadžerskih kadrova (MBA) u suradnji s uglednim stranim institucijama
- poticanje znanstveno-istraživačkog rada u funkciji razvoja društva i gospodarstva
- postepeno povećanje izdvajanja za obrazovanje i znanost (na razinu izdvajanja u EU) uz preduvjet provođenja usuglašenih reformi

15. Reforma sustava socijalne pomoći i skrbi

- uspostavljanje pravednog sustava transferiranja pomoći najpotrebnijim skupinama
- izrada elektronskog registra korisnika
- poboljšanje informiranosti korisnika o socijalnim pravima
- definiranje službenoga nacionalnoga praga siromaštva te na toj osnovi određivanje visine naknade
- decentralizacija ovlasti i financijska decentralizacija sustava (veći udio lokalnih zajednica u prikupljanju sredstava za financiranje socijalnih potreba)
- definiranje nove mreže socijalnih ustanova (privatni poduzetnici, neprofitne organizacije, obitelji)
- uspostavljanje učinkovitijih nadzornih mehanizama (uvođenje sustava provjere prihoda)

16. Reforma državne uprave

- ustrojavanje racionalnog i učinkovitog sustava javne uprave (izgradnja potrebnih institucija, realizacija programa e-government-a, uvođenje ISO standarda, osnivanje obrazovnih centara za kontinuirano obrazovanje, organizacija rada prema potrebama korisnika usluga)
- novi koncept Vlade i reorganizacija unutrašnje organizacije tijela državne uprave
- spajanje pojedinih ministarstava (uspostavljanje manjeg i bolje povezanog operativnog aparata)
- formiranje potrebnih državnih agencija i ureda
- precizno zakonsko definiranje i razdvajanje političkih od stručnih poslova
- prilagodba broja razina državne uprave, veličine i broja jedinica na svakoj razini državne uprave, te broja zaposlenih u skladu s prosječnom europskom strukturom

Vladimir Šeks (HDZ) javio se za ispravak netočnog navoda. Rekao je da se ne slaže s točnošću navoda kolege Trconića da je formiranje ove Vlade jedini izlaz, a da bi izbori više-manje odrazili i izrazili postojeću parlamentarnu strukturu. "Tako mislim da nije jedini izlaz formiranje ove Vlade, nego da postoji i drugi izlaz, onaj koji smo mi predlagali".

"Kritizirati ovu Vladu znači pokazati solidarnost i suosjećanje s golemom većinom hrvatskih građana koji sve teže žive pod ovom i ovakvom Vladom i vlašću".

Drago Krpina (HDZ) također se javio za ispravak navoda. Drži da je kolega Trconić nepravедно optužio hrvatske novinare koji kritički pišu o sadašnjoj Vladi kada je rekao da oni time pokazuju da ne razumiju što je to opći interes. "To je netočno, štoviše, kritizirati ovu Vladu znači pokazati solidarnost i suosjećanje s golemom većinom hrvatskih građana koji sve teže žive pod ovom i ovakvom Vladom i vlašću". Smatra da je najviši oblik zauzimanja za opće interese kritika i pripreme za demokratsku smjenu ove Vlade.

Duro Njavro (DC) također se javio za ispravak navoda. Smatra da je kolega Trconić izrekao jedan netočan navod kada je rekao da je makro-ekonomska stabilnost u Hrvatskoj neupitna.

"Nažalost, to je potpuno netočno jer Hrvatska ima zabrinjavajući trgovački deficit koji raste iz godine u godinu, platna bilanca također nije dobra, nezaposlenost je iznimno visoka i cijela ta ravnoteža se održava stalnim zaduženjem i rasprodajom imovine". Smatra da je makro-ekonomska stabilnost itekako upitna i upravo zato i treba provesti reforme "koje se samo odugovlače".

U ime **Kluba zastupnika LS-a** govorio je **Zlatko Kramarić (LS)**. Rekao je da ono što je vodilo Liberalnu stranku prilikom kreiranja nove Vlade, novoga programa, je želja da se postigne i ostvari uspjeh. Naglasio je da to neće biti nimalo jednostavno i lako, jer će se morati ostvariti u relativno kratkom vremenu.

Smatra da prijevremeni izbori ne bi ništa bitnije promijenili odnose u našem društvu, kriza bi se samo produbila.

Naglasio je da Liberalna stranka duboko vjeruje da može biti puno bolje i upravo zbog toga su i inzistirali prilikom kreiranja programa ove Vlade da se pridaju važnost projektima koji se u relativno kratkom vremenu mogu ostvariti i koji će svakom građaninu donijeti boljitak.

"S druge strane činilo nam se da je upravo ovo šansa da se definira smisao koalicije, i mislimo da su ostvarene konačno neke pretpostavke da se to dogodi i da svi partneri unutar nje moraju podjednako napredovati".

Naglasio je da u koaliciji nema niti velikih niti malih stranaka, nego su svi upućeni na sve, te da se višestranačje iz parlamenta treba transferirati na odnose u Vladi.

"Duboko vjerujemo da smo konačno došli do one jedne situacije koja je vrlo bitna za razvoj jednog društva, a to je da iz faze komoditeta možemo prijeći u fazu odgovornosti. To vrijedi kako za Vladu, tako i za parlament, pa će zastupnici morati obavljati svoje obveze kudikamo odgovornije, ali samim time će to zahtijevati da Vlada ide pred Sabor sa što kvalitetnijim zakonskim prijedlozima".

Vlada stručnjaka i političara

U tom smislu pozdravlja onaj dio uvodnoga govora mandataru Račana kada je spomenuo da će ova Vlada biti kudikamo odgovornija.

Dodao je da je balans između stručnjaka i političara u Vladi itekako nužan, s time da ne treba robovati nekim rješenjima koja odmah po definiciji drže da ako je netko stručnjak, a nije politički svrstan, da je sam po sebi dobar, a da ako netko dolazi iz sfere politike i političkih stranaka da onda ne valja.

Liberalna stranka nije bila sklona da se upusti u avanturu radikalne racionalizacije Vlade, uopće državne uprave, ne zbog toga što smatraju da to nije dobro, dapače, "ali kao i sve u životu tako se i racionalizacija mora kontekstualizirati i nismo mislili da je ovo najbolje vrijeme kada bi se trebalo krenuti u takav vrlo ozbiljan posao".

Naglasio je da je broj ministara, tj. ministarstava prevelik, no taj posao treba na kratko vrijeme prolongirati, kako bi se mogao obaviti što je moguće ozbiljnije.

Smatra da ne treba davati prevelika ni nerealna obećanja, jer se pokazuje da nije nimalo jednostavno u ovim

političkim i ekonomskim prilikama i ostvariti sva ta obećanja.

Vrlo je važno, također, educirati javnost i uvjeriti građane da nije moguće očekivati uspjeh preko noći, odnosno da nije moguće imati nerealna očekivanja.

"Iz toga razloga mislimo da je jako dobro da se u ovaj projekt ove Vlade uključe svi građani ove zemlje". Naime, u politički život treba se uključiti taj slobodni građanin sa svojim idejama, sa svojim inicijativama, a Liberalna stranka isto tako drži da treba doći što je moguće prije do oslobađanja ekonomskih inicijativa, odnosno duha poduzetništva.

Jačanje malog i srednjeg poduzetništva

Iz tih razloga skloni su točki 5. Programa Vlade koja je predložila i govori o potrebitosti što bržeg jačanja malog i srednjeg poduzetništva. "Ako dakle dođe do političke i ekonomske emancipacije onda doista možemo očekivati uspjeh".

No, naglasio je da je Liberalna stranka izrazila određenu skepsu spram filozofije ubrzane mobilizacije resursa i visoke stope rasta. To naime na prvi pogled djeluje vrlo atraktivno, "ali nekritičko prihvaćanje jedne takve filozofije moglo bi dovesti do toga da se u skoroj budućnosti suočimo s nekim novim gospo-

Ovaj program je dobio zeleno svjetlo od Liberalne stranke upravo stoga što u sebi sadrži regionalnu osjetljivost.

darskim nedaćama, a isto tako da te gospodarske nedaće rezultiraju novom nepotrebnom provalom političkih problema i konflikata".

Rekao je da je normalno da ova filozofija ubrzane mobilizacije resursa i visoke stope rasta u sebi krije opasnost visokog stupnja centralizacije političke moći odlučivanja. "Zbog toga nam je bilo drago kada je mandatar govorio da je nužna decentralizacija RH, a ono što smatramo da je vrlo važno je da ona ne smije biti kozmetička, već stvarna".

Naglasio je da spuštanje ovlasti treba biti praćeno s određenom financijskom potporom, jer bez nje se neće moći govoriti o uspješnosti decentralizacije.

Rekao je da je ovaj program dobio zeleno svjetlo od Liberalne stranke upravo stoga što u sebi sadrži regionalnu osjetljivost. "Mora biti jasno da se RH u posljednjih desetak godina nije razvijala ravnomjerno i svaka mudra Vlada mora o tome voditi računa. To ne vrijedi samo za krajeve i za ljude, mi iz LS-a nemamo ništa protiv toga da se određeni slojevi društva subvencioniraju, da određene grane gospodarstva dobiju potporu, ali isto tako smatramo da se ne smije smatrati da je znanost, obrazovanje, zdravstvo luksuz za neko društvo".

Smatra da bez ulaganja u te sfere društva nema niti demokratizacije, niti stabilnosti u našem društvu.

Na kraju je rekao da Klub zastupnika LS-a daje punu potporu programu i sastavu Vlade, te da smatraju da će upravo u suradnji sa svim parlamentarnim klubovima u Saboru ostvariti ono što je cilj, a to je uspjeh.

Vladimir Šeks (HDZ) javio se za ispravak netočna navoda. Drži da nije točan navod zastupnika Kramarića da je ova Vlada osuđena na uspjeh. "Za godinu i pol dana osuđujete Vladu na uspjeh, to izgleda neće ići, i optužiti za mogući uspjeh, a isto i za neuspjeh".

Jadranka Kosor (HDZ) javila se za ispravak navoda. Osvrnula se na izjavu Kramarića da ovo nije najbolje vrijeme za racionalizaciju, dakle za smanjivanje ministarstava.

"Ja mislim da to nije točno. Prije svega, mislim da je svako vrijeme dobro, ali podsjećam da je vladajuća koalicija to obećavala i prije dvije i pol godine, da je i sam mandatar uoči sklapanja ove Vlade o kojoj raspravljamo, najavljivao smanjivanje broja ministarstava, a evo upravo se događa suprotno, mi raspravljamo o još jednom ministru više u Vladi, tako da se ne slažem s konstatacijom da ovo nije pravo vrijeme, jer se postavlja pitanje zašto to ne bi bilo i ovo vrijeme".

Đuro Njavro (DC) javio se za ispravak navoda. Rekao je da je kolega Kramarić iznio tezu da visoka stopa rasta donosi opasnosti za Hrvatsku. Drži da je to potpuno pogrešna teza. "Hrvatska već sada ima opasnosti uslijed niske stope rasta, to je 400 tisuća nezaposlenih i ostanak na ovakvim stopama rasta Hrvatsku udaljava od njezinih državnih, političkih i socijalnih ciljeva".

17. Decentralizacija

- jačanje uloge lokalnih jedinica u financiranju, investiranju i upravljanju komunalnim uslugama (voda, otpadne vode, deponiji, gradski prijevoz, distribucija plina)
- jačanje uloge lokalne i regionalne samouprave u gospodarskom razvoju i socijalnoj sigurnosti građana, te osobito u potpori obrtništvu, malom i srednjem poduzetništvu
- ulazak u drugu fazu decentralizacije koncipiranjem odgovarajuće zakonske podloge
- razmotriti jačanje samouprave u velikim gradovima

18. Nastavak suradnje s MMF-om

- definiranje razine suradnje i zaključivanje novog stand-by aranžmana s MMF-om

19. Socijalno (razvojno) partnerstvo

- intenziviranje i produbljivanje dijaloga, kako bi se ostvario zadovoljavajući stupanj društvene kohezije i povjerenja
- usuglašavanje socijalnih partnera o strategiji ostvarivanja dugoročno održivoga gospodarskog rasta

20. Izgradnja dobrih odnosa sa susjedima i doprinos regionalnoj stabilnosti

21. Suradnja s Međunarodnim sudom u Haagu

- nastavak suradnje u skladu s Ustavnim zakonom, Deklaracijom Hrvatskog sabora i stajalištima Vlade, te izvršavanje obveza državnih tijela u skladu s Ustavnim zakonom
- podupirati suradnju građana RH sa Sudom
- omogućiti tužiteljstvu Suda ili obrani optuženih pristup relevantnim dokumentima ili svjedocima
- nastojati javno i pred Sudom osporiti svako neprihvatljivo kvalificiranje Domovinskog rata te inzistirati da optužnice budu utemeljene na kvalificiranju pojedinih ratnih zločina i na osnovi individualne odgovornosti
- nastojati da se za ratne zločine sudi pred hrvatskim sudovima, te da se zatvorske kazne izdržavaju u Hrvatskoj

22. Ulazak u Europsku uniju i NATO

- intenzivan nastavak provedbe programa prilagodbi za priključenje EU (u skladu s planom provedbe Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju)
- službeno kandidiranje za članstvo u EU
- deklariranje operativne spremnosti za članstvo u NATO-u nakon ostvarivanja dvaju godišnjih planova MAP-a

23. Donošenje zakona

- Izborni zakon do kraja 2002.
- Zakon o denacionalizaciji (u skladu sa zaključcima Sabora)
- Zakon o sukobu interesa
- Zakon o popisu dužnosnika i drugih službenika koji se biraju po političkim kriterijima nakon izbora u RH

Vlada RH će utvrditi operativni plan provođenja ovih Programskih prioriteta.

Naglasio je da s ovakvim stopama rasta nikada nećemo stići prosjek Europske unije, te nikada nećemo otvoriti perspektivu posebno za mladu generaciju, te nikada nećemo razviti demokraciju, jer nema demokracije u uvjetima 25% nezaposlenosti. "Dakle, opasnosti su sad prisutne, a visoka stopa ih može samo smanjiti".

Uslijedila je pojedinačna rasprava u trajanju od 10 minuta.

Inflacija ministara

Jadranka Kosor (HDZ) na početku je rekla da ne vidi razloga zašto u nastavku poslijepodneve sjednice u sabornici nema ni mandataru ni nekih budućih članova Vlade.

Gdje su rezultati zapošljavanja branitelja kada se zna da je prošle godine znatan dio sredstava u proračunu koji je bio predviđen za zapošljavanje branitelja, naprosto ukinut u rebalansu proračuna.

Odmah je utvrdila da neće dati povjerenje ovoj novoj Vladi iz nekoliko razloga. Prema njenom sudu to je zapravo stara Vlada, a s nekim njenim potezima zastupnica se nikako nije mogla složiti, a i ne slaže se s nekim prijedlozima odnosno projektima u ovom programu Vlade za sljedeće razdoblje.

"Odmah ću vrlo konkretno upozoriti na jednu odrednicu u mirovinskoj reformi kako predlaže mandatar za razdoblje do kraja 2002. godine, gdje se govori o obustavljanju isplata na osnovi malog mirovinskog zakona uz istovremeno osiguravanje odgovarajućih rješenja za sprečavanje smanjenja mirovina nakon prestanka važenja tog malog zakona".

Nije joj jasno što bi to bila odgovarajuća rješenja ako nema zakona, jer sva rješenja ovakvog tipa u Hrvatskoj se moraju rješavati zakonima, dakle, ako nema zakona onda nema ni odgovarajućih rješenja.

"Dakle, za umirovljenike bi to značilo 100 kn + onih 6%, to je taj mali zakon". Podsjetila je i na jednu odrednicu ove Vlade s početka njezina mandata u području koje se tiče hrvatskih branitelja i članova njihovih obitelji gdje se jasno kazalo da će se dopuniti odnosno izmijeniti u jednom dijelu Zakon o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog

rata. Naime, donedavno vladajuća koalicija je u predizbornoj kampanji prije 3. siječnja 2000. godine obećavala izvjesno povećanje nekih prava hrvatskih branitelja, "međutim, dogodilo se upravo suprotno, zakon nije dopunjen i izmijenjen nego je napravljen novi zakon koji je bitno smanjio prava hrvatskih branitelja i članova njihovih obitelji".

Spomenula je da se mandatar energično zauzima za smanjivanje broja ministarstava "i u tome bi svakako dobio i moju zastupničku potporu, jer mislim da uistinu imamo inflaciju ne samo ministarstava nego i ureda".

"Međutim, isto tako kao što je energično mandatar to najavljavao, tako nekako je energično i odustao čim su partneri za sklapanje nove Vlade bili energično protiv".

Rekla je da se u novom programu Vlade doduše govori o spajanju pojedinih ministarstava, međutim, nije joj jasno zašto se to nije moglo učiniti odmah, te smatra da neće biti pogodnijeg trenutka nego što je ovaj.

Naglasila je da je razočarana što u ovom programu nema ništa o ustavnoj obvezi posebne zaštite čuvanja obitelji, djece, materinstva i mladeži.

Podsjetila je da je Vlada smanjila roditeljske naknade, ukinula trogodišnji roditeljski dopust, te pitala zašto u ovom programu nema niti riječi o nekim demografskim potezima odnosno demografskoj politici.

Smatra da je pogoršan položaj žena, jer među nezaposlenima je 54% žena. Podsjetila je i na 25 tisuća studenata koji su ostali bez doplatka kada je on ukinut za tu kategoriju. Vlada je tada obećala jedan poseban sustav stipendija za studente, međutim, "nismo ga dočekali".

Naglasila je da su prava branitelja i članova njihovih obitelji smanjena i da je oštećena najosjetljivija skupina, a to su 100%-tni invalidi iz Domovinskoga rata. O tome također nema ni riječi u programu.

Pitala je gdje su rezultati zapošljavanja branitelja kada se zna da je prošle godine znatan dio sredstava u proračunu koji je bio predviđen za zapošljavanje branitelja, naprosto ukinut u rebalansu proračuna.

"Zaduženost države približava se užarenom maksimumu, a ono što je za mene možda najvažniji podatak u ovom trenutku jest statistički podatak da otprilike 80% ljudi u Hrvatskoj sa svojim redovitim prihodima ne može

podmiriti najnužnije potrebe". Mišljenja je da je ova Vlada, s ovakvom potporom koju će imati u Hrvatskom saboru na prilično "staklenim nogama i da će one popucati".

Ivić Pašalić (HDZ) smatra da se Hrvatska danas nalazi u još težem stanju nego što je to bilo prije 3. siječnja, i s tendencijama da će biti još teže. Drži da je pitanje svih pitanja nezaposlenost. "Podatak da je u Hrvatskoj danas nezaposlenih oko 400 tisuća, a da je ova Vlada naslijedila nezaposlenost od oko 320 tisuća, samo po sebi govori o uspješnosti ove Vlade".

"Teško je gledati u slobodi rastakanje vlastite države, jer slobodan narod autentično može živjeti samo ako živi gospodarski suvereno".

Kada je riječ o drugim temeljnim pokazateljima, vidljiv je veliki rast i dalje uvoza u Hrvatsku, a izvoz je otprilike jednak i sada i prije dvije godine. Što se tiče uvoza, pogotovo je strašan podatak da smo uvezli poljoprivrednih proizvoda u prošloj godini više od milijardu dolara.

"Po čitavom nizu drugih pokazatelja o tome koliko je rasla zaduženost u RH, pokazuje se da je ova Vlada gospodarski neuspješna i da tu nema znanja kako se problemi mogu riješiti".

Rekao je da su izjave kako ćemo samo zbog promjene vlasti biti za par godina u EU priče za malu djecu. "U EU se ne može ući sa stopom nezaposlenosti od 23% i bruto društvenim proizvodom koji je upola manji od minimuma potrebnog za ulazak u EU".

Smatra da su katastrofalni rezultati ove Vlade u politici u odnosu na BiH, "jer su Hrvati u BiH u zadnje dvije i pol godine došli u toliko strašan položaj da im je status u BiH gori od položaja nacionalne manjine, ne samo zaslugom ove Vlade, ali ova Vlada nije napravila ništa da pomogne izbjegavanju ponižavajućeg statusa Hrvata u BiH".

Osvrnuo se i na odnose s našim drugim susjedom, Slovencima, te se prisjetio neuspjelog parafiranja Sporazuma o Piranskom zaljevu, nedavne odluke o NE "Krško".

Komentirao je najavu mandataru da će Vlada biti manja, da bi na kraju Vlada dobila još jednog ministra. "To zapravo pokazuje kakvo raspoloženje

i duh vlada u administraciji i birokraciji”.

Kada je pak riječ o pravosuđu i pravnoj državi, smatra da je stanje jednako katastrofalno, a možda i još gore nego što je bilo prije.

Stanje u obavještajnoj zajednici je takvo da već mjesecima nisu imenovani šefovi službi, nema nadzora i kontrole.

Što se tiče suradnje sa sudom u Haagu, ”rezultat rada sadašnje Vlade s Haaškim tribunalom je takav da nam izvana dijele lekcije kako se treba boriti za nacionalni interes, a to znači da je hrvatska Vlada poslužila samo kao puki servis tužiteljstva u Haagu da isporuči sve dokumente koje treba i ne treba, da hrvatske državne institucije, od Ureda Predsjednika do izvještajnih službi i ministarstava su samoposluživanje, gdje su u prvih nekoliko mjeseci istražitelji dolazili i uzimali što im je potrebno, bez ikakvih kriterija i nadzora”.

Marin Jurjević (SDP) javio se za ispravak navoda. Rekao je da je kolega Pašalić spominjao EU i koliko smo daleko od nje, a da on želi napomenuti da je ova Vlada 29. listopada 2001. godine uspostavila institucionalne odnose između Hrvatske i EU i sklopila Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju s EU. ”Nikada nismo bili bliže njoj dok je bila ova Vlada, a nikada dalje dok ste bili vi na vlasti”.

Vrijeme je za uzbunu

Dr.sc. **Anto Kovačević (HKDU)** rekao je da situacija u Hrvatskoj nije normalna, da nema razloga za smijeh, ni saborski zastupnici, ni ministri u ostavci. Obrazložio je da ne može dati povjerenje ovoj Vladi zbog rasprodaje Hrvatske. ”Otišli su najbolji hoteli, najbolje banke, najbolje tvornice, najbolje tvrtke, otišle su telekomunikacije, oglašava se rasprodaja otočića, svjetionika, daje se hrvatski teritorij na koncesiju 99 godina”. Smatra da nije vrijeme za novu Vladu, već za, kako je rekao, uzbunu.

Rekao je da se ova vlast dodvorava međunarodnoj zajednici, i tvrdi da je ova vlast riješila na najbolji način manjinsko pitanje u Hrvatskoj, da ne postoji manjinsko pitanje, već u Hrvatskoj postoji pitanje većine. ”Što je o onim nesretnicima iz Drvara, vlast je okrenula leđa Hrvatima BiH, vlast je okrenula leđa iseljenoj Hrvatskoj”.

Parametri sporazuma kojim se pruža saborska potpora novoj Vladi

Sudionici sporazuma suglasni su da su sljedeći parametri dio dogovorene ekonomske politike za iduće razdoblje, osobito za 2003. godinu

1) Gospodarski rast, stabilnost i smanjenje proračunskog deficita

Bruto domaći proizvod

1999	2000	2001	2002	2003
-0.9%	3.7%	4.1%	4.2%*	5.0%**

Stabilnost mjerena inflacijom

1999	2000	2001	2002	2003
4.2%	6.2%	4.9%	4.3%	3.5%

Proračunski deficit (u BDP-u), konsolidirana opća država

1999	2000	2001	2002	2003
-8.2%	-6.3%	-6.8%	-5.9%	-4.5%

Konsolidirana središnja država

1999	2000	2001	2002	2003
-7.2%	-5.7%	-5.4%	-4.2%	-2.6%

Udio konsolidirane opće države u BDP

1999	2000	2001	2002	2003
56.2%	51.0%	50.7%	49.8%	47.4%

2) Smanjenje zaduženosti

Ukupni vanjski dug, u % BDP-a (podaci MMF-a, bez duga Londonskom klubu)

1999	2000	2001	2002	2003
44.5%	53.1%	51.9%	49.3%	47.4%

Vanjski dug središnje države, u % BDP-a

1999	2000	2001	2002	2003
19.8%	25.2%	24.4%	23.9%	23.5%

Javni dug konsolidirane središnje države, u % BDP-a

1999	2000	2001	2002	2003
29.6%	34.4%	37.4%	35.7%	35.4%

Ukupni vanjski dug, u mil. USD

1999	2000	2001	2002	2003
9.872	11.002	11.150	11.782	12.396

Rekao je da je drugi razlog zašto ne može dati povjerenje Vladi što stopa zaposlenosti je postigla svoj rekord.

"Oprostite, ali meni je teško gledati u slobodi rastakanje vlastite države, jer slobodan narod autentično može živjeti samo ako živi gospodarski suvereno".

Nastavio je kritičkim tonom te rekao: "Što čini MVP-a da se rasformira Republika Srpska? Što čini ova vlast da nam Milorađ Pupovac i Milan Đukić ne podmeću stalno kukavičja jaja o ugroženosti Srba u Hrvatskoj, kada zaista nisu ugroženi. Ugroženi su Hrvati koji se iseljavaju u treće zemlje, a Srbi se vraćaju po specijalnim uvjetima, prave im se kuće, daje im se građevinski materijal, dobivaju posao za razliku od Hrvata".

Na kraju je rekao da će dići ruku za ovu Vladu pod uvjetom ako mogu obećati da nećemo biti igračke u rukama MMF-a, Svjetske banke i bruxellskih političara, te ako će prestati rasprodaja Hrvatske.

Ustvrdivši da se već treći put raspravlja o povjerenju istoj Vladi, a govori da je riječ o novoj, **Milan Kovač (HDZ)** je rekao da se već dvije i pol godine vide ista lica, uz neke sitne izmjene.

Izjavio je zatim kako su od 1990. do 2000. mediji bili puni kritike na račun vladavine HDZ-a - gotovo svaki tjedan jedna do dvije političke emisije u udarnim terminima, gdje su gosti bili većinom iz oporbe (a po jedan HDZ-ovac), a u posljednje dvije godine je totalna blokada - oporba nema prilike izjasniti se na (obećanoj javnoj) televiziji o bitnim pitanjima.

Danas se, po njegovim riječima, provodi koordinirana hajka u medijima na one koji štrajkuju uz zamjerke kako se ne razumije opća gospodarska situacija, a nekad su oporbenjaci, danas članovi Koalicije, bili na čelu demonstracija, a nikome nije padalo na um da se ugrožava javni poredak. Slobodno su usred ljeta, napomenuo je zastupnik, traktori stajali na autocestama. Veća je, rekao je, cenzura u medijima nego što je bila do 90-te godine, o čemu su napokon počeli pisati i strani mediji.

Objašnjavajući zašto, među ostalim, ne može dati podršku ovoj staroj novoj Vladi, Milan Kovač je upitao je li ijedna zemlja proganjala svoje osloboditelje-generale - Gotovina je optužen za genocid, etničko čišćenje, a Norac, koji je spasio kičmu

Hrvatske kod Gospića od totalne agresije u riječkom je zatvoru.

Objašnjavajući o kakvoj je blokadi riječ, zastupnik je podsjetio kako je šest mjeseci hrvatski narod, građani, gledatelji, hranjeni u udarnim terminima Dnevnika pričom o Istražnom povjerenstvu o prodaji "Večernjeg lista", dok njih 99 posto nije imalo pojma da je uopće bilo pokrenuto Istražno povjerenstvo koje je utvrđivalo kako se u Haagu našla arhivska građa, transkripti i ostalo u svezi s Naletilićem (pokrenuo HDZ) jer je rasprava održana ujutro, kada se i glasovalo.

Daljnje (neoprostive) greške ove Vlade su, po ocjeni zastupnika: odustajanje od (ratificiranog) Sporazuma o posebnim odnosima između Republike Hrvatske i Federacije Bosne i Hercegovine (a Vlada ne može svojom odlukom poništiti ono što je ratificirao Parlament); zatim to što Vlada nije upozorila međunarodnu zajednicu da nema pravo skinuti s funkcije 150 dužnosnika hrvatskog naroda; degradacija i sotonizacija HDZ-a i branitelja (koji povodom presuda u njihovu korist u svezi s ukidanjem invaliditeta pitaju hoće li ministar Pančić snositi za to posljedice.

Na kraju, Milan Kovač se osvrnuo na štrajk gladu, na Markovu trgu, neopravdano otpuštenih policajaca, rekavši kako bi prije tri godine bila hodočašća podrške i čelnika političkih stranaka, dok sad dođe poneko ali rijetko jer su, kako reče svi u strahu, da ne bi bili viđeni.

Ispravljajući Kovača, **Mirjana Didović (SDP)** izjavila je da je postotak prisutnosti HDZ-a u medijima trostruko veći nego za vrijeme vlasti HDZ-a.

Reklo bi se - savršeno, napredno, progresivno, dobro, prihvatljivo, rekao je **Vladimir Šeks**, komentirajući program nove Vlade, dometnuvši kako bi čovjek trebao biti jako zloban kad ne bi prihvatio Vladu s takvim programom. Problem je, međutim, na drugoj ravni - hoće li on biti vjerodostojno oživotvoren. Jedini dokazni postupak koji može dati odgovor na to jesu rezultati rada Vlade predsjednika Račana - naglasio je, utvrdivši da trideset glavnih parametara objektivno ukazuju na neučinkovitost i neostvarenost programom zacrtanih ciljeva za koje je Vlada i dobila povjerenje 2000. godine. Svoju ocjenu precizirao je ukazivanjem na šesnaest neo-

stvarenih ciljeva iz kojih izdvajamo: smanjenje javne potrošnje i strukturne promjene u korist zapostavljenih djelatnosti; snažno jačanje pravne države, redefiniranje uloge i funkcioniranja tajnih službi te jačanje efikasnosti sudstva i vojne policije; uspostava odgovorne vlasti; jačanje parlamentarnog sustava, decentralizacija državnih funkcija, jačanje financijske snage lokalnih zajednica; djelotvorno funkcioniranje pravosudnih institucija, jasan sustav obrane, unutarnje sigurnosti; promjene u gospodarskoj sferi koje će značajno pridonijeti kvaliteti života građana; smanjenje poreznog opterećenja i uravnoteženje Državnog proračuna; dosljedan sustav podjele vlasti; Hrvatska televizija - javna televizija; ubrzano zapošljavanje; stimuliranje investiranja, rada i poduzetništva smanjenjem porezne presije; ubrzanje razvoja gospodarstva i smanjenje socijalnih troškova; sustavno i postupno smanjenje carina i poreza na dodanu vrijednost; gospodarski rast, povećanje proizvodnje i zaposlenosti te povećanje izvoza kao temeljni ciljevi gospodarske politike; započinjanje reindustrijalizacije zemlje.

Komentirajući Kramarićeve riječi kako je Vlada "osuđena na uspjeh", Vladimir Šeks je rekao da ona nije, nažalost, osuđena na uspjeh nego, u biti, žrtvovana da još do gledno vrijeme pokuša spasiti ono što se spasiti može, jer od starta nije s odlučnošću, djelotvornošću te, poglavito, energičnošću, kako je bila najavila, djelovala na glavnim strateškim pravcima unutrašnje i vanjske politike.

Kad ne bih znao da ste dobar pravnik onda bih vjerojatno dio vašeg izlaganja, u kojem u istu ulogu pokušavate smjestiti tužitelja, istražnog suca i suca, vjerojatno protumačio krivo - rekao je predsjednik Hrvatskog sabora, **Zlatko Tomčić**.

Ispravljajući Vladimira Šeksa, **Marin Jurjević (SDP)** je ustvrdio da njegovi navodi nisu istiniti, da političkim floskulama pokušava manipulirati javnošću. Proračunski deficit jest smanjen. Zadnje godine vladavine HDZ-a, 1999. je iznosio 7,4 posto, 2001. godine 4,25 posto. Domaći bruto proizvod porastao je za 3,7 posto 2000, a 4,3 posto 2001. Socijalna davanja su se povećala za 56 posto - dječji doplaci uvedeni su za svu

djecu, broj korisnika povećan je za 240 tisuća djece.

Josip Leko (SDP) rekao je pak kako je sve relativno pa tako i tvrdnje zastupnika Šeksa o ovoj Vladi. Preuzela je državu u lošijem stanju nego što je očekivala pa je u tom smislu njezin uspjeh zaista veći, rekao je navodeći i podatke o stopi rasta koja je bila negativna kod preuzimanja vlasti a sada je 4,2 posto. **Dragica Zgrebec** demantirala je navod zastupnika Šeksa da Vlada nije uspjela ni s poreznom politikom rekavši da je u tom razdoblju povećana neoporeziva osnovica dohotka za 25 posto, uvedene su tri stope, smanjena je stopa poreza na dobit, uvedeno oslobađanje za investicije i jednogodišnja bruto plaća za svakog novozaposlenog u tvrtkama itd.. Iz toga je vidljivo da je Vlada u poreznoj politici učinila dosta, zaključila je.

Prezir Vlade prema stručnosti

Ivo Lončar (nezavisni) najprije ističe da se sada raspravlja o novoj staroj Vladi a da zastupnici uopće ne znaju zašto je predsjednik Vlade podnio ostavku.

1990. godine hrvatski je narod očekivao velike promjene i plebiscitarno je izašao na izbore, dobili smo višestranače a umjesto velikih promjena u deset godina dobili smo veliku prijevaru. Trećeg siječnja 2000. godine hrvatski narod ponovno želi promjene a umjesto njih dobiva

Od silnih obećanja i njihove hiperinflacije ostvarilo se nije ništa, kaže zastupnik pitajući odmah kakva je to nova Vlada sa starom ekipom koja ništa ne nudi i koja nakon dvije trećine mandata sada govori o nekakvim reformama.

ponovno prijevaru i izdaju. Od silnih obećanja i njihove hiperinflacije ostvarilo se nije ništa, kaže zastupnik pitajući odmah kakva je to nova Vlada sa starom ekipom koja ništa ne nudi i koja nakon dvije trećine mandata sada govori o nekakvim reformama. Zatim je naveo primjer - nije dobio odgovor premijera na postavljeno pitanje prije nekoliko mjeseci o tome kako član njegove Vlade može biti čovjek (doministar) koji je pravo-

moćnom presudom osuđen zbog kriminala - koji pokazuje, kaže, da upravo najodgovorniji član hrvatske Vlade, novi stari predsjednik Vlade, upravo ruši i krši pravnu državu. Taj doministar sada dolazi iz druge najjače vladajuće stranke, HSS-a, pa može li se govoriti o ozbiljnosti Vlade kad najodgovorniji - njeni ljudi - predsjednik Vlade i predsjednik Sabora - ruše pravnu državu, rekao je, među ostalim upozoravajući da je u ovom slučaju Poslovnik prekršio i predsjednik Hrvatskog sabora jer nije na vrijeme pribavio odgovore u vezi s tim.

Postavlja se i pitanje kako Vlada koja u dvije i pol godine nije ništa napravila i pokazala prezir prema stručnosti: iz proračuna se izdvaja 150 milijuna kuna za poticanje izvoza pšenice a izvozi se po dvostruko nižim cijenama, uvezeno je hrane u vrijednosti od gotovo 2,5 milijarde, saniraju se poljoprivredni kombinati koji su totalni promašaj. Zar nije i promašaj izdvajati iz proračuna za poboljšanje stanja u poljoprivredi silni novac a da je stanje sve gore i uvoz raste, rekao je. Podsjetio je i na to da je prije dvije godine pokrenuo pitanje tzv. pšenične afere i iznio argumente predsjedniku Vlade, sada u ostavci, i predsjedniku Hrvatskoga sabora, da se odrekao zastupničkog imuniteta kako bi privolio aktualnu vlast da istraži taj, kaže, nezapamćeni kriminal, da je zbog te pšenične afere bio i međunarodni skandal a da do današnjeg dana predsjednik Hrvatskoga sabora to nije stavio na dnevni red odnosno da nije formirano istražno povjerenstvo.

Na osnovi svega ovoga može se reći da jedino što nam jamči novi stari predsjednik Vlade Ivica Račan jest da nam je propast zajamčena, rekao je na kraju.

Josip Leko ispravio je navod predgovornika jer da pomoćnik ministra nije član Vlade i da ne postoji kolektivno kazneno djelo ni Vlade ni Sabora te nije prihvatljivo tvrditi tako nešto u sabornici.

Politička prijevara

Željko Glavan (HSL) najprije je rekao da mu je drago što je u biografiji jednog od budućeg članova Vlade pročitao da govori i hrvatski jezik (napomenuo je i na netočno korištenje naziva graničnog prijelaza Rupe - točno Rupa). Kako pripada stranci koja ne participira a i neće

participirati u novoj vlasti kao zastupnik mora reći, kaže, da će nova Vlada biti politička prijevara. Ona nije rezultat izbora a nažalost, u njenom programu ne vidi se ništa novoga ni kad je riječ o pretvorbi, vanjskoj politici, reformi pravosuđa a najčešće se ponavlja riječ "reforma" koju zastupnik sluša od 1963. godine. Rezultat svih restrukturiranja i reformi je da imamo jedino otpuštanje djelatnika iz javnih službi. Ponovio je da neće biti miran i da će se stidjeti sve dok policajci protestiraju pred Hrvatskim saborom a njihov ministar paradira na nekim paradama ne osiguravajući istovremeno sigurnost sudionika tih parada. Nema nagovijesti promjene ni u vanjskoj politici. Govorimo, kaže, da je Hrvatska prije bila izolirana a sada nas stalno spominju u nekoj asocijaciji od pet država (bukvalno shvaćajući primakli smo se istoku), što se tiče odnosa sa Slovenijom govorilo se da je ratifikacija Sporazuma o NE Krško čin dobre volje a sada slovenska Vlada neće uopće razgovarati o podmiranju duga prema Hrvatskoj, rekao je, među ostalim ne zaobilazeći, kako je rekao, ni svoju "omiljenu" temu - Riječku banku te pitanje tarifnog sustava HEP-a, dobivanja na uvid ugovora s Deutsche telekomom itd. Premijer je izjavio u Saboru da kad bi on znao da je netko od Vlade upetljan u aferu Riječke banke da bi taj snosio sankcije. Čovjek koji je upetljan u tu aferu je predložen za ministra u novoj Vladi i izjavljuje da ga za to prozivaju neki politički marginalci.

Ne zna da li premijer i budući članovi Vlade imaju feeling za ono što hrvatski građani misle, većina kojih je alergična na prodaje tzv. strateškim partnerima. Glasovao bi za povjerenje Vladi da je u predloženom programu vidio da se nešto u tome namjerava promijeniti i u čemu je model privatizacije različit od onoga što ga je provodio HDZ. No to nije čudo jer neki ljudi koji nama sada imputiraju da smo desničari i prohadezeovci bili su savjetnici Vlade i u vrijeme HDZ-a i sada su glavni kreatori tih istih modela privatizacije, rekao je. Smatra također da je žalosno da se za budućeg ministra pomorstva, prometa i veza (a Hrvatska je i pomorska zemlja) imenuje čovjeka koji nije iz struke. Na kraju je rekao da će zbog iznesenih razloga (neki od razloga) glasovati protiv povjerenja sastavu nove Vlade.

Mr.sc. **Marin Jurjević (SDP)** reagirao je zbog navoda predgovornika "nova Vlada je politička prijevara" i rekao da je to skandalozna i netočna izjava jer, ukoliko bude izabrana, bit će izabrana po Ustavu RH i većinom zastupnika u Saboru, najvišem zakonodavnom tijelu Republike Hrvatske. Dragica Zgrebec upozorila je da nije dobro da zastupnici (zastupnik Glavan) miješaju kompetencije Vlade i suda. A što se tiče Riječke banke Vlada je učinila što je bilo u njezinoj kompetenciji, znači zaustavila trendove koji su mogli Banku dovesti u stečaj, a odgovornost će utvrditi sud.

Vlada dirigrirana izvana

Ante Beljo kaže pak da, kad se govori o uspjesima koalicije i Vlade koja je upravljala ovom državnom od siječnja 2000., da je uspjeh u smanjivanju broja stranaka u koaliciji i sada ih ima dvije ključne i nekoliko satelita. S druge strane, kad se govori o uspjehu na gospodarskom planu danas se Riječku banku reklamira kao jednu od najuspješnijih u Hrvatskoj a nitko ne spominje milijun dolara (novac poreznika) koji je dat za njezinu sanaciju. U nekom drugom vremenu za takve se sanacije govorilo da su pljačka, otimačina i, imajući u

Govori se da u Vladu dolaze stručni ljudi a činjenica je da su ti ljudi ništa manje nego savjetnici SDP-u.

vidu pokrivanje jedne određene garniture vlasti ključnih medija u Hrvatskoj, da se najapsurdnije stvari mogu prikazati uspjesima. Slično je i s brojem ministara odnosno što danas nitko ne pita zašto je jedan ministar u Vladi više a samo prije tjedan dana bilo je govora o njihovom smanjenju.

Govori se da u Vladu dolaze stručni ljudi a činjenica je da su ti ljudi ništa manje nego savjetnici u SDP-u, rekao je, među ostalim, zadržavši se posebno na predloženim kandidatima za ministricu obrane i ministra znanosti, koji bi, prema životopisu, možda mogli biti kandidati za neka druga ministarstva no za ova ne, rekao je. Naime, Hrvatska još ne živi u baš tako skandinavskom okruženju da bi osoba koja je diplomirala na Fakultetu za vanjsku politiku (Harvard), koja je bila šefica financijske službe u mesnoj industriji Sljeme i u stambeno-

komunalnom poduzeću Zagreb mogla biti na toj visokoj i odgovornoj funkciji. A ako se govori kao o osobi koja treba dati otkaz 13.500 ljudi u Ministarstvu obrane, što traži Međunarodni monetarni fond, onda, smatra zastupnik, može taj posao obaviti ali ako su u pitanju incidenti kakvi nam se događaju na granicama tu je potrebno, misli zastupnik, malo više stručne sprema s tog područja.

S druge strane, u životopisu kandidata za ministra znanosti na prvom redu stoji da je diplomirao filozofiju i indologiju na Filozofskom fakultetu u Zagrebu i, što je bitnije, da je od 1994. član i predsjednik Komisije za visoko obrazovanje Šorošovog Instituta otvorenog društva Hrvatske (savjetnik itd.). Zastupnik misli, kaže, da je naša i stara Vlada a pogotovo sada predložena, previše dirigrirana izvana, previše služanska prema onima iz globalizatorskih krugova koji žele da Hrvatska na ovom prostoru postane nešto slično kao što je Argentina, Venezuela, ili neke zemlje u tranziciji, koje su izgubile svoju samobitnost i samostalnost i postale ovisne. Mi preostaje tome idemo jako brzo, rasprodali smo banke, otvorili tržište za proizvode iz čitavog svijeta, hrvatska je proizvodnja totalno uništena i ostaje nam još malo do Argentine, rekao je, među ostalim. Upozorio je na kraju da trebamo ozbiljno razmisliti koliko ćemo daleko stići ovim putem te da se ima u vidu da ova Vlada treba služiti interesima hrvatske države i hrvatskog naroda a ne biti isporuka globalizatora i novih kolonizatora na ovom području.

Ovo izlaganje potaknulo je nekoliko zastupnica i zastupnika SDP-a na replike.

Branka Baletić (SDP) oštro je protestirala jer da je predgovornik izrazio sumnju u sposobnost potpredsjednice Željke Antunović aludirajući na njen spol. **Ante Beljo** je to opovrgnuo jer da to uopće nije spomenuo već da je čitavo podatke iz životopisa kandidatkinje o stručnoj spremi koja nema baš nikakve veze s obranom ni nacionalnom sigurnošću. **Milanka Opačić** također je potvrdila da je zastupnik Beljo u svom izlaganju aludirao na spol, a spol ne predodređuje ljude na uspješnost ili neuspješnost. A kada su u pitanju kvalifikacije svi vaši dosadašnji ministar obrane nisu imali ni pola kvalifikacija koje ima Željka Antunović, naglasila je. **Dragica Zgrebec** je

rekla da zastupnik Beljo kroz čitavo svoje izlaganje izražava svoje frustracije i fobije. On bi htio da spomenuti kandidati nemaju nikakvu svoju povijest a oni to imaju, imaju i svoju struku kroz koju su napredovali. Biti ministar obrane ne znači da treba osoba imati kvalifikacije za vođenje vojske već da treba poznavati strategiju i taktiku, kvalifikacije za organizaciju Ministarstva, za vođenje i nadgledanje financija i za uređenje odnosa u Ministarstvu. A što se tiče vojske i vojne problematike to radi neko drugi, rekla je. **Ante Beljo** ponovio je da uopće nije nastupio na način da bi omalovažavao to što je gospođa Antunović žena i da jedna žena ne bi mogla biti ministrica obrane.

Mr.sc. **Marin Jurjević** rekao je s tim u vezi da je zastupnik Beljo dokazao da nismo Skandinavija uzimajući spol kao kvalifikaciju a ne biološko određenje a i uzimajući kandidatu za ministra znanosti dr. Gvozdanu Flegi kao otežavajuću okolnost njegove reference i članstvo u međunarodnim asocijacijama. Slično je govorio i mr.sc. **Ivo Škrabalo** koji smatra, i kao pripadnik muškog spola, da aludiranje na spol kandidata za ministra obrane nije prikladno izražavanje. Civilni nadzor nad vojskom ne znači biti činovnik koji će otpuštati ljude nego znači imati sposobnosti za menadžerski posao u Ministarstvu koje treba osigurati uvjete da Hrvatska vojska može djelovati kad god to bude potrebno. A što se tiče kandidata za ministra znanosti za Hrvatsku je samo pozitivno da na čelu Ministarstva imamo čovjeka koji ima široke međunarodne veze i valjda ne želimo da Hrvatska bude u svakom pogledu izolirana.

Ante Beljo je, odgovarajući na replike, rekao da mu je drago da je baš njegovo izlaganje izazvalo toliku polemiku. Jer, kaže, namjerno je krenuo u nešto što je u parlamentima svijeta normalna stvar (institut i Šorošovo otvoreno društvo dvije su različite stvari). U Americi se kandidatu za ministra nabija na nos ako netko zna da nije platio kaznu za parkiranje jer je to prekršaj a kod nas, u ovoj raspravi se čuje sve općenito o Vladi a nitko se ne usudi reći svoje mišljenje o pojedinim ministrima. Mi nismo u Skandinaviji ali ako su naši vitezovi koji su oslobađali ovu zemlju u Haagu i u zatvorima u Hrvatskoj onda očeku-

jemo da ministar ili ministrica obrane može razgovarati s jednim Svilanovićem ili s nekim iz Ministarstva obrane a ne da tamo mora ići predsjednik Vlade, rekao je zastupnik.

Nakon 2,5 godine mandata opet na početku

Dorica Nikolić (HSL) je na početku svog izlaganja izrazila žaljenje što prezentaciji nove Vlade nije nazočan predsjednik Sabora, niti kandidati za premijera i ministre. U nastavku je pročitala uvodni dio zajedničkog programa Novog smjera iz studenoga 1999. godine, uz napomenu da bi bilo interesantno usporediti je li tadašnja ocjena stanja aktualna i danas i ima li ikakvih pomaka (sudeći po onome što nova Vlada nudi u 23 točke svog programa opet smo na početku). Dakako, snosimo krivicu svi zajedno za onaj dio odgovornosti koji smo preuzeli 3. siječnja. Šteta je, kaže, da u sabornici nema premijera i nekih

Kako to da smo nakon 2,5 godine mandata tek na početku silnih reformi obrazovanja, znanosti, poljoprivrede, državne uprave, pravosuđa, i obrane i tko je opstruirao te reforme?

drugih članova nove - stare Vlade koje bi mogla pitati, primjerice, što misle poduzeti s "Vjesnikom", čiji se gubici iz godine u godinu saniraju iz sredstava poreznih obveznika, kako će se privatizirati "Slobodna Dalmacija". Zanima je i to kako premijer, pa i Vlada, ocjenjuju stanje u medijima budući da, po ocjenama stranaca, sloboda medija nije ništa veća nego za vrijeme HDZ-a. Osim toga, u ovom program Vlade ništa se ne govori o tome kako će se on ostvariti i kakav je dogovor među koalicijskim partnerima. Mišljenja je da ova Vlada jest legalna, ali nije legitimna, no najvažnije je kako se partneri dogovaraju (primjerice, jesu li se suglasili oko prodaje Riječke banke i tko je donio tu odluku). Kako to da smo nakon 2,5 godine mandata tek na početku silnih reformi obrazovanja, znanosti, poljoprivrede, državne uprave, pravosuđa, i obrane (tko je opstruirao te reforme) pita zastupnica. Zanima je i je li Vlada kod svih

reformi imala suglasnost koalicijskih partnera. Zašto nitko od njih nije znao da se vode pregovori o Piranskom zaljevu i koje su pozicije Hrvatske u tim pregovorima - pita dalje. Interesiralo ju je i osjeća li premijer odgovornost što je u taj posao ušao bez predsjednika države, Sabora i koalicijskih partnera. U tom kontekstu podsjetila je na obećanja iz studenoga 1999. da će se promjene provesti zajedno s hrvatskim građanima, sindikatima, te građanskim i strukovnim udrugama. Hoćete li, gospodine premijeru, dati ostavku i onda ako Slovenija sutra donese odluku o zatvaranju nuklearke, uz našu obvezu da zbrinemo nuklearni otpad, i tko vas je ovlastio da otpišete dugove Slovincima, upitala je dalje. Smatra da će se iz odgovora na ta pitanja najbolje vidjeti tko je u kojoj mjeri odgovoran za događanja u protekle 2,5 godine i zašto premijer već treći put daje ostavku (u prva dva slučaja nije objasnio što ga je na to motiviralo). Kako reče, što se nje tiče može je dati još nebrojeno puta, ali neće dobiti njeno povjerenje.

Ispravljajući njene navode **Dragica Zgrebec (SDP)** je pojasnila da premijer nije potpisao nikakav sporazum koji bi obvezivao Hrvatsku u pogledu nuklearke Krško. Taj je sporazum, kaže, ratificiran u Saboru, uz ograničenje da će stupiti na snagu do kraja ove godine, ako ga ratificira i slovenska Skupština.

Replicirajući kolegici Nikolić **Branislav Tušek (SDP)** je konstatirao da je ona pročitala uvod iz zajedničkog predizbornog programa, ali nije spomenula četiri temeljna cilja vladajuće koalicije - gospodarski razvoj, slobodno i otvoreno tržište, te smanjenje poreznih opterećenja i javne potrošnje - što je i realizirano. Naime, u protekle dvije godine ostvaren je gospodarski rast od 3,7 odnosno 4,3 posto, a industrijska proizvodnja povećana je za 1,7 (u 2000. godini) odnosno 6 posto (u 2001.). Spomenuo je i rast izvoza od 8,5 posto zabilježen u 2001. godini, te činjenicu da je Hrvatska danas punopravna članica Svjetske trgovinske organizacije što je, dakako, karta za ulazak u europske integracije. Kako reče, u poreznom sustavu uvedeno je načelo pravednosti pri oporezivanju, odnosno smanjeni su porezi na niža a povećani oni na viša primanja. Osim toga, smanjen je porez na dobit, umanjene su porezne osnovice za nabavljanje opreme i

plaćanje zaposlenih, itd. Pitanje je je li sve to dovoljno, ali kad je riječ o tome što smo sve napravili treba biti korektan i dati kvalitetniju kritiku, kaže zastupnik.

Dorica Nikolić je izjavila da nije rekla da nije bilo nikakvih pomaka, nego je upitala tko je kriv što ni nakon dvije i pol godine Vladina mandata nije ostvareno ono što je zacrtano predizbornim programom iz 1999. Među ostalim, bio je obećan i gospodarski rast od 5 posto, koji se sada najavljuje tek za 2003. godinu, negodovala je.

Nova-stara Vlada ne ulijeva dovoljno povjerenja

Po mišljenju **Ivana Penića (HDZ)** ovakva nova-stara Vlada ne ulijeva dovoljno povjerenja da bi joj članovi HDZ-a iskazali povjerenje. Njihov je politički dojam da je u njenom mandatu bilo previše loših reformi. Primjerice, reforma vojske može se izvesti na druge načine a ne otpuštanjem 5,10 ili 15 tisuća ljudi, a i reforma policije napravljena je nezgrapno, što tvrde i međunarodni čimbenici. Samo da smo popunili one segmente koje smo trebali popuniti prema nekim mjerilima Šengena, odnosno Amsterdama, ne bismo imali niti jednog policajca viška, pogotovo ne dobrog, tvrdi zastupnik. Pitanje je, kaže, i kako će se predviđena racionalizacija troškova zdravstvenog sustava odraziti na život građana, a da se o nekim manjim reformama (npr. platnog prometa) i ne govori.

Ovakva nova-stara Vlada ne ulijeva dovoljno povjerenja jer je u njenom mandatu bilo previše loših reformi.

Po mišljenju zastupnika nitko u ovoj državi ne može prihvatiti ocjenu da je u gospodarskom sektoru i na području zapošljavanja napravljen bitni pozitivni pomak. Što se tiče vanjskih poslova, Hrvatska je dobila jedan dobar imidž, tako da smo prihvatljivi velikim međunarodnim predsjednicima, ali ostalo je sporno pitanje naših granica (npr. na Prevlaci i na Dunavu). Poznato je, kaže, da Hrvatska ima oko 9 tisuća 900 hektara zemljišta na lijevoj obali Dunava, dok Vojvodina ima 900 hektara zemljišta u Hrvatskoj. Svima je jasno da su te ade katastarski

hrvatski teritorij, no nije se moglo očekivati da se pitanje granica rješava onda kad se iz njih pucalo na Vukovar, ili 95. za vrijeme "Bljeska" i "Oluje". Sad je najpogodnije vrijeme da se to riješi ali se, unatoč tome, nerado pristaje na kraj mandata na Prevlaci. Evidentno je da politika podilaženja, radi stjecanja nekakvih pozitivnih poena pred međunarodnim čimbenicima, ne daje rezultat, zaključuje zastupnik.

Po njegovim riječima, ni životni standard u Hrvatskoj nije se povećao, a projekt izgradnje autoceste Zagreb-Split inaugurirao je još HDZ dok je bio na vlasti. Nema sumnje, kaže, da moramo prihvatiti moderne trendove, ali globalizaciju bismo mogli definirati i po onoj staroj "Put prema paklu posut je dobrim namjerama". Naime, svi oni koji su željeli da imamo dobre tehnologije i dobar razvoj, zapravo su htjeli samo tržišta za svoje radnike i proizvode. Pozitivno je jedino to da ćemo se, zahvaljujući globalizaciji, moći bolje i jeftinije snabdjeti nekim robama.

U sektoru poljoprivrede, kaže Penić trošimo puno novaca, no ne polučujemo očekivane rezultate. Naime, prema međunarodnim mjerilima Hrvatska bi trebala imati oko 50 tisuća obiteljskih gospodarstava, što bi obuhvaćalo oko 200 tisuća ljudi, ili 5 posto pučanstva. Državni dug je u protekle dvije i pol godine povećan za dvije milijarde dolara, a izvoz je sve veći od uvoza. Zbog toga moramo poduzeti sve da ubuduće izvoz sustiže uvoz. Naime, ubrzo će nestati onih 500 ili 600 tisuća hrvatskih mirovina i plaća zaradenih u Njemačkoj i drugdje u svijetu, zahvaljujući kojima se ipak živi ovakvim životom.

U ponuđenom programu Vlade ima puno dobrih stvari, ali malo će se toga moći ostvariti, konstatira zastupnik (primjerice, neke cestovne projekte morat će nastaviti buduće vlade). Stoga nije čudo da su zastupnici skeptični i da smatraju da taj program nije realan.

Opravdan strah od promjena

Iako je teško povjerovati da će ova remontirana Vlada u preostalom dijelu svog mandata biti uspješnija nego dosad, ne bi trebalo sumnjati u to da će uspješno kormilariti Hrvatskom u 21. stoljeću kad joj je na čelu čovjek s tako bogatim komunističkim iskustvom, izjavio je **Drago Krpina** (u prilog tome pobrojao je brojne

političke funkcije koje je Ivica Račan naveo u svom životopisu). Slušajući mandataru kako s patničkim izrazom lica govori o svojim naporima oko sastavljanja Vlade i njenog programa, čovjek bi ga mogao žaliti, da se ne radi o golom golcatom instinktu za održanje na vlasti, kaže zastupnik. Po njegovom mišljenju stvarni povod za Račanovu ostavku i pad dosadašnje Vlade očito nije bila činjenica što zastupnici HSLŠ-a nisu htjeli glasovati za ratifikaciju jednog međunarodnog sporazuma. Drži, naime, da je Račan iskoristio Krško kao povod da izbací Budišu i HSLŠ iz koalicije. Doduše, dodatnu zabunu u javnosti izazvala je izjava glasnogovornice Kluba zastupnika HSLŠ-a Đurđe Adlešić, da bi ta stranka podržala Vladu da je došlo do smanjenja broja ministarstava.

Stvarni povod za Račanovu ostavku i pad dosadašnje Vlade očito nije bilo to što zastupnici HSLŠ-a nisu htjeli glasovati za ratifikaciju jednog međunarodnog sporazuma, već je Račan iskoristio Krško kao povod da izbací Budišu i HSLŠ iz koalicije.

Zamjerio je predsjedniku Vlade i to što je u svom uvodnom izlaganju rekao da je javnost imala nerealna očekivanja, iako je ona očekivala samo ispunjenje predizbornih obećanja. Danas su svi oni koji su prije dvije i pol godine glasovali za promjene duboko razočarani, konstatira zastupnik. Naime, u međuvremenu su se dogodile silne promjene na svim razinama, ali nagore. I stoga je strah od promjena potpuno realan i razumljiv. Po njegovom mišljenju najava mandataru da će nova-stara Vlada nastaviti sa započetom gospodarskom politikom zvuči kao prijatna, jer to bi značilo nastavak negativnih trendova u gospodarstvu koji u Hrvatskoj traju već dvije i pol godine.

A što se tiče ostalih kadrovskih promjena u Vladi, izbor gospođe Antunović za ministricu obrane je apsolutno najbolji pogodak, kaže Krpina. Kako reče, u stručnim krugovima Ministarstva obrane i Hrvatske vojske su oduševljeni tim izborom, jer u njezine stručne reference, kad je u pitanju obrana, doista ne treba sumnjati.

Citirajući dio životopisa mandataru nove Vlade gospodin Krpina nije naveo da se radi o osobi koja je 89. i 90. godine u Beogradu riješila to što je trebalo riješiti, raspisala i nadzirala višestranačke izbore, te prenijela vlast HDZ-u, negodovao je **Vedran Lendić (SDP)**. Gledajući s pozicije gospodina Krpina neki u našoj novijoj povijesti imali bi puno težu i goru biografiju od predsjednika Račana, pa ih kujemo u zvijezde, kaže zastupnik. Nema razloga da ljudi koji su nešto radili u Hrvatskoj prije 90. danas ne vrijede, zaključio je. **Drago Krpina** je nato primijetio da Lendić nije ispravio njegov navod, jer se radilo o citatu iz službenog životopisa Ivica Račana. Potom je **Milanka Opačić (SDP)**, ispravljajući njegove navode, ustvrdila da je do ostavke premijera i izlaska dijela HSLŠ-a iz Vlade došlo ne zbog glasovanja protiv nuklearke Krško, nego zbog opstrukcije rada Parlamenta. **Joško Kontić (HSLŠ)** je, pak, spočitnuo Krpini da je krivo interpretirao riječi predsjednice Kluba zastupnika HSLŠ-a. Naime, Đurđa Adlešić je govorila o tome da bi HSLŠ bio podržao tehničku Vladu, što je predsjednik njihove stranke rekao i Predsjedniku Republike prilikom razgovora na Pantovčaku.

Povjerenje Vladi - u interesu hrvatske države

Na početku svog izlaganja **Zlatko Čanjug (HND)** napomenuo je da, umjesto međustranačkog prepucavanja i sporenja o prošlosti treba govoriti o tome kako je Hrvatskoj nužna stabilnost i na političkom i na gospodarskom planu. Kako reče, kad se 90-te stvarala Hrvatska demokratska zajednica nitko nije mislio da će u toj stranci biti toliko bivših komunista. Vjeruje, međutim, da su i oni doprinijeli stvaranju hrvatske države i stoga im treba dati povjerenje da i dalje izgrađuju tu državu i daju joj demokratski legitimitet. Pobornici načela pomirbe razumjet će - kaže - da upravo danas treba dati povjerenje ovoj hrvatskoj Vladi jer ju je izabrao hrvatski narod i jer je to volja ovog demokratskog Parlamenta. To znači dati povjerenje daljnjoj demokratskoj stratifikaciji hrvatskih političkih odnosa, naglašava zastupnik. Po njegovom sudu heterogenost koalijskih odnosa koja je dolazila do izražaja u proteklom razdoblju, upravo zbog ideoloških razloga,

dobrim dijelom snosi krivicu za to što je politika Vlade bila neprepoznatljiva i što se kod građana javlja defetizam.

Po mišljenju zastupnika najbolji je potez imenovanje ministricice obrane u novoj Vladi jer je time dana poruka ne samo hrvatskoj javnosti nego i geopolitičkom prostoru koji nas okružuje, da idemo na smirivanje odnosa (ne treba robovati pred-rasudama o nekakvim velikim znanstvenim i stručnim kadrovima u Hrvatskoj vojsci). Apelirao je na članove nove Vlade da budu odgovorni i odlučni u provedbi profesionalnih

Ovu Vladu treba poduprijeti jer ju je izabrao hrvatski narod i jer je to volja ovog demokratskog parlamenta.

odluka, vodeći računa o interesu hrvatskih građana, a ne da robuju nekakvim stranačkim interesima. Kako reče, treba poduzeti sve da ovim narodom ne vlada birokratski duh, nego da birokracija služi hrvatskom čovjeku. Bilo bi dobro, kaže, da upravo ova Vlada, ideološki različita od bivše HDZ-ove, uspostavi bolju suradnju s Haaškim tribunalom, pa i sa susjednim zemljama) a ne da hrvatski narod već godinama živi u grču. Nema smisla ni stalno naricati kako nema rješenja za napušten hrvatski narod u Bosni i Hercegovini, a da oni koji dolaze iz tih krajeva nisu ništa ili vrlo malo učinili za taj narod. Založimo se za to da taj hrvatski narod u nama političarima prepozna odgovorne ljude, jer on očekuje odlučnu provedbu određene politike i ideja, apelira Canjuga. Kako reče, Račana je kritizirao i prije 3. siječnja, kad su mnogi od onih koji mu danas predbacuju za ono što nije napravljeno u proteklom razdoblju, šutjeli. Danas, međutim, ne želi biti kritičar nego će poduprijeti upravo takvu Vladu, jer je to u interesu hrvatske države.

Ivo Lončar (nezavisni) se osvrnuo na izjavu gospodina Canjuge kako Hrvatskoj treba više demokracije i slobode. Rekao je kako je zadivljen takvim izjavama čovjeka koji je donedavno obnašao najviše državne dužnosti, a da je pogotovo osjetio njegov osjećaj za demokraciju i slobodu dok je bio predsjednik Vijeća Hrvatske radiotelevizije.

Ne sramim se ni jedne dužnosti koju sam obnašao, odgovorio je **Zlatko**

Canjuga (HND). Smatra da usko-grudnost ne priznati ono što je bilo i ono što nije bilo dobro.

Dr.sc. **Anto Kovačević (HKDU)** se također osvrnuo na izlaganje gospodina Canjuge, rekavši da nije bitno je li nešto u Hrvatskoj nacionalno. Konstatirao je kako nisu Hrvati stoljećima čekali svoju državu da bi je danas samo tako prepustili i prodali u ruke anacionalnih euro-birokrata.

Kada netko govori da su danas Hrvati u Hrvatskoj ugroženi taj podcjenjuje svoj narod i zapravo ne zna ništa o hrvatskom čovjeku i hrvatskom narodu, istaknuo je **Zlatko Canjuga**.

Dario Vukić (HDZ) je rekao kako će ukazati na sve propuste dosadašnje Vlade na koje su, kaže, on i njegova stranka već ukazivali, a koji će biti problemi pred kojima će se naći nova Vlada. Kao prvo je istaknuo deficit proračunskih fondova koji je prošle godine iznosio 12 milijardi kuna. Pojasnio je da taj deficit stalno raste i da je to nešto što se svakako mora riješiti. Problem su svakako predložena Strategija mirovinskog fonda te smanjenje standarda građana glede zdravstvenog sustava, dodao je. Ipak, najveći problem vidi u nezaposlenosti, nazvavši je najvećim političkim i socijalnim problemom ove države. Osvrnuo se i na zakone o privatizaciji INE i HEP-a. Drži da je oko tih pitanja trebalo provesti širu javnu raspravu kako bi se vidjeli efekti te privatizacije na ukupni razvoj hrvatskog gospodarstva. Zamjerio je Vladi i to što nije uspjela izraditi novi Zakon o privatizaciji, a kritiziralo se postojeći. Pojasnio je dalje da je ukazivano i na neprovedivost Zakona o reviziji pretvorbe i privatizacije, te se to, kaže, pokazalo istinitim. Ukazao je i na trend rasta uvoza otprilike 14 posto godišnje, dok je trend rasta izvoza zanemariv. Što se duga tiče, on se u odnosu na 1999. godinu povećao za 20 milijardi kuna, a dug se kreće od minus 2,5 milijarde kuna 1999. do 6,1 milijardu 2000. te 3,8 milijardi kuna prošle godine, konstatirao je gospodin Vukić. Čini mu se da se ovom Vladom neće ništa bitno promijeniti jer iz predloženog materijala ne vidi ništa što već više puta nije bilo napisano i podvučeno u silnim strategijama. Ništa od toga nije bilo provedeno, a svaki građanin Hrvatske pa "i ja trebao bih se nadati da će nešto napokon i biti učinjeno to više da onima koji dođu na vlast na slijedećim

izborima bude lakše, a ponajviše na radost naših građana", zaključio je zastupnik.

Traže se konkretne akcije

U programu nove Vlade nema niti riječi o problematici hrvatskih branitelja, primijetio je **Vlado Jukić (HSP)** izrazivši nadu da to ujedno ne pokazuje njezin stav prema toj problematici. Drži da je dobro što nije ukinuto Ministarstvo hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata. Budući da mandatar predlaže opet istu osobu za ministra hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata zastupnik je smatrao potrebnim prokomentirati naglaske iz Vladina programa rada za razdoblje od 2000. do 2004. godine koji se odnose na problematiku hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata. U tom smislu, kaže, Program je sadržavao nekoliko temeljnih načela, a prvo se načelo odnosi na sveobuhvatnu skrb za

Je li stand by aranžman s MMF-om uistinu hrvatska potreba ili pokriće Vladi za nepopularne mjere koje će morati povući?

stradalnike Domovinskog rata, no ona je po mišljenju ovoga zastupnika pala na niske grane. U međuvremenu su, nastavlja Jukić, hrvatski branitelji izgubili većinu svojih prava i privilegija, pa se u širem kontekstu teško može govoriti o nekakvim posebnim pravima. Hrvatskim ratnim vojnim invalidima kao najugroženijoj kategoriji hrvatskih branitelja koja u praksi ima najveća materijalna prava ista su drastično smanjena. To se poglavito odnosi na 100 postotne invalide Domovinskog rata. Iako je u tom četverogodišnjem Programu rada Vlade navedeno da će zaostali predmeti biti brzo i kvalitetno riješeni danas neki od 100-postotnih invalida Domovinskog rata ne ostvaruju nikakva prava jer im nisu uručena rješenja Ministarstva hrvatskih branitelja Domovinskog rata donesena još 1997. godine. Uz to, 100-ti invalidi Domovinskog rata trebali su do kraja 2001. biti stambeno zbrinuti, ali i samo Ministarstvo javno priznaje da jedan dio tih invalida nije stambeno zbrinut. Pri tome se ne objašnjavaju razlozi zašto to nije učinjeno iako se zna da financiranje

Ministarstva nije bilo u pitanju. Jedan od primjera ponašanja prema invalidima Domovinskog rata, poglavito 100-im zastupnik vidi se i u dodjeli automobila na koje oni imaju pravo po Zakonu o pravima hrvatskih branitelja. Jednom dijelu te kategorije invalida automobili su dodijeljeni sa velikim zakašnjenjem i bez ikakvih dodataka pa se u praksi praktički ne mogu koristiti, nastavlja Jukić. Drugi opet nemaju potrebnu dokumentaciju, niti jedan automobil nije registriran pa sve skupa ukazuje na jedno nonšalantno i neozbiljno ponašanje prema ljudima kojima automobil služi kao ortopedsko pomagalo. Zamjerio je novom, starom ministru što, uz sve intervencije zastupnika i odbora nije našao vremena da primi predstavnike Udruge 100-nih invalida Domovinskog rata. Za zastupnika Jukića tako nešto je nedopustivo i već je dovoljan razlog da ne podrži kandidaturu ministra hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata bez njegovog jasnog očitovanja zašto je do toga došlo i hoće li i dalje do kraja mandata odbijati da primi predstavnike te udruge. Izrazio je nadu da će novi ministar, koji će očitovano biti izabran na tu funkciju u sljedećih godinu i pol dana mandata ozbiljnije shvatiti svoju zadaću i da će ispoštovati barem minimalne zadatke iz programa Vlade.

Kada je riječ o Ministarstvu obrane Vlada predviđa donošenje nekoliko dokumenata vezanih za NATO, a među ostalim, i modernizaciju Oružanih snaga i preustroj vojske. Zastupnik Jukić drži da modernizacija nije nešto što se može učiniti u godinu ili godinu i pol dana mandata Vlade, poglavito ako nitko ne govori o tome s kojim će sredstvima to učiniti. Modernizacija Oružanih snaga zahtijeva itekako značajna sredstva pa ga, kaže, u tom smislu jako zanima Prijedlog proračuna za sljedeću godinu, i tek tada može nešto reći o predloženoj ministrici obrane.

U kraćoj raspravi **Anto Đapić (HSP)** najprije se osvrnuo na pitanje vjerodostojnosti Vladina programa. Sam je program više koncipiran kao jedna deklaracija o tome što se kani učiniti u narednom razdoblju od godinu i pol dana. Drži kako u programu ima dosta toga što se može podržati, ali se postavlja pitanje jamstva u provođenju tih ciljeva u budućnosti obzirom na dosadašnje dvije i pol godine iskustva Vlade kada

sa gotovo sto zastupničkih mandata u Saboru nije mogla realizirati ovakav program koji dobrim dijelom proizlazi iz ranijeg već spomenutog programa Vlade. Drži kako dosadašnji rad Vlade i ponašanje pojedinih ministara, napose odgovori koja su zastupnici mogli dobiti u okviru Aktualnog prijepodne ne daju nadu da će, kada se radi o Vladi, biti kvalitetno riješen sukob interesa. S obzirom na postavljeno pitanje - kako je moguće da Vlada odobri jamstvo za kredit vlastitom ministru, zastupnika interesira kako će se to pitanje riješiti zakonskom regulativom ako se ne eliminira mogućnost po kojoj ministri mogu koristiti svoj položaj da bi dobili privilegiranu poziciju u odnosu na npr. ostale poduzetnike ili bilo koju drugu kategoriju ljudi.

Glede prijenosa vlasti tvrdi da nije bilo deklaratornih otpora da se ona zakonski regulira. Bili smo svjedoci, da je prvih mjeseci vladavine nove vlasti bilo puno govora o revanšizmu i progonu ljudi. Iako neće reći da je sve to bila istina, zastupnik smatra da je stara, nova Vlada trebala predložiti Hrvatskome saboru jedan zakon kojim bi se to pitanje reguliralo. Budući da se stvara nova parlamentarna većina, već je ova sjednica bila odlična prilika da se na dnevni red sjednice stavi zakon o prijenosu vlasti kojeg je predložio njegov Klub zastupnika, a sve kako bi se reguliralo što spada u političke funkcije, a što u ekspertne (stručne) funkcije kada dođe do promjene vlasti i kada dio dužnosnika mora odstupiti sa svojih pozicija. Nada se kako će ovaj zakon vrlo brzo ugledati svjetlo dana i pojaviti se već na ovogodišnjoj rujanskoj sjednici Sabora.

Posebno ga zanima suradnja Hrvatske s MMF-om. U prijašnjem programu Vlade bilo je rečeno da će se suradnja s MMF-om podići na višu razinu, ali zastupnik drži da u razinu ne spada stand by aranžman. Uopće zanima ga zašto nam je prema programu nove Vlade potreban stand by aranžman s MMF-om, je li on uistinu hrvatska potreba ili praktički pokriće Vladi za nepopularne mjere koje će morati povući kazujući da su to obveze pred međunarodnom zajednicom i međunarodnim financijskim institucijama. Zastupnik ponavlja kako u ovom trenutku Hrvatskoj nije potreban novi stand by aranžman s MMF-om.

U Vladinom programu govorio se i o našoj regionalnoj suradnji. Riječ je

o vrlo osjetljivoj temi, naglašava zastupnik Đapić. Mogu se čuti vijesti o tome kako se održavaju razni sastanci, čak i predsjednika država pa je s tim u vezi spomenuo i nedavni takav sastanak u Sarajevu. Tu se, koliko zastupnik vidi bez konzultacije s Vladom razgovaralo npr. o donošenju nekog novog viznog režima između Hrvatske i Srbije, odnosno Jugoslavije. Loše je, kaže, što se vanjska politika i regionalna suradnja Hrvatske u programu Vlade svode praktički na jednu rečenicu, pa je stoga izrazio nadu da će premijer u završnom obraćanju pojasniti što se u daljnjoj perspektivi podrazumijeva pod regionalnom suradnjom Hrvatske, odnosno njezinom vanjskom politikom. Nada se pritom da se vanjska politika neće svoditi samo na realizaciju provedbe Pakta o stabilnosti i Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju nego da će naša diplomacija imati aktivniju ulogu u odlučnijem i čvršćem rješavanju osnovnih pitanja s našim susjedima, poglavito sa Slovenijom, Jugoslavijom i BiH. Glede položaja Hrvata u BiH zastupnik je za to da Vlada u perspektivi povuče konkretan potez. S tim u vezi predlaže da hrvatska Vlada formira državnu agenciju za pomoć Hrvatima u toj državi glede poduzetništva, i kreditiranja Hrvata koji žive u Posavini, središnjoj Bosni, u Hercegovini, pa čak i u Republici Srpskoj, a sve kako bi im se omogućilo da se u što većem broju tamo vrate i ostanu. Nada se kako i Vlada drži da je strateški interes Hrvatske da Hrvati u BiH budu snažni i dobro organizirani kako bi mogli u perspektivi uz pomoć Hrvatske osigurati svoj suverenitet i konstitutivnost u BiH.

Zastupnik je sklon konkretnim akcijama, a ne pričama o tome kako se predviđa puno reformi, jer vremena za to više puno nema. Ne treba, dakle, ići na razvlačenje priča o nekim velikim reformama jer u ovom trenutku Vlada neće imati mogućnosti tako raditi obzirom da ima tanku većinu sa puno problema.

Pokrenuti pozitivni gospodarski trendovi

Zastupnik **Goranko Fižulić (nezavisni liberali)** približio je stajališta i očekivanja poslovne javnosti o predloženim gospodarskim programima. Smatra da ova Vlada

zaslužuje njenu potporu jer su postignuti evidentni rezultati oko revitalizacije gospodarstva. Nabrajajući pozitivne elemente i učinke dosadašnje gospodarske politike, zastupnik je izdvojio važan podatak o pristupačnijem kapitalu za poslovna ulaganja. Kamate na kredite smanjene su sa 12 na 8%, a riješen je i problem nelikvidnosti. Hrvatska je u međuvremenu postala i izvoznikom kapitala, a udvostručeni su i novčani depoziti u bankama.

Strani kapital za poslovna ulaganja u Republiku Hrvatsku sve je pristupačniji, kao i visina kamatnih stopa.

Sve su to evidentni gospodarski i bankarski uspjesi koji zaslužuju podršku i priznanje na otvorenoj sceni. Napomenuo je zatim, da je Hrvatska postala punopravnom članicom Svjetske trgovinske organizacije, a 80% razmjene danas se obavlja ugovorima o slobodnoj trgovini. Prepolovljene su i carine, snižene su cijene u maloprodaji, pa su izostali nepotrebni trgovački izleti u susjedne zemlje. Ovakvim je mjerama Hrvatskoj ostalo najmanje milijardu dolara godišnje, koliko se donedavno trošilo na "shopping" u velikim trgovačkim kućama. Ovu je situaciju ilustrirao metaforom, prema kojoj bi: "svi trgovci iz Graza, Brežica i Neuma, trebali podići spomenik prijašnjim hrvatskim vladama zbog velikog profita kojega su hrvatski potrošači ostavljali u njihovim poslovnim prostorima". Hrvatska je Vlada istovremeno smanjila i porez na dobit, sa 35 na 25%, te uspjela udvostručiti vlastite devizne rezerve.

Da bi Hrvatska do 2007. godine ostvarila uvjete za ulazak u Europsku uniju, potrebna joj je Vlada koja će stvoriti potrebne gospodarske preuvjete i osigurati poluge još bržeg rasta, zaključio je zastupnik Fižulić.

Njegove gospodarske opservacije potaknule su zastupnika **Dragu Krpinu (HDZ)** na repliku. Smatra da je zastupnik Fižulić zapravo otkrio veliki neuspjeh dosadašnje gospodarske politike, jer je navedeno da Hrvatska izvozi kapital. Upozorio je da se tim sredstvima otvaraju radna mjesta izvan Hrvatske, dok broj nezaposlenih kod nas premašuje 400 tisuća osoba. Dodao je da se u isto vrijeme, Vlada dodatno zadužuje mnogo većim kamatama. Dakle,

zadovoljstvo može dijeliti samo uzak dio poslovnog svijeta koji se bavi uvozom i trgovinom, a nezadovoljni su svi ostali, poglavito poduzetnici na područjima posebne državne skrbi, zaključio je zastupnik Krpina.

Zastupnik Fižulić odgovorio je na repliku, napominjući da nije točno da su kamate na hrvatski dug narasle. Ova se konstatacija može pronaći i provjeriti i u redovitim izvješćima Hrvatske narodne banke. Istaknuo je ujedno podatak, da sve bolje poslovne rezultate u protekle tri godine iskazuje i vodećih 400 tvrtki u Hrvatskoj, od kojih se mnoge bave proizvodnjom.

Zastupnik **Dario Vukić (HDZ)** zatražio je ispravak navoda i napomenuo da kamatna stopa odobrena gospodarstvu iznosi 9,7, a ne 8%, dok stagniraju uplaćeni iznosi oko poreza na dobit. Istovremeno se registrira značajan porast uvoza, što potkrepljuju i odgovarajući porasti poreznih davanja.

Ovi gospodarski pokazatelji, upućuju na zaključak da hrvatsko gospodarstvo gubi bitku na domaćem, a pogotovo na tržištu drugih zemalja, upozorio je zastupnik.

Repliku je zatražio i zastupnik dr.sc. **Anto Kovačević (HKDU)** koji je upozorio da je zastupnik Fižulić tipičnom činovničkom logikom branio neuspjelu gospodarsku politiku Vlade. Zatražio je da objasni motive i posljedice pravog vala gospodarskih stečajeva, koji su potresali Hrvatsku u posljednje vrijeme. Smatra uglavnom da se Vladina gospodarska politika pokazala promašenom, ocjenjujući da se strani trgovački lanci mogu odlučiti i za otpuštanje sadašnjeg broja zaposlenika.

Zastupnik **Milan Kovač (HDZ)** u svojoj je replici upozorio da pojedini zastupnici govore o sjajnim gospodarskim uspjesima, dok primjerice razgovor sa zaposlenicima straže u Saboru, potvrđuje da se sve teže i teže živi, i nosi s visokim životnim troškovima. Porast bankarskih depozita objasnio je usput, promjenom vrijednosti i transakcijama ostalih deviza u protuvrijednost eura. Prema tome, realnost je potpuno drugačija, u što se mogu uvjeriti svi oni koji komuniciraju s vlastitim narodom.

Sporna je visina kamatnih stopa

Repliku je uputio i zastupnik **Jadranko Mijalić (HSL)** koji je upozorio da su izneseni krivi podaci

kada se govorilo o visini kamatnih stopa. Hrvatska narodna banka je udvostručila rezerve, međutim prijenos po tim deviznim rezervama je izuzetno loš ako ga uspoređujemo s drugim zemljama u tranziciji. Investicije su relativno dobre u odnosu na druge zemlje, ali njihova struktura je izuzetno loša, zato jer nema investicija kojima se otvaraju nova radna mjesta, upozorio je zastupnik Mijalić, pronalazeći u toj slabosti i najveći neuspjeh ove Vlade.

Odgovor na repliku uputio je zastupnik Fižulić, navodeći da treba

Postojeća gospodarska politika doživjela je potpuni slom i ne može dovesti do oporavka zemlje i smanjenja nezaposlenosti.

razjasniti pojedinosti kada se govori o kamatama na gospodarske kredite. Upozorio je da treba razlikovati prekončne pozajmice, od uobičajenih kamata koje se kreću oko 8%. Ove vrijednosti variraju prema stupnju rizičnosti ulaganja, te o pojedinoj banki. Državne obveznice, odnosno trezorski zapisi HNB-a bilježe još bolje rezultate budući da se radi o zaduženjima čija kamatna stopa varira između 2 -3%. Za razliku od ovih prihvatljivih vrijednosti, kamatna stopa u 1999. godini bila je čak 15,5%, upozorio je zastupnik Fižulić.

Riječ je zatim dobila zastupnica **Marija Bajt (HDZ)** koja je govorila o dosadašnjim gospodarskim potezima Vlade Republike Hrvatske. Smatra da je postojeća gospodarska politika doživjela politički i gospodarski slom, kojega otežavaju i propusti vanjske politike - od Piranskog zaljeva do incidenta oko Šarengradske ade.

Nedostaju razvojni programi koji stimuliraju zapošljavanje

Bez snažnog razvoja domaćeg poduzetništva nema razvojnih projekata niti gospodarske infrastrukture. Opisala je zatim situaciju u poljoprivredi, ističući da u Vladinom konceptu ne pronalazi učinkovite mjere za njen brži razvoj. Predloženi je koncept doživjela kao tužni kompromis koalicije, bez najavljenog i očekivanog programskog, radnog i stručnog zaokreta. Budući da visoko vrednuje svaki

iskorak i uspjeh hrvatske države, neuspjeh koalicije doživljava i kao neuspjeh države i naroda u cjelini.

Zapitala se zatim o vrijednostima koje nova Vlada predlaže za slijedeći period. I u siječnju 2000. godine bile su izgovorene krupne riječi i obećanja

Između redaka pristiglih Haaških optužnica, prepoznaju se neprihvatljive ocjene i optužbe o etničkom čišćenju.

o smanjenju i racionalizaciji državnih službi i visokih troškova uprave. Ova su obećanja i nedavno reprizirana, a ipak nisu realizirane najave o formiranju manje, i efikasnije Vlade. Zamjerila je mandataru što je propustio pogodnu priliku da spoji komplementarne djelatnosti u jedno ministarstvo. Ove su prilike propuštene zbog snažnih kompromisa koji onemogućavaju bilo kakve promjene oko efikasnijeg ustrojstva državne uprave. Usprkos tome, ovu je politiku nazvala kratkotrajnom, jer povezuje stranke s heterogenim programima. Zbog ovakvih karakteristika, "Vlada će teško izvući Hrvatsku iz gliba", kako glasi slavenska uzrečica, upozorila je na kraju svoga izlaganja zastupnica Bajt.

Smatra da se život hrvatskih građana sve više pogoršava, a predloženi programi ne daju nade za gospodarski oporavak i zapošljavanje nezaposlenih osoba.

Zastupnik **Ivan Šuker (HDZ)** govorio je o problemima visoke stope nezaposlenosti. Ovaj je problem visoko na listi prioriteta svih ekonomista, bez obzira na stranačku privrženost. Analizirao je zatim statističke podatke i trendove rasta nezaposlenosti, upozoravajući da svaka stopa ispod 5% rasta ne može smanjiti i riješiti ovaj veliki problem. Upozorio je da naplata PDV-a u Hrvatskoj drastično raste i ocijenio ovaj pokazatelj alarmantnim, budući da se čak 70% naplata obavlja na granici prilikom uvoza roba.

Kao negativan rezultat ovakve politike, javlja se visoki deficit državnog proračuna i manjak izvanproračunskih fondova. Ukupna rezultanta ovih kretanja manifestira se u porastu duga Republike Hrvatske. Problem je tim veći jer zaduženja nisu ulagana u novu vrijednost i zapošljavanje, već da bi se

pokrili tekući minusi. Protekle dvije i pol godine, u Republici Hrvatskoj se provodio potrošeni ekonomski model, pa je očekivano da će ova Vlada s novim ministrom gospodarstva predložiti kvalitetniji i efikasniji gospodarski koncept.

Potrebna ozbiljna reforma državne uprave

Osvrnuo se zatim i na bankarske potencijale, navodeći podatak da građani u ovom trenutku raspolažu sa 7,9 milijardi USD na računima. Zabrinjava ga što niti jedna nadležna državna institucija nije predložila makar konceptijske naznake iskorištavanja ovoga značajnog potencijala. Ovakvi propusti svjedoče da Vlada ne prepoznaje postojeće potencijale, pa neće uspjeti zaustaviti i preokrenuti ukupne negativne gospodarske trendove. Upozorio je da Hrvatska ne raspolaže s modernom i efikasnom državnom upravom, jer poslovni ljudi ukazuju na brojne propuste i manjkavosti u zakonodavnoj infrastrukturi, a loša je i tehnička opremljenost državne uprave. Nabrojio je zatim brojne poteškoće s kojima se susreću građani dok traže određene tiskanice, zemljišne knjige ili dokumente na šalterima državnih uprava i institucija. Dodao je da nisu profunkcionirali ni novoosnovani fondovi za razvoj i zapošljavanje, iako je bilo najavljivano da se radi o značajnim nosiocima razvoja u Republici Hrvatskoj.

Na kraju je upozorio na propuste oko ukidanja Financijske policije, što je dovelo do čitavog niza nesporazuma i nepotrebne zbrke.

Zastupnik **Joško Kontić (HSLHS)** upozorio je na slabosti Vladine vanjske politike, navodeći da Hrvatska jedina u Europi ima probleme oko više graničnih pitanja. Nabrojio je da nisu dogovorene granice na: Dunavu, Svetoj Geri, Prevlaki i Unčici kod Hrvatske Kostajnice.

Koji je krajnji cilj haaških optužnica?

Osvrnuo se zatim i na problematične poteze oko suradnje Hrvatske s optužnicama koje pristižu iz Haaškog suda, navodeći da je premijer Račan jedna od rijetkih osoba koja ima uvid u njihov cjelovit sadržaj. Podsjetio ga je na svojedobnu izjavu, kada je konstatirao da se u

optužnicama ne kriju elementi o etničkom čišćenju. Budući da hrvatskim zastupnicima kao ni javnosti nisu poznati detalji iz podignutih optužnica protiv hrvatskih generala, zastupnik Kontić je citirao neprihvatljive izraze koji se nižu u tekstovima optužnica. To su: zauzimanje, napadanje, šikaniranje, proganjanje, strijeljanje, degradiranje, spaljivanje, pljačkanje, premlaćivanje i razaranje. Između tih citata nalaze se i formulacije prema kojima je general Gotovina djelujući sam i u dogovoru s drugima, uključujući i predsjednika Tuđmana planirao i podržavao prisilno raseljavanje srpskog stanovništva Krajine.

Iako se izrijekom ne spominje "etničko čišćenje", ipak je uočljivo da to sadržaj ove optužnice sugerira, što je njen krajnji i neprihvatljiv smisao. Zamjerio je Vladi što je dala "zeleno svjetlo" za podizanje optužnica kojima se ne progone ratni zločini, nego daje odobrenje za sotoniziranje dvojice hrvatskih generala, nesporne vojne pobjede, prvog hrvatskog predsjednika, te vojske i policije. Prema tome, ovdje se ne radi o optužnici protiv generala Gotovine, već protiv Republike Hrvatske, procijenio je zastupnik Kontić. Ugrožavaju se elementarna prava, kao i pravo pojedinca na slobodu, a logika optužnice proziva Republiku Hrvatsku za etničko čišćenje 150 do 200 tisuća ljudi.

Zamjerio je i predsjedniku Republike Hrvatske, koji u svojim kritičkim govorima o pojedinim pitanjima iz nedavne prošlosti, upotrebljava termin "Velike Hrvatske" u smislu optužbe. Ovakve je opservacije ocijenio neprihvatljivim jer je ne tako davno, u borbi za slobodu, poginulo čak 15 tisuća osoba, dvostruko je veći broj invalida, a stotine tisuća osoba protjerano je iz svojih domova koji su zatim uništeni od agresora. U borbama za oslobođenje, hrvatski generali nisu osvajali Niš, već su oslobađali Knin, a Vlada je učinila veliki propust jer nije prepoznala ovu bitnu razliku i zaštitila optuženike.

Osvrnuo se zatim i na pojedine odluke Haaškog tužiteljstva u kojima je prepoznao da postoje ozbiljne neusklađenosti. Spomenuo je da je ovo tijelo nedavno povuklo optužnicu protiv Milana Zeca koji je s brodova JNA razarao Dubrovnik, a Vlada je bez komentara prihvatila ovakvu pljusku. Zatražio je od mandataru

Vlade da pojasni sve poteze koje je povukao prema tužiteljstvu i olakšao poziciju optuženom Anti Gotovini. Pojedini krugovi u Izraelu i SAD-u javnim istupima štite hrvatskog generala, dok mu se u vlastitoj zemlji onemogućava uvid u dokumente koji bi pomogli njegovoj obrani. Na kraju je zaključio da ova Vlada ne može računati na njegovu potporu u trenutku glasovanja.

Usljedio je nekoliko replika i ispravaka navoda. Zastupnica **Dragica Zgrebec (SDP)** ocijenila je netočnom konstataciju da je Vlada "dala zeleno svjetlo" za podizanje optužnica. Vlada je postupila onako kako je morala, odnosno morala je respektirati ranije preuzete obveze i zakonske akte koji su donijeti u prethodnom saborskom sazivu. Istovremeno poduzima sve mjere kako bi olakšala poziciju optuženih državljana pred Haaškim tribunalom.

Zastupnik **Ljubo Česić-Rojs (HDZ)** ispravio je podatak o broju poginulih, navodeći da ih nije bilo 15.000, nego 23.000 jer su hrvatsku obranu tvorili i pripadnici Hrvatskog vijeća obrane. Vodeni Ocem Domovine - dr. Franjom Tuđmanom, branitelji su ginuli za jedan cilj - slobodnu, samostalnu i neovisnu hrvatsku državu, pojasnio je zastupnik. To je jedina ispravna politika, a doći će vrijeme kada ćemo ju i ostvariti, istaknuo je zastupnik Ljubo Česić-Rojs.

Ispravljajući navod Joška Kontića, **Milanka Opačić (SDP)** rekla je kako optužnice prema Gotovini možda i ne bi bilo da su mu oni u prethodnoj vlasti dopustili da obavi razgovor s Haaškim istražiteljima. Ona je zatim rekla kako nije točno da hrvatska vlada nije ništa učinila u odnosu s Haaškim sudom - da je tome tako Rahim Ademi ne bi dobio mogućnost obrane sa slobode.

U replici, **Anto Đapić (HSP)** izrazio je zadovoljstvo što je Kontić došao, djelomično, na pozicije Hrvatske stranke prava. Jedna je - suradnja sa Haaškim sudom. Nije mu, napomenuo je, drago što dijeli lekcije tvrdnjom kako nitko nema snage u Saboru i Vladi da se osvrne na izjave predsjednika Mesića ili poteze Vlade u svezi sa suradnjom s tim sudom. Upravo HSP je kritizirao suradnju s Haaškim sudom - u doba vladavine HDZ-a i za ove Vlade, a u doba ljubavi između SDP-a i HSL-a donesena je Deklaracija kojom se prvi put prihvatila mogućnost ingerencije Suda nad "Bljeskom" i "Olujom".

Prema tome, vi se ne možete amnestirati od svog dijela odgovornosti i za generala Gotovinu - rekao je Đapić Kontiću.

Napomenuvši kako Antu Đapića vjerojatno peče savjest što je u zadnje vrijeme naglo omekšao, **Joško Kontić (HSL)** je rekao da je na političkim pozicijama oko Haaškog suda potpuno transparentan, a i da se zna kakve su bile pozicije HSL-a.

Predsjednik Hrvatskog sabora, **Zlatko Tomčić**, izvijestio je zastupnike da povlači prvu opomenu i ispričava se zastupniku Šeksu - provjera na videosnimci pokazala je da je zastupnik bio u pravu.

Mladena Godeka (nezavisni liberali) definitivno je za podršku novoj Vladi opredijelilo to što se Vlada zalaže za dovršenje autoputa Zagreb-Split, premda napomenuo je ne dolazi iz tih krajeva. Drugi argument su egzaktni podaci da je Vlada učinila mnogo dobrog i pozitivnog, koje kritičari nove Vlade nisu, po njegovoj ocjeni, osporili.

Rekavši da bi nezadovoljstvo postojalo i da je Vlada bila daleko uspješnija, jer ljudsko srce nikad zadovoljno nije, zastupnik je ipak ukazao na promašaje. Obecavalo se, rekao je, koješta, a to se činilo jer se nije znalo: kakvo je stanje stvari i kako je to teško ispraviti. Uz to, ono dobro nije se uspjelo prezentirati. Primjerice, dužnosnici Koalicije triput su si snižavali plaće, koje su 100 posto niže nego za HDZ-a, ali je javnost to dočekala kao da se bave samim sobom.

Novu Vladu valja podržati i zato da se dovrše započete reforme kojih je bilo svugdje - u ministarstvima obrane, unutrašnjih poslova, poljoprivredi, zdravstvu, vanjskoj i unutrašnjoj politici, rekao je zastupnik, napomenuvši kako se prava ocjena rada Vlade može dati tek po završetku mandata.

On je zatim apelirao da se ne mijenja odnos prema Haagu, upozorivši kako jedino u posljednje dvije godine Haagu nije isporučeni nijedan Hrvat (izuzevši Ademija, koji se brani sa slobode), dok ih je s drugih strana došlo toliko da im ne zna ni broja, rekao je.

Komentirajući tvrdnje da je riječ o staroj Vladi, Mladen Godek skrenuo je zastupnicima pažnju na to da je riječ o šest potpuno novih ministara (Jurčić, Flego, Žuvanić, Simonić, Sobol i Antunović - koja prelazi na posve novu dužnost), s tim da bitne resore zauzimaju nestranački ljudi.

Zastupnika je oduševio izbor Željke Antunović na mjesto ministra obrane, to više što ženu na toj funkciji imaju samo Francuska i Finska.

Ivan Šuker (HDZ) ispravio je navod zastupnika Mladena Godeka ustvrdivši da je ipak najgora i najopterećenija cesta Zagreb - Velika Gorica - Sisak. Dnevno kroz Veliku Goricu prolazi 38.000 vozila. Još jedna netočnost. Nema reformi bez modernizacije. Svaka iluzija da će se izvršiti reforma bez modernizacije uprave je bacanje prašine u oči.

Željko Glavan (HSL) upozorio je da je netočan navod zastupnika Mladena Godeka kako su plaće smanjene za 100 posto, jer se plaće ne mogu smanjiti za 100 posto. Onda bi sada bile nula.

Kada je zastupnik Mladen Godek isticao prometnice kao važne za ekonomski razvoj onda imamo primjer Irske gdje je danas najveća stopa rasta u Europi, a imaju tek oko 20 kilometara autocesta. Znači ceste nisu primarne za veliku stopu rasta, rekao je **Jadranko Mijalić (HSL)**. Također mnoge brojke o uspjesima Vlade su osporene, iako neke nisu ni iznijete, a to su veliki troškovi sanacije PIK-ova, zadnje od 4 milijarde kuna koje su bačene u vjetar, zatim subvencije brodogradnje koje se nepravilno troše bez ulaganja u razvoj. Također bačen novac. Nije govoreno o netransparentnosti fondova za razvoj i zapošljavanje koji nisu dali nikakve rezultate. A što se tiče biografija gospode predložene u Vladu nekoliko njih nema niti jednog dana radnog staža izvan politike.

Pet grijehova

Kada je koalicija dobila povjerenje što se očekivalo, upitao je dr.sc. **Ivica Kostović (HDZ)**, potpredsjednik Hrvatskog sabora. Očekivalo se da će sačuvati sve ono što čini državu državom, da će rješavati pitanja gospodarskog rasta te da će raditi na izgradnji pravne države. Što se dogodilo? Ono što je HDZ ostavio, dakle državu s upravom, diplomacijom, demokratskim ustrojem, vojskom, makroekonomskom stabilnošću to nisu čuvali. Gospodarski rast od 4,6 posto nije dovoljan da riješi neko veće pitanje nezaposlenosti. Veliki potezi su zapravo mješavina socijalističkog načina odlučivanja reformiranih komunista i velikih riječi kao tržišno gospodarstvo, Međunarodni monetarni fond.

U ovom programu se kaže "ukloniti će se administrativne zapreke". Dvije i pol godine pričaš o ulaganju, a onda kažeš "aha, sada smo se dosjetili nakon 2,5 godine ulaganje stranog kapitala ne ide jer nismo uklonili zapreke". Pa već samo na tome trebaš pasti i nema nikakvog novog mandata.

Najdramatičniji je problem kompetentnost Vlade. Ova Vlada, stara redizajnirana s nešto izmijenjenim programom, nema šanse.

Postoji pet grijehova. Prvo je pitanje granica. Ono što krvlju oslobodiš sada gospodin Račan potpiše mirno more Slovencima, bez znanja Hrvatskog sabora. Veliki grijeh. Rasprodaja nacionalnih dobara. Sve se mora privatizirati ali ne pod niskom cijenom i u nevrjeme. Branitelji. Uvijek sam se pitao zašto to nije Vlada ostavila. Daj im ta prava, pa počni prije s nekim lažnim invalidima.

Hrvatski narod u Bosni i Hercegovini. Oni su očajni. Lošije im je nego za vrijeme Jugoslavije. Našu policiju doživljavaju kao svoje neprijatelje. Otpuštanje u MUP-u. Problem je 45 neutemeljenih i 34 poluutemeljenih. Zbog tih 45 na zapadu se pada totalno. A ovdje nikom ništa. Što se tiče politike kuda je vrag gonio Vladu da ide progoniti ljude? Što su trebali doći Njavri doma u nedjelju dva policajca, doktoru i tražiti oružje? Pa tko je to izmislio?

Najdramatičniji je problem kompetentnosti Vlade. Treba biti ministar, političar, po mogućnosti da je završio filozofski fakultet i da ništa nije radio. I nakon toga dolaze oni tobože stručnjaci. U zdravstvu i drugim nekim resorima sve ste počistili. Dakle stručnost ne, a nikakvu državnu administraciju nismo izgradili. Ono što će pokopati ovu Vladu upravo je ta administracija. Ona ništa od tih reformi neće provesti. Uz to će biti nemotivirani ljudi, jer ne vide nikakvu budućnost. Naš narod vas doživljava kao nužno zlo do idućih izbora, zaključio je dr. Ivica Kostović.

Vlada nema šanse

Potom se prešlo na petominutnu raspravu u ime klubova zastupnika. Prvi je govorio dr.sc. **Ivo Sanader (HDZ)**. Unatoč argumentima od strane

opozicije i zastupnika koalicije ne možemo sakriti nezadovoljstvo činjenicom da je posrijedi još samo završni čin teatra koji je počeo prije nekoliko tjedana, rekao je dr. Ivo Sanader. Ostavkom Vlade učinjen je manevar da bi se koalicijski partner, koji je bio drugi po snazi, eliminirao iz Vlade. Hrvatska javnost očekuje bitne pomake u svim segmentima političkog,

Demokratski centar je predlagao tehničku Vladu na određeno vrijeme i s određenim ciljevima.

gospodarskog i socijalnog života. Koalicija 2 + 4 stranke dobila je mandat 3. siječnja da bi došlo do bitnih promjena u životu svakog hrvatskog čovjeka. To se nije dogodilo. Nije se dogodio rast standarda, nego pad. Na političkim temama uspjelo se unijeti podjelu u narodno biće. Hrvati u Bosni i Hercegovini, iseljništvo, branitelji, potezima ove vlasti dovedeni su u situaciju da se srame. Iseljništvo je isključeno iz javnog i političkog života u Hrvatskoj. Na političkim temama unesene su nove podjele. Problemi gospodarstva i socijale nisu riješeni, nego su produbljeni. Ova Vlada, stara redizajnirana s nekoliko novih ministara, s istim ili nešto izmijenjenim programom nema šanse. Mi iz HDZ-a nećemo dati glas ovoj Vladi.

Bilo bi najbolje verificirati volju birača na idućim izborima. Neće se dogoditi da ova Vlada izdrži do kraja mandata. Postoje duboke podjele i svade unutar koalicije što se i danas vidjelo. HDZ želi da ova Vlada pokuša učiniti koliko može za Hrvatsku, jer svi smo u ovom Visokom domu zainteresirani za boljitak, zaključio je dr. Ivo Sanader.

O tome zašto Demokratski centar neće podržati ovu Vladu govorio je dr.sc. **Mate Granić (DC)**. Novi, stari mandatar Ivica Račan je obećao malu, homogenu, europski oblikovanu Vladu. Dobili smo najveću europsku i najveću do sada hrvatsku Vladu, osim Vlade demokratskog jedinstva u ratnim uvjetima. Stara Vlada je bila nestabilna, neodlučna a često i nekompetentna. Blokirani su odnosi sa susjednim državama, Slovenijom, Bosnom i Hercegovinom i Jugoslavijom. Nezaposlenost je oko 400.000, vanjski dug oko 12 milijardi dolara. Povećala se razlika između uvoza i izvoza, velika je ovisnost od

MMF-a, a nedostatak je bilo kakve politike prema iseljništvu. Vlada je izvršila selekciju 23 prioriteta za zadnju godinu mandata. Niti jedna europska vlada zadnju godinu mandata nije se upuštala u reforme. To nije moguće.

Tehnička Vlada

Demokratski centar je predlagao tehničku Vladu na određeno vrijeme i s određenim ciljevima. Takva Vlada bila bi rasterećena socijalnih pritiska, a omogućila bi i stabiliziranje i profiliranje političke scene. To nije prihvaćeno od predsjednika Republike, ali i od vladajuće većine. Ova neobična, vrlo šarolika parlamentarna većina teško može biti stabilna. Nije uobičajeno da se Vlada oslanja na manjinske zastupnike. Stara Vlada je imala podršku građana, javnosti, međunarodne zajednice, medija i gotovo dvije trećine zastupnika Hrvatskoga sabora. Danas je situacija drugačija. Takve potpore nema niti u jednom segmentu. To su glavni razlozi zašto Demokratski centar od ove Vlade ne očekuje dugi vijek niti uspjeh. Svaki gubitak vremena može skupo koštati Hrvatsku. Zato smatramo da bi bilo najracionalnije rješene prijevremeni izbori, rekao je na kraju dr. Mate Granić.

Kriza, ostavka i izbor nove Vlade potvrđuju da je Hrvatska demokratska zemlja.

U ime Kluba zastupnika SDP-a dr.sc. **Zdravko Tomac (SDP)**, potpredsjednik Hrvatskog sabora, rekao je da će čvrsto podržati novu Vladu. Uvjereni smo u uspjeh te Vlade. Kriza, ostavka i izbor nove Vlade potvrđuju da je Hrvatska demokratska zemlja. Za vrijeme krize nije bilo nereda, nestabilnosti, nije se ništa posebno događalo.

Danas zastupnici SDP-a i ostalih stranaka koalicije nisu previše raspravljali. Samo su se javljali da isprave netočan navod, iako je opozicija, što je njena uloga, bila vrlo kritična. Na bazi pojedinačnih grešaka opozicija je donosila opće zaključke o tome kako ova Vlada nije uspješna. Mnoge kritike koje su ovdje rečene su jednostrane. Mnoge probleme koje ova Vlada ima, imala bi svaka vlada, pa i HDZ-ova jer se radi o teškim problemima tranzicije.

Ova Vlada je legitimna i legalna. Ona se bira većinom u Hrvatskom saboru na bazi volje građana. Bira se po Ustavu i zakonima. Izjave koje govore da se radi o nekakvoj političkoj prevari su u najmanju ruku pretjerane. Sasvim je legalno, legitimno i normalno da opozicija kritizira Vladu i da glasa protiv nje. Danas postoje razlike među nama o tome što je hrvatski nacionalni interes i kako ga braniti. Pozivam Vladu, sve parlamentarne stranke i javnost da pokušaju vidjeti koja su to pitanja na kojima ne smijemo voditi stranačke borbe. Jedno od tih pitanja je i odnos prema Bosni i Hercegovini, rekao je dr. Zdravko Tomac.

Šarengradska ada veliki incident

Željko Glavan (HSLŠ) upozorio je da je netočno kada zastupnik Zdravko Tomac kaže "opozicija na izborima". Nema opozicije na izborima. Drugo, koalicija SDP-a i HSLŠ-a je bila predizborna, a ne podizborna. Za ispravak netočnog navoda javio se i Ljubo Česić-Rojs (HDZ). Kolega Zdravko Tomac rekao je dok je trajala kriza Vlade nije se desio nikakav incident. Desila se Šarengradka ada. To je veliki incident. S takvima počela je balvan revolucija. Bilo mi je žao premijera. Ispalo je da se on ispričava gospodinu Svilanoviću. Ma kome? Imate podršku svih nas branitelja i trebali ste mu reći neka se samo još jednom usude napraviti incident. Pomaknut ćemo granicu ako treba i dalje. Za sve što radite dobro imat ćete podršku, za sve što radite loše imat ćete kritiku.

Hrvatska nema drugog izbora nego potaknuti rast bruto proizvoda.

Nećemo, gospodine zastupniče, micati granice. Samo ćemo doći na svoje granice, rekao je predsjedatelj, predsjednik Hrvatskog sabora Zlatko Tomčić (HSS).

Država, Vlada i vlast ima određene zakonitosti, rekao je u ime Kluba zastupnika IDS-a Damir Kajin (IDS). Prvo, jasno sebi mora namiriti plaće, pronaći novce za umirovljenike. Zatim dolazi na red zdravstvo, socijala, političke investicije. Prioritet nad prioritetima imaju otplate stranih zajmova. Postoji opasnost dospjeća

na naplatu dobrog dijela od 19,8 milijardi kuna jamstava. Činjenica je da većinu otplate prebacujemo na leđa one vlasti koja će doći nakon 2004. godine.

Hrvatska nema drugog izbora doli potaknuti rast bruto proizvoda na način da se pokuša pomoći gospodarstvu, odnosno da dovučemo strani kapital. Jer, ako on ne dođe nama, mi ćemo zasigurno za tim kapitalom. Građani sve više neguju. Živi se teško. Ova Vlada ili će vladati ili će nakon izbora drugi ljudi zavladati ovom zemljom. Vlada ima mandat i neka se time bavi. Vladi želim da što manje opterećuje Hrvatski sabor. Izbori su za godinu dana. Kakav će biti taj period takvi će biti i izborni rezultati. Što manje bude poskupljenja rezultat koalicije će biti bolji. Što manje bude stečajeva rezultat koalicije će biti bolji. Što bude jeftinija struja, rezultat će na izborima biti bolji. Što više bude radnih mjesta rezultat će biti bolji i obrnuto.

Građani na neki način drže da je druga koalicijska Vlada promjena forme, a da sadržaj ostaje isti. Ova Vlada ih u tome treba razuvjeriti. Ne uspije li u tome najveća će šteta biti izgubljena godina. To se ne smije dogoditi. Podršku od Kluba zastupnika IDS-a Vlada ima.

Uvjeti za bankrot

Ova garnitura vlasti je potrošila svoj kredit, naglasio je u ime Kluba zastupnika HSP-HKDU-a dr.sc. Anto Kovačević (HKDU). Zastupnik je upozorio da Vlada ne smije zamuckivati kad su u pitanju hrvatski nacionalni, gospodarski i socijalni interesi. Ono što je viđeno u ove dvije i pol godine bilo je teško zamuckivanje. Jer, kako će Vlada ostvariti program slijedeću godinu, kada to nije mogla u dvije i pol.

Vlada ne smije zamuckivati kad su u pitanju hrvatski nacionalni, gospodarski i socijalni interesi.

U sadašnjem trenutku Hrvatska ima sve preuvjete za bankrot. Trenutak je za uzbunu. Trenutak je za konsenzus na samo jednom pitanju, protiv rasprodaje Hrvatske i njenih nacionalnih dobara. Iako će SDP-ovi financijski eksperti tvrditi sasvim suprotno. Jednako onome kao što su

bankrot Riječke banke tumačili svojevrsnim dobitkom. Ti isti i dalje se grčevito upinju objasniti kako je za Hrvatsku jako dobro što više od 90 posto njenog financijskog kapitala stoji na upravljanju i raspolaganju stranom vlasniku. Nema sumnje kako od dolaska koalicije na vlast hrvatska lisnica nije više u hrvatskome džepu, već u džepovima uljuđenoga zapadnoga filistarskog i za profit pripravnoga svijeta.

U financijskoj, odnosno gospodarskoj stvarnosti revolucije od 3. siječnja ima i drugih primjera. Tu su Krško i ukupni odnosi sa Slovenijom. Potom, gubitak poslova na međunarodnim natječajima. Nema spora kako predloženi i dosadašnjim programom bivše i sadašnje Vlade, aktualna vlast ispunjava popis obveza propisanih od međunarodne zajednice. Državno se bogatstvo otkupljuje po najnižim cijenama, odnosno dodjeljuje novome vlasniku. Ustvari mi smo dio eksperimenta kojima se već ionako dobro napunjene mješine pune još više.

Tvrđi se kako smo simpatični zapadnome svijetu. U isto se vrijeme od domaće javnosti skriva činjenica kako Hrvatska od svih zemalja regije prima najmanje sredstava iz fondova potpore zemljama u tranziciji. Ulazak sredstava u susjednu Srbiju desetorostruko je veći negoli u Hrvatsku. Demagoški se tvrdi kako je temeljni uspjeh stare/nove vlade utemeljen na uspješnom vođenju vanjske politike. To su priče za malu djecu. Budimo sebični.

Učimo od Slovenaca

U ime Kluba zastupnika HNS-a, PGS-a i SBHS-a dr.sc. Vesna Pusić (HNS) rekla je da je ova Vlada u nešto promijenjenom sastavu već sada postigla značajne makroekonomske uspjehe. Želimo da nastavi puno bržim i odlučnijim tempom. Mi ćemo u Hrvatskom saboru i našem participacijom u Vladi svesrdno u tome pomagati. Uspjeh ove Vlade istovremeno je uspjeh Hrvatske, kazala je dr. Vesna Pusić.

Potom se zastupnicima Hrvatskog sabora obratio mandatar za sastav nove Vlade Ivo Račan (SDP). On je zahvalio svima koji su uzeli učešće u raspravi, a osobito onima koji su imali različite sugestije te kritičarima. Ova Vlada od kritike ne bježi. Treba zahvaliti i onima koji unaprijed osuđuju Vladu na neuspjeh, koji kažu

da nema šanse da išta dobro napravi, koji traže odmah izbore. Molim ih da se strpe do kraja mandata. Izbori će biti i građani će tada reći kakav će biti sastav Hrvatskog sabora i Vlade.

Stojim iza koncepta oštre reforme državne uprave. Prvi korak mora biti reforma vrha piramide državne uprave, resora u Vladi.

Garancije unaprijed da će program Vlade biti ostvaren nema. Ali sud o tome kako prolaze oni koji su dali program, a nisu ga ostvarili, pada na izborima od građana ove zemlje. Na taj sud smo spremni.

Svaka dva mjeseca polaganje računa

Neki su navodili da ima veći broj članova Vlade. Nema. Imamo isti broj članova. Ili neki su u raspravi rekli da je 35 veleposlanika ili konzula bilo smijenjeno. Upozoravaju na čistku. Pri tome zaboravljaju da je većini ljudi koji su bili "smijenjeni" naprosto završio mandat. Čulo se u dva navrata da nije trebalo ići u Ilok. Razgovarali smo s predsjednikom vojvodanske Vlade i ministrom vanjskih poslova Jugoslavije desetak minuta na našoj strani. Ali daleko važnije i više sati razgovarali smo s našim ljudima koji su bili uznemireni i koji su čekali da dodemo. Nadalje, neki kritiziraju ovu Vladu da je sastavljena na kompromisima. A nego na čemu će nego na kompromisima. U jednostranačkoj Vladi su se radili itekakvi kompromisi. To najbolje znaju u HDZ-u. Kako neće se raditi kompromisi u koalicijskoj Vladi od više stranaka. Kompromis je sastavni dio demokratskog života.

Zahvaljujem se i onima, rekao je mandatar **Ivica Račan**, koji upozoravaju da je trebalo napraviti drugačiju, manju Vladu. To je točno. Stojim iza koncepta oštre reforme državne uprave. Prvi korak mora biti reforma vrška piramide državne uprave, resora u Vladi. Mora doći do određenog stapanja resora.

Pogriješili smo što smo prihvatili koncept ranije HDZ-ove Vlade. Vrlo brzo ćemo predložiti Hrvatskom saboru reformu državne uprave i koncept nove Vlade. Ono što je posebno važno je pitanje možemo li u nekim ključnim pitanjima imati

zajedničko stajalište, ako je riječ o nacionalnim interesima i budućnosti ove zemlje? To je pitanje pred kojim ravnopravno odgovaramo, i mi trenutno na vlasti i vi trenutno u opoziciji. Potreban je obostran doprinos. Bilo bi dobro da ima malo više zajedništva na krupnim temama, danas i sutra. I sutra nakon izbora.

Ova će Vlada, ukoliko bude večeras izabrana, nastaviti raditi s optimizmom uvjereni da će se na kraju mandata od četiri godine imati čime podičiti. Uvjereni smo da u preostalom mandatu moramo i možemo štošta još učiniti. Vrlo dobro oslušujemo glas građana i kada su nezadovoljni, a to i jesu. U isto vrijeme traže da nastavimo raditi i da pokažemo do kraja što možemo. Oni baš nisu suglasni s onima koji zagovaraju prijevremene izbore odmah.

Ako ova Vlada bude izabrana ona će oštro i dosljedno nastaviti s reformama. Važno je to za razvoj zemlje i njenu budućnost. Započet ćemo i s reformama državne uprave, znanosti, obrazovanja i pravosuđa. Prihvaćamo da test za uspjeh ili neuspjeh ove Vlade budu konkretni razvojni projekti. Prihvaćamo da na desetak krupnih razvojnih programa, od autoceste Zagreb - Split i drugih autocesta do zapošljavanja, razvoja turizma, malog i srednjeg poduzetništva, stanogradnje polažemo račune svaka dva mjeseca. Oni koji su kreirali ove programe nisu pesimisti. Ukoliko ova Vlada dobije povjerenje spremni smo preuzeti odgovornost, rekao je na kraju izlaganja mandatar Ivica Račan.

Potom je predsjednik Zlatko Tomčić dao na glasovanje prijedlog mandatar da Hrvatski sabor iskaže povjerenje predsjedniku i članovima Vlade. Zahtjev za poimeničnim glasovanjem dali su klubovi zastupnika HNS-a, PGS-a, SBHS-a i Klub zastupnika HDZ-a pa je to i učinjeno.

Pojedinačno, zastupnici su glasovali ovako: Đurđa Adlešić - protiv, Mato Arlović - za, Zdenka Babić Petričević - protiv, Ivo Baica - protiv, Marija Bajt - protiv, Branka Baletić - za, Ante Beljo - protiv, Snježana Biga-Friganović - za, Sonja Borovčak - za, Viktor Brož - za, Ivica Buconjić - protiv, Zdravka Bušić - protiv, Zlatko Canjuga - za, Dijana Čizmadija - za, Zdenka Čuhnil - za, Ljubo Česić-Rojs - protiv, Dino Debeljuh - za, Lucija Debeljuh - za,

Stjepan Dehin - za, Mirjana Didović - za, Željko Dragović - protiv, Valter Drandić - za, Anto Đapić - protiv, Milan Đukić - za, Ivo Fabijanić - za, Mirjana Ferić-Vac - za, Goranko Fižulić - za, Miroslav Furdek - za, Krunoslav Gašparić - protiv, Željko Glavan - protiv, Branimir Glavaš - protiv, Zrinjka Glovacki-Bernardi - za, Mladen Godek - za, Josip Golubić - za, Ante Grabovac - protiv, Borislav Graljuk - za, Mate Granić - protiv, Stjepan Henezi - za, Vilim Herman - suzdržan, Dubravka Horvat - za, Nikola Ivaniš - za, Baltazar Jalšavec - za, Želimir Janjić - protiv, Ivan Jarnjak - protiv, Vlado Jukić - protiv, Damir Jurić - za, Marin Jurjević - za, Damir Kajin - za, Pavle Kalinić - za, Sanja Kapetanović - za, Jadranka Katarinčić-Škrlić - protiv, Slavko Kojić - za, Ivan Kolar - za, Joško Kontić - protiv, Miroslav Korenika - za, Jadranka Kosor - protiv, Ivica Kostović - protiv, Milan Kovač - protiv, Anto Kovačević - protiv, Krešo Kovačićek - za, Zlatko Kramarić - za, Željko Krapljan - protiv, Drago Krpina - protiv, Franjo Kučar - za, Ljiljana Kuhta - za, Ljubica Lalić - za, Josip Leko - za, Vedran Lendić - za, Mario Livaja - za, Ivan Lončar - protiv, Marija Lugarić - za, Željko Malević - za, Ante Markov - za, Marijan Maršić - za, Marina Matulović-Dropulić - protiv, Romano Meštrović - za, Jadranko Mijalić - protiv, Dorica Nikolić - protiv, Ivan Ninić - za, Dragutin Novina - za, Juraj Njavro - protiv, Milanka Opačić - za, Ivić Pašalić - protiv, Josip Pavković - za, Željko Pavlic - za, Ivan Penić - protiv, Marijana Petir - za, Velimir Pleša - protiv, Vesna Podlipec - za, Vesna Pusić - za, Jure Radić - protiv, Furio Radin - za, Jadranka Reihl-Kir - za, Luka Roić - za, Ivo Sanader - protiv, Tibor Santo - za, Katica Sedmak - za, Josip Sesar - protiv, Ante Simonić - za, Gordana Sobol - za, Nenad Stazić - za, Darko Šantić - za, Vladimir Šeks - protiv, Vladimir Šepčić - za, Zlatko Šešelj - za, Nevio Šetić - protiv, Zoran Šimatović - za, Vesna Škare-Ožbolt - protiv, Ivan Škarić - protiv, Ivo Škrabalo - za, Ivo Šlaus - za, Vinko Špičko - protiv, Ivan Štajduhar - za, Dubravka Šuica - protiv, Ivan Šuker - protiv, Ivica Tafra - protiv, Zdravko Tomac - za, Zlatko Tomčić - za, Josip Torbar - za, Luka Trconić - za, Petar

Turčinović - za, Branislav Tušek - za, Dario Vasilčić - za, Zorko Vidiček - za, Hrvoje Vojvoda - protiv, Dragutin Vrus - za, Dario Vukić - protiv, Dragutin Vukušić - za, Dragica Zgrebec - za, Petar Žitnik - za, Stjepan Živković - za, Tonči Žuvela - za.

Potom je izvršena prozivka svih onih koji se nisu odazvali na prvi poziv za glasovanje. To su bili odsutni Marko Baričević, Luka Bebić, Karmela Caparin, Ivan Čehok, Đuro Dečak, Mate Jukić, Božidar Kalmeta, Krunoslav Kordić, Zlatko Mateša, Ivan Milas, Pavao Miljavac, Ljerka Mintas Hodak, Đuro Njavro, Vlatko Pavletić, Miroslav Rožić, Tonči Tadić,

Nikica Valentić, Hrvoje Zorić i Stanko Zrilić.

Objavljeni su rezultati glasovanja. Većinom glasova od 84 glasa "za", uz 47 "protiv" i jednim "suzdržanim" Hrvatski sabor iskazao je povjerenje predsjedniku Vlade Ivici Račanu i članovima Vlade. Predsjednik Hrvatskog sabora **Zlatko Tomčić** čestitao je na izboru uz želje za uspješan rad. Ujedno je zahvalio svim dosadašnjim članovima Vlade koji nisu u novom sastavu Vlade, a koji su savjesno obavljali svoje poslove. Potom je zamolio potpredsjednika Vlade Antu Simonića i ministricu u Vladi Gordanu Sobol da prijeđu u Vladine klupe.

Time su se stekli svi uvjeti da izabrani članovi Vlade daju prisegu koja glasi: "Prisežem da ću dužnost člana Vlade savjesno i časno obnašati, poštivati Ustav, zakone i pravni poredak te se zalagati za svekoliki napredak Republike Hrvatske". Potom su svi članovi Vlade na čelu s premijerom Ivicom Račanom pojedinačno dali prisegu.

Želim predsjedniku Vlade, potpredsjednicima i članovima Vlade uspješan posao prije svega na korist svih hrvatskih građana i Republike Hrvatske, rekao je na kraju predsjednik Hrvatskog sabora Zlatko Tomčić.

**M.S.; S.F.; J.R.; M.Ko;
J.Š.; Đ.K.; V.Ž.; A.Š.**

ŽIVOTOPISI

Prof. dr. sc. **GVOZDEN FLEGO**, rođen 1. travnja 1946. u Zagrebu. Diplomirao i doktorirao na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Bio je stipendista A. V. Humboldt.

Član brojnih znanstvenih domaćih i inozemnih organizacija. Djelovao kao vanjski član saborskog Odbora za znanost, obrazovanje i kulturu. Šef katedre za političku i socijalnu filozofiju i filozofsku antropologiju na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Izvanredni profesor od 1992. pokrenuo i uređivao više filozofskih izdanja i časopisa. Objavio brojne znanstvene radove.

Dr. sc. **LJUBO JURČIĆ**, rođen 20. ožujka 1954. u Ružićima, Grude (BIH). Diplomirao i magistrirao na Fakultetu za vanjsku trgovinu u Zagrebu, doktorirao ekonomske znanosti na Bapson internacional Colloquium for Entrepreneurship Educators. Radio na vanjskotrgovinskim poslovima u privredi, a od 1986. predaje na dodiplomskom i poslijediplomskom studiju na Ekonomskom fakultetu u Zagrebu. Autor brojnih znanstvenih radova i stručnih studija. Član brojnih međunarodnih organizacija ekonomista.

Prof. dr. sc. **ANTE SIMONIĆ**, rođen 19. rujna 1949. u Rijeci. Diplomirao, magistrirao i doktorirao na medicinskom fakultetu u Rijeci, a na istom fakultetu djeluje od 1981. Redovni profesor je od 1990, usavršavao se u SAD kao stipendist zaklade Fullbright. Bio je dekan i ravnatelj Medicinskog fakulteta u Rijeci i savjetnik Ministarstva

NOVA VLADA

Hrvatski sabor je na svojoj 24. izvanrednoj sjednici ukazao povjerenje vladi RH u slijedećem sastavu:

Ivica Račan , predsjednik Vlade	(SDP)
Dr. sc. Goran Granić , potpredsjednik Vlade	(Nez. liberal)
Slavko Linić , potpredsjednik Vlade	(SDP)
Prof. dr. sc. Ante Simonić , potpredsjednik Vlade	(HSS)
Željka Antunović , potpredsjednica Vlade i ministrica obrane	(SDP)
Prof. dr. sc. Mato Crkvenac , ministar financija	(SDP)
Šime Lučin , ministar unutarnjih poslova	(SDP)
Tonino Picula , ministar vanjskih poslova	(SDP)
Dr. sc. Ljubo Jurčić , ministar gospodarstva	(van stranački)
Ivica Pančić , ministar hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata	(SDP)
Dr. sc. Antun Vujić , ministar kulture	(SDP)
Mr. sc. Božidar Pankretić , ministar poljoprivrede i šumarstva	(HSS)
Roland Žuvanić , ministar pomorstva, prometa i veza	(Nez. liberal)
Ingrid Antičević , ministrica pravosuđa, uprave i lokalne samouprave	(SDP)
Božo Kovačević , ministar zaštite okoliša i prostornog uređenja	(LS)
Dr. sc. Vladimir Strugar , ministar prosvjete i športa	(HSS)
Davoriko Vidović , ministar rada i socijalne skrbi	(SDP)
Mr. sc. Pave Župan Rusković , ministrica turizma	(van stranačka)
Mr. sc. Andro Vlahušić , ministar zdravstva	(Nez. liberal)
Prof. dr. sc. Gvozden Flego , ministar znanosti i tehnologije	(van stranački)
Mr. sc. Neven Mimica , ministar za europske integracije	(van stranački)
Radimir Čačić , ministar za javne radove, obnovu i graditeljstvo	(HNS)
Željko Pecek , ministar za obrt, malo i srednje poduzetništvo	(HSS)
Gordana Sobol , ministrica u vladi	(SDP)

zdravstva. Djelovao kao predsjednik saborskog Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu. Potpredsjednik HSS-a.

Član brojnih stručnih i znanstvenih udruga u zemlji i inozemstvu. Autor brojnih znanstvenih i stručnih radova te više knjiga.

GORDANA SOBOL, rođena 12. rujna 1961. u Rijeci. Diplomirala psihologiju na Pedagoškom fakultetu u Rijeci.

U Hrvatskom saboru djelovala kao predsjednica Odbora za ravnopravnost spolova. Predsjednica Glavnog odbora SDP-a.

ROLAND ŽUVANIĆ, rođen 4. studenoga 1956. u Ivanić Gradu. Diplomirao na Fakultetu građevinskih znanosti u Zagrebu.

Radio u domaćim i američkim tvrtkama. Stranački se opredijelio kao nezavisni liberal.

Ž.S.

PRIJEDLOG USTAVNOG ZAKONA O PRAVIMA NACIONALNIH MANJINA

Manjinama primjerena razina zaštite

Zastupnici Hrvatskog sabora, nakon opsežne rasprave u kojoj su pretežito sudjelovali zastupnici nacionalnih manjina i oporbe (pripadnici koalicije, uglavnom replikama i ispravcima netočnih navoda) prihvatili su u prvom čitanju Prijedlog ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina. Predlagatelj je, naime, pri utvrđivanju dnevnog reda (nakon što su se predstavnici Kluba zastupnika nacionalnih manjina i više ostalih klubova zastupnika usprotivili hitnom postupku) odustao od hitnog postupka. Rasprava se, uglavnom, vodila od načina izbora predstavnika nacionalnih manjina u Hrvatski sabor. U suprotstavljenim stajalištima, predstavnici nacionalnih manjina podastirali su razloge zbog kojih bi trebali imati dvostruko pravo glasa, birajući i s opće liste i s manjinske, a zastupnici oporbe one sa suprotnom svrhom. Glasovima većine zakonski prijedlog je propušten u drugo čitanje.

O PRIJEDLOGU

Uvodno o Prijedlogu zakona o pravima nacionalnih manjina govorio je predstavnik predlagatelja, potpredsjednik Vlade dr.sc. **Goran Granić**. Njegovim izlaganjem i mi ćemo se poslužiti za upoznavanja s predloženim rješenjima.

Prema Ustavu Hrvatske ravnopravnost i zaštita prava nacionalnih manjina uređuje se ustavnim zakonom. U konceptu ovog Zakona išlo se korak dalje. Ne samo da se štite prava nacionalnih manjina, već one temeljem ovog zakona dobivaju šansu i potporu sa ciljem da etnička i multikulturalna raznolikost i duh razumijevanja doprinesu promicanju razvoja Hrvatske, naglasio je Granić.

Cilj u pisanju ovog Zakona nije bio opisati prošlost, već napraviti zakon za budućnost u kome su većina i manjina pozvane da u duhu tolerancije, uvažavanja, razumije-

vanja doprinose razvoju Hrvatske. Ovim Zakonom riješen je institucionalni okvir u kojem će manjine djelovati i iskazivati svoju posebnost. Riješena su pitanja participacije u predstavničkim i izvršnim tijelima jedinica lokalne samouprave. Riješen je način zaštite.

Zakon je raden nakon što je utvrđena prva verzija u suradnji s predstavnicima manjina u Hrvatskom saboru. Održali smo 10 radnih sastanaka s predstavnicima nacionalnih manjina. Gospodin Milan Đukić nije sudjelovao u izradi ovog Zakona. Vjerojatno će on dati svoje objašnjenje. Kako bi nadoknadili deficit nesudjelovanja predstavnika Srpske zajednice održali smo tri konzultativna sastanka sa širim krugom predstavnika srpske nacionalne manjine.

Zakonom se stvaraju uvjeti za manjinsku samoupravu na cijelom području. Veliku pozornost izaziva pitanje zastupljenosti manjina u Hrvatskom saboru. Treba spomenuti neke bitne stvari koje mogu ili su ostale otvorene, a gledajući i date primjedbe. Prvo, pitanje nabiranja manjina. Nije predloženo nabiranje. Ovo je opći zakon koji ne treba sadržavati stavak gdje se nabiraju manjine. Međunarodna zajednica preporučuje da se ne ide u nabiranje manjina. Ovim zakonom nije predviđena vertikala manjinske samouprave. Manjinska samouprava se ostvaruje u jedinicama lokalne samouprave ili regionalnim jedinicama. Ovim Zakonom predviđeno je novo tijelo, a to je savjet.

Zakonom nije izriekom spomenuta kulturna autonomija, što je ustavna odredba. U raspravi Odbora za ljudska prava i manjine to je sugerirano. Držimo da je to rješenje moguće.

Pozitivna diskriminacija

Članak 18. uređuje glasovanje, odnosno izbor zastupnika u Hrvatski sabor. Ustavna odredba je da se zakonom može, pored općeg biračkog

prava, pripadnicima nacionalnih manjina osigurati posebno pravo da biraju svoje zastupnike u Hrvatski sabor. Razmatrane su tri mogućnosti. Varijanta koja se našla u zakonu omogućava pozitivnu diskriminaciju na način da se pripadnicima nacionalnih manjina koji glasuju sami na svojim listama za pripadnike manjina ne primjenjuju kvote koje se primjenjuju za političke stranke. To je rješenje danas aktualno, po čemu su i današnji zastupnici izabrani u Hrvatski sabor s tim da je ono prošireno da se na manjinu koja ima više od 1,5 posto primjenjuje takozvana nefiksna kvota.

Pitanje izbora zastupnika manjina je pitanje u kojem nema međunarodnih standarda. Nema ni preporuka međunarodne zajednice.

Drugo moguće rješenje je da predstavnici manjina imaju pored općeg prava glasa i pravo glasa i izbora predstavnika manjina u Hrvatski sabor. Treće rješenje je da se izbor predstavnika manjina primarno vrši preko općeg prava, preko lista političkih stranaka, a da ukoliko temeljem općeg biračkog prava nije izabran dovoljan broj zastupnika da se onda dopunskim izborima osigura potreban broj. Ovo treće rješenje za predstavnike manjina je neprihvatljivo. Oni zagovaraju rješenje s općim i dopunskim pravom glasa i moguće kompromisno rješenje koje je predloženo u ovom Zakonu.

Pitanje izbora zastupnika manjina je pitanje u kojem nema međunarodnih standarda. Nema čak ni preporuka međunarodne zajednice. To je pitanje koje mi sami moramo urediti. To je naša politička volja.

U ovom Zakonu postoje vertikale. Postoji mogućnost artikuliranja i zaštite interesa. Vlada se zalaže za izbor zastupnika manjina u Hrvatskom saboru. Neke zemlje zabranile su etničko ili vjersko organiziranje.

Da bi štitile građansko društvo. Pitanje odgovornosti svih je da se nađe rješenje da se Hrvatski sabor ne dijeli politički i etnički, nego da etnička zastupljenost bude u funkciji zaštite i promoviranja ideja. Članak 18. vjerojatno će se napisati u Hrvatskom saboru voljom svih zastupnika da se na najbolji način izrazi duh odnosa prema manjinama. Primjedbe Odbora za ljudska prava i manjine u vezi s člankom 18. su prihvatljive.

Članak 10. govori o ravnopravnosti. U njemu se navodi: "ravnopravna, službena uporaba jezika i pisma kojim se služe nacionalne manjine ostvaruje se na području općine i grada kada pripadnici pojedine nacionalne manjine čine najmanje trećinu stanovnika takve jedinice lokalne samouprave". Imamo prijedlog predstavnika srpske manjine da ta jedna trećina bude jedna četvrtina. Treba raspraviti i to pitanje, zaključio je svoje izlaganje dr. Goran Granić, potpredsjednik Vlade.

RADNA TIJELA

Zakonski prijedlog na zajedničkoj su sjednici razmotrili: **Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav; Odbor za zakonodavstvo; te Odbor za lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu**, a zasebno **Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina**. Budući da su izvjestitelji radnih tijela njihova stajališta opširno izložili na plenarnoj sjednici, da ne ponavljamo upućujemo čitatelje na izlaganje Josipa Leke i Borislava Graljuka u odjeljku "Rasprava".

RASPRAVA

Nakon uvodnog izlaganja potpredsjednika Vlade dr.sc. **Gorana Granića**, za riječ se, radi ispravka netočnog navoda, javio dr.sc. **Furio Radin (nezavisni)**.

Gospodin Goran Granić kaže da bi pripadnici nacionalnih manjina imali svoja prava i da nemaju zastupnike u Hrvatskom saboru. To je suprotno onome što piše u Ustavu Hrvatske. U Ustavu piše da se zakonom može pored općega biračkog prava pripadnicima nacionalnih manjina osigurati posebno pravo da biraju svoje zastupnike u Hrvatski sabor. Ako je to napisano u Ustavu valjda je

to i ustavno. Drugo, to se protivi dostignutim pravima i međunarodnim ugovorima s Italijom i Mađarskom, a suprotstavlja se i Ustavnom zakonu o ljudskim pravima, naglasio je dr. Radin.

Potpredsjednik Vlade, upozorio je **Ljubo Česić-Rojs (HDZ)**, koji se također javio za ispravak netočnog navoda, rekao je da se svi zalažemo da Hrvatska bude građanska država. Što je to građanska država? Zalažemo se da Hrvatska bude nacionalna, slobodna, samostalna i nezavisna država kakvu nam je ostavio otac domovine, predsjednik svih Hrvata dr. Franjo Tuđman.

Niste me mogli ispraviti, jer nisam to rekao, pojasnio je dr. **Goran Granić** u vezi s istupom Furija Radina. Ovim zakonom su osigurana prava manjina. Ustav kaže, može, ne mora ali može. Dakle, mora biti politička volja o poštivanju međunarodnih ugovora.

Stavovi triju odbora

Potom je **Josip Leko (SDP)** predsjednik **Odbora za zakonodavstvo** u ime tog Odbora i **Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav** te **Odbora za lokalnu, područnu i regionalnu samoupravu** obrazložio stavove, primjedbe i prijedloge ta tri odbora. Odbori su u raspravi upoznati da je prijedlog Ustavnog zakona uključujući odredbu u kojoj više nije sadržana pozitivna diskriminacija rezultat dogovora predstavnika predlagatelja i predstavnika nacionalnih manjina. Podržano je rješenje iz Prijedloga ustavnog zakona o formiranju manjinskih samouprava. Također podržano je rješenje da je za određivanje broja pripadnika nacionalne manjine koji osigurava njihovu zastupljenost u Hrvatskom saboru i predstavničkim tijelima jedinica lokalne i područne samouprave, mjerodavan popis birača.

Odbori su iznijeli niz primjedbi na tekst Prijedloga Ustavnog zakona. U vezi s člankom 3. odbori smatraju da treba pobrojati nacionalne manjine. Odredbu članka 12 treba usuglasiti s odredbom Zakona o grbu, zastavi i himni te zastavi i lenti predsjednika Republike. Predlaže se u članku 13. dodati stavak koji glasi: "Udruge, zaklade, fundacije i ustanove iz stavka 1. ovog članka mogu u nazivu iskazivati da su nacionalne manjine njihovi osnivači".

Člankom 18., predlažu odbori, treba na odgovarajući način urediti zastupljenost nacionalnih manjina u Hrvatskom saboru tako da taj članak glasi:

Stavak 1: "Republika Hrvatska jamči pripadnicima nacionalnih manjina pravo na zastupljenost u Hrvatskom saboru od najmanje pet zastupnika"

Stavak 2. "Nacionalnim manjinama koje u ukupnom stanovništvu Republike Hrvatske sudjeluju s više od 1,5 posto stanovnika, jamči se najmanje jedno mjesto zastupnika, odnosno onoliko zastupnika koliko puta je u broju izišlih birača pripadnika nacionalne manjine sadržan prosječan broj birača koji su glasali temeljem općeg i jednakog biračkog prava jednog zastupnika"

Stavak 3. "Pripadnici nacionalnih manjina čiji je udio u stanovništvu manji od 1,5 posto imaju pravo izabrati najmanje četiri zastupnika"

Stavak 4: "Zastupnici iz stavaka 2. i 3. ovog članka biraju se s lista političkih stranaka i nezavisnih lista na način ureden Zakonom o izborima zastupnika u Hrvatski sabor u skladu s ovim Ustavnim zakonom".

Stavak 5: "Zastupnici iz stavka 3. ovog članka predstavnici su svih nacionalnih manjina koje su ih izabrali i dužni su štititi njihove interese".

U vezi s odredbama članka 20. odbori predlažu da se usklade s međunarodnim obvezama Hrvatske. U članku 23. treba urediti uvjete pod kojima se u nekoj jedinici samouprave može izabrati manjinska samouprava te s tim u vezi treba izmijeniti stavak 1. Članak 31. potrebno je usuglasiti s odredbama Zakona o lokalnoj i područnoj samoupravi. Odbori su predložili novi tekst tog članka. Članak 35. nije jasan, pa su odbori također predložili da se nomotehnički uredi. Odbori su predložili Hrvatskom saboru da prihvati Prijedlog ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina te da se sve primjedbe, prijedlozi i mišljenja upute predlagatelju da ih uzme u obzir prigodom izrade Konačnog prijedloga ustavnog zakona.

Dr. **Furio Radin (nezavisni)** upozorio je da je krivi navod ovih odbora gdje piše da su upoznati da je Prijedlog zakona rezultat dogovora predlagatelja i nacionalnih manjina. To nikada nije dogovoreno. Budući da je Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina matični za ovu

problematiku, nije jasno zašto su ova tri odbora imala zajedničku sjednicu.

Pošto se radi o ustavno-pravnoj materiji matični je Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina i Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav, pojasnio je **Mato Arlović (SDP)**, potpredsjednik Hrvatskoga sabora. U tom pogledu nije ništa sporno.

Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina

U ime Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina govorio je **Borislav Graljuk**. Odbor je raspravu proveo kao matično tijelo. U raspravi je Klub zastupnika nacionalnih manjina inzistirao na redovnoj proceduri donošenja zakona ističući da se radi o organskom zakonu. U raspravi je istaknuto da u predloženom zakonu nije izrijeком navedeno pravo nacionalnih manjina na kulturnu autonomiju. Ustavom je utvrđena mogućnost da pripadnici nacionalnih manjina pored općeg biračkog prava mogu ostvarivati posebno pravo da biraju svoje zastupnike u Hrvatski sabor. Slijedom toga takvu mogućnost treba predvidjeti i u ovom Ustavnom zakonu.

Nema ni jedne zemlje u svijetu koja je primijenila princip pozitivne diskriminacije, a da je od toga imala štete.

Konstatirano je da u članku 37. nije napravljena razlika između izbora zastupnika nacionalnih manjina u Hrvatski sabor i izbora članova predstavničkih tijela jedinica samouprave iz redova nacionalnih manjina. Istaknuto je također da u predloženom zakonu nije utvrđen rok na koji se imenuju članovi savjeta za nacionalne manjine. Otvoreno je i pitanje kada će manjinska samouprava biti izabrana, pa prema tome i kada će biti u mogućnosti da predlaže članove savjeta. Upozoreno je i na terminološke nejasnoće u tekstu predložene zakona. Pojavljuju se termini manjinski zastupnik i zastupnik nacionalnih manjina. Miješa se termin Vijeće za nacionalne manjine i Savjet za nacionalne manjine. U obrazloženju uz članak 18. navodi se postotak 1 posto dok u samom tekstu predložene zakona u članku 18. stoji postotak 1,5.

Nakon provedene rasprave odbor je podnio više amandmana. Tako se predlaže da se u članku 5. riječ "kultura" zamijeni riječima "kulturna autonomija". Isto to odnosi se i na članak 13. Amandmanom na članak 18. predlaže se da se pored općeg biračkog prava pripadnicima nacionalnih manjina osigura posebno pravo da biraju svoje zastupnike u Hrvatski sabor. U članku 19. predlaže se brisanje riječi "zajedno". Amandmanom na članak 34. predlaže se da se članovi savjeta za nacionalne manjine imenuju na četiri godine. Odbor također predlaže amandman kojim se utvrđuje da se odredbe članka 18. ovog Ustavnog zakona primjenjuju od dana stupanja na snagu zakona kojim će biti uređen izbor zastupnika u Hrvatski sabor. Izbori za članove predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne samouprave sukladno članku 19. ovog Ustavnog zakona održat će se u roku od 90 dana od dana njegovog stupanja na snagu u skladu sa Zakonom o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne samouprave. Odbor je podnio i amandman na članak 41. kako bi bio dopunjen i usklađen s odredbom članka 10. predložene ustavnog zakona. Uz predložene amandmane Odbor podržava donošenje Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina.

Pravo na dva glasa

U ime Kluba zastupnika IDS-a **Damir Kajin (IDS)** naglasio je da su iluzorni svi argumenti kada je politička trgovina posrijedi kao što je to u slučaju ovog Ustavnog zakona. Tu smo nemoćni. Prolazi samo politički interes, u ovom slučaju dijela vladajuće koalicije i HDZ-a, tvrdi Kajin te dodaje da je to ispod svakog ljudskog dostojanstva. Možemo se toj praksi suprotstaviti. Možemo citirati Ustav, članak 15. stavak 3. koji glasi da se zakonom može pored općeg biračkog prava pripadnicima nacionalnih manjina osigurati i posebno pravo da biraju svoje zastupnike u Hrvatski sabor. Ali koja korist? Dogovor je dogovor. Oni koji se boje da ne mogu dobiti glas pripadnika nacionalne manjine bježe od mogućnosti da pripadnici manjina imaju opće biračko pravo. Postoji i vezana trgovina s nekim pripadnicima manjina.

Pred 10 godina u ovoj zemlji bilo je više od 900.000 pripadnika manjina.

Danas ih je svega 300.000. Gdje je 600.000 pripadnika nacionalnih manjina? Za 10 godina u Hrvatskoj će biti onoliko pripadnika nacionalnih manjina, koliko ima danas pravoslavaca u Splitu, 8 ili 9. Hrvatska je postala u 10 godina etnički najčišća država Europe. Hrvatska je sprovela potpunu nacionalnu "harmonizaciju". Neki misle, pa i u Hrvatskom saboru da ako se razriješi manjinsko pitanje time se rješava nacionalno pitanje. Držim da se varaju. Time se samo produbljuje pitanje opstojnosti ove države. Hrvatska klizi prema etnički čistoj državi. Tko se u ovoj državi treba bojati Srba, Crnogoraca, Ukrajinaca, Bošnjaka, Roma, Slovenaca, Talijana kojih sve zajedno u ovoj zemlji ima 7 posto? Ovaj Zakon vodi etničkoj segregaciji. Glasanjem za ovaj Zakon glasamo o HDZ-ovim stavovima iz 1996. godine. Rješenja koja smo imali ranije bila su povoljnija od sadašnjih. Nije to jedini zakonski prijedlog koji ide ispod jučerašnjih HDZ-ovih standarda. Vladimir Šeks, prenose novine, izjavljuje da je gospodin Mato Arlović u razgovoru s njim prihvatio programsku načela HDZ-a o tome da je dvostruko pravo glasanja protivno općem pravu glasa i preko SDP-a osigurao da se odustane od prava pripadnika manjina na dva glasa.

Potreban je 101 glas i trgovina je počela. Roba su manjine. Najveće stranke postaju trgovci, a Hrvatski sabor pretvara se u tržnicu. Može li 7 posto građana Hrvatske koji se osjećaju pripadnicima nacionalnih manjina ugroziti nas 93 posto? Nema ni jedne zemlje u svijetu koja je primijenila princip pozitivne diskriminacije, a da je od toga bilo kakve štete. Princip pozitivne diskriminacije primjenjuje Slovenija. Time što pripadnik nacionalne manjine nema politički glas kršenje je temeljnih demokratskih stečevina. Pripadnik manjine trebao bi birati svog zastupnika, koji će se brinuti o njegovim manjinskim interesima, ali jasno i onog koji će mu omogućiti da izrazi svoju političku volju. U protivnom bit će pogođene i diskriminirane stranke koje zagovaraju manjinska prava 300.000 ljudi. Predsjednik Republike Stipe Mesić zalaže se za pozitivnu diskriminaciju, a Vlada bježi od tog principa.

Ako se u članku 5. navode posebna prava onda bi se trebalo ispoštovati i pravo na dva glasa. Članak 19. upućuje na dopunske izbore u cijelom

nizu općina, gradova i županija. To će uzrokovati stalne potrese lokalne samouprave, stalne izbore i totalnu blokadu lokalne samouprave. Što se tiče manjinske samouprave to je minimum minimuma. Istarske općine i gradovi valjda neće svoje statute svesti na ovaj minimalistički standard. U Istri je očuvan približan broj pripadnika manjina kao i iz godine 1991. Mnogi su pripadnici manjina u ratnom vihoru utočište našli u Istri. Želimo li da se naši sugrađani počnu slobodno deklarirati potrebno je osigurati im dvostruki glas. Na taj način ispravili bi i katastrofalne brojke popisa stanovništva. Dužni smo pripadnicima manjina omogućiti integraciju u društvo, bez asimilacije, a vidimo da je na djelu suprotan pristup. Pravu političku buru izazvat će tek izborni zakon. Ovaj i taj zakon su dvije spojene posude. Ovaj zakonski prijedlog vodi daljnjoj segregaciji i diskriminaciji pojedinih političkih opcija. Ovaj Zakon inaugurira političku trgovinu. To će završiti moralnim i političkim krahom.

Uvezivati manjine u dijasporu je deplasirano. Dijaspore koja ima prebivalište u Hrvatskoj, znači oni koji su rođeni na ovim prostorima, imaju pravo glasa. Ali državljani druge države, Bosne i Hercegovine, pravo glasa u Hrvatskoj ne bi trebali imati.

Hrvatska će vratiti vjeru u politiku kada njeni građani budu gradonačelnike, župane, zastupnike neposredno birali u izbornim jedinicama, a ne sa stranačkih lista. U tom slučaju svatko bi dobio šansu. Hrvatskoj bi se dogodio parlamentarizam. Dobar manjinski zakon mali je korak za pripadnike nacionalnih manjina, ali bio bi velik iskorak za Hrvatsku i Hrvatska mora učiniti taj "politički iskorak". Ako netko pokrene ustavnopravnu tužbu možda će Ustavni sud ispoštovati princip pozitivne diskriminacije, rekao je na kraju Damir Kajin.

Ugrožena većina

Slijedilo je nekoliko ispravaka netočnih navoda zastupnika Damira Kajina. **Luka Bebić (HDZ)** ispravio je netočan navod u pogledu popisa stanovništva, kada je rečeno da je u Splitu popisano 8 pravoslavaca. Time je pomiješana nacionalna s vjerskom pripadnošću. Znači li to da bi Mađari, Talijani i Hrvati zato što su katolici

bili jedna nacija? Zašto se neko ne bi izrazio kao Hrvat pravoslavne vjere? Netočno je da trguju SDP i HDZ. Trgovinom se bavi IDS od osnivanja, kako unutarnjom tako i vanjskom uz neprimjerene dobitke u toj trgovini.

Nigdje Hrvati u svijetu nemaju pravo birati svoga parlamentarnog zastupnika osim u Rumunjskoj.

Očekivao sam od predsjedavajućeg da opomene Damira Kajina zbog termina segregacija, diskriminacija, rekao je dr.sc. **Anto Kovačević (HKDU)**. Ne postoji segregacija niti diskriminacija manjine u Hrvatskoj. Postoji diskriminacija većine. Hrvatska je najbolje riješila manjinsko pitanje. Nigdje Hrvati u svijetu nemaju pravo birati svoga parlamentarnog zastupnika osim u Rumunjskoj. Nikada od Damira Kajina ili Furija Radina nisam čuo da Hrvati trebaju imati u talijanskom parlamentu svog zastupnika, zaključio je dr. Anto Kovačević.

Ante Beljo (HDZ) upozorio je da je Damir Kajin govorio o 900.000 pripadnika nacionalnih manjina 1991. i o sadašnjih 300.000. Nikada, međutim, nije spominjao pola milijuna Hrvata koji su nestali iz Bosne i Hercegovine. Umjesto toga govori o etničkom čišćenju u Hrvatskoj. To nikada nije primijenio na Hrvate u Bosni i Hercegovini.

Kolega Damir Kajin je utvrdio da manjina ne može ugroziti većinu, rekla je **Jadranka Kosor (HDZ)**. Vjerojatno je zaboravio događaje 1990. i 1991. godine kada je dio pobunjenih pripadnika srpske manjine ugrozio hrvatski narod.

Kolega Damir Kajin je izrekao tvrdnju da ovaj Zakon ima elemente poticanja iseljavanja iz Hrvatske, upozorio je **Ivan Jarnjak (HDZ)**. Zakon nema elemente poticanja iseljavanja. Zakon ima namjeru da riješi i unaprijedi pitanje manjina u Hrvatskoj.

Zdenka Babić-Petričević (HDZ) prigovorila je da je ona izgovorila u Hrvatskom saboru riječi koje je izgovorio Damir Kajin o diskriminaciji ne da bi dobila opomenu, nego bi bila izbačena van iz Hrvatskog sabora.

Bio sam zgrožen, rekao je dr.sc. **Zdravko Tomac (SDP)** kada sam pročitao u novinama izjavu akademika Ivana Supeka da je Hrvatski

sabor hrvatska nacionalna sramota. Međutim, slušajući rasprave i riječi koje se upotrebljavaju vidim zašto je to akademik Supek izrekao. Apeliram da se riječi segregacija, diskriminacija, rasizam, koje je kolega Damir Kajin upotrijebio za jedan prijedlog zakona ne upotrebljavaju u ovom Saboru.

Riješena ključna pitanja statusa manjina

U ime Kluba zastupnika HDZ-a govorio je **Vladimir Šeks (HDZ)**. Podsjetio je da je Ustavni zakon o ljudskim pravima i pravima etničkih ili nacionalnih zajednica ili manjina, donijet 1991. godine na snažan pritisak lorda Caringtona, predsjedatelja konferencije o Jugoslaviji. Kroz taj Ustavni zakon lord Carington je pokušao unijeti nešto što nema veze s manjinskim pravima, a to su ona dva kotara s posebnim statutom, sa zahtjevom da trećina Hrvatske bude trajno demilitarizirana. Potpredsjednik Vlade Zdravko Tomac u ime

Klub zastupnika HDZ-a ne prihvaća načelo dva glasa. Ono je protivno ustavnom načelu o jednakosti prava glasa svih hrvatskih državljana.

Vlade preuzeo je nezahvalnu ulogu da taj Zakon promovira. Zakon je naišao na snažno protivljenje, revolt, prosvjede velikog dijela Hrvatske. Jer u tom Ustavnom zakonu zapravo predlagalo se da se stvore dva visoka stupnja autonomije za Srbe u Hrvatskoj, Glina i Knin. Naknadno smo suspendirali te odredbe.

Godine 2000. došlo je do izmjene Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina. Donijeta su i dva ključna zakona - Zakon o službenoj uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina i Zakona o odgoju i obrazovanju na jezicima i pismima nacionalnih manjina. Ratificirana je i implementirana Okvirna konvencija Vijeća Europe o pravima manjina te Konvencija o regionalnim i manjinskim jezicima. Mi sada u pozitivnom zakonodavstvu imamo riješena sva ključna pitanja koja se odnose na status manjina. Riješeno je to što se tiče kulturne autonomije. Drugi korpus koji se odnosi na političko

predstavništvo je također potpuno riješen. U pogledu izbora za Hrvatski sabor u postojećem Ustavnom zakonu, članku 18. riješeno je da pripadnici nacionalnih manjina imaju pravo na najmanje pet, a najviše sedam zastupnika u Hrvatskom saboru.

U članku 61. Zakona o izboru članova predstavničkih tijela lokalne i područne samouprave riješeno je pitanje o razmjernoj zastupljenosti pripadnika nacionalnih manjina u predstavničkim tijelima jedinica lokalne samouprave i područne samouprave prema općinama, gradovima i županijama. Postavlja se pitanje čemu opće ovaj Ustavni zakon. On je došao samo iz jednog razloga. Zbog toga da se putem njega pokuša oživotvoriti i provesti u životnu zbilju odredba članka 15. noveliranoga Ustava koja omogućuje da se pripadnicima nacionalnih manjina uz opće jednako pravo glasa osigura i još jedan glas. U tome je srž problema.

Klub zastupnika HDZ-a se ne slaže i ne prihvaća načelo dva glasa. Ono je protivno ustavnom načelu o jednakosti prava glasa svih hrvatskih državljana. Parlamentarna većina, dajući povjerenje Vladi, prihvatila je prijedlog da se do kraja ove godine donese izborni zakon za naredne izbore. Zauzimamo se za to da se povezano raspravlja i donese oba zakona - Ustavni zakon i Izborni zakon, ali da se prethodno donese Izborni zakon. Dakle, da se prije donese izborni zakon u kojem će biti razrađeno da pripadnici nacionalnih manjina imaju pravo izabrati jednoga, dva, tri zastupnika. Isto tako treba točno i precizno utvrditi da i hrvatski državljanini, koji nemaju prebivalište u Hrvatskoj, biraju točan broj zastupnika u Hrvatski sabor. Ovaj Ustavni zakon za Klub zastupnika HDZ-a nije prihvatljiv. Naša politička stajališta, taktička i strateška, ćemo uskladiti s prethodnim donošenjem Zakona o izboru zastupnika u Hrvatski sabor, a nakon toga s donošenjem Ustavnog zakona o ljudskim pravima i pravima etničkih i nacionalnih zajednica i manjina, rekao je na kraju Vladimir Šeks.

Ako su standardi hrvatskog manjinskog zakonodavstva najviši u Europi, kao što je izjavio Vladimir Šeks, kako je moguće da je po popisu 2001. godine 600.000 pripadnika manjina manje nego 1991. godine, upitao je **Damir Kajin (IDS)**. Predsjedavajući potpredsjednik Hrvatskog sabora **Mato Arlović (SDP)** izrekao je

Damiru Kajinu opomenu jer je zloupotrijebio institut ispravka netočnog navoda.

Milanka Opačić (SDP) ispravila je netočan navod zastupnika Vladimira Šeksa koji je rekao da oni ne prihvaćaju dvostruko pravo glasa zbog toga što postoje u Ustavu odredbe višeg ranga. Ne postoje u Ustavu odredbe višeg i nižeg ranga. Člankom 15. Ustava se omogućava dvostruko pravo glasa, jer se kaže da se zakonom može pored općeg biračkog prava pripadnicima nacionalnih manjina osigurati posebno pravo da biraju svoje zastupnike u Hrvatski sabor. Velika je razlika između mora i može, rekao je **Mato Arlović (SDP)**.

Prijemom u Vijeće Europe 1996. godine Hrvatska je prihvatila 21 obavezu koju je trebalo ispuniti, podsjetila je **Mirjana Ferić-Vac (SDP)**. Kada je završen monitoring proces jedna od obaveza koja je ostala otvorena je donošenje Ustavnog zakona. Obveza Hrvatske postoji prijemom u Vijeće Europe.

Klub zastupnika LS-a ne bježi od pozitivne diskriminacije

U ime **Kluba zastupnika LS-a** dr.sc. **Zlatko Kramarić** ističe da se društvo i država koja ne poštuje manjine ne može smatrati državom liberalne demokracije, da Liberalna stranka smatra da ne treba praviti nikakve zakonske smetnje onima koji ostaju izvan dominantne grupe.

Klub ne smatra potrebnim, niti politički svrsishodnim normativno definirati nacionalnu manjinu kako je učinjeno u članku 3. Prijedloga. Kramarić tumači da pitanje tko pripada manjinskom stanovništvu u spornim situacijama može postati političko pitanje, pa stoga državna vlast ne bi trebala određivati tko se smatra pripadnikom manjinske skupine - o tome uvijek odlučuje pojedinac i manjina kao skupina prema međunarodno priznatim standardima u ljudskim pravima uzimajući samoodređenje pojedinca kao temeljnu smjernicu.

Mišljenja je da bi stavak 1. članka 18. koji govori o predstavništvu manjina u parlamentu, trebalo uskladiti sa člankom 15. stavkom 3. hrvatskog Ustava u kojem je, kako je ranije podsjetio, izrijekom propisano načelo pozitivne diskriminacije u korist manjina.

Ističe da je posebno pravo na biranje svojih zastupnika u Hrvatski sabor ustavno pravo pripadnika nacionalnih manjina i da ono mora biti razrađeno Ustavnim zakonom, ne može u njemu biti prešućeno i ostavljeno da se uredi izbornim zakonom.

Drži da je stavak 2. tog članka kombinacija minimalne zajamčene kvote i nefiksne kvote. Taj stavak propisuje nefiksnu kvotu za manjine s više od 1,5 posto udjela u stanovništvu, riječ je o rješenju uvedenom izbornim zakonom iz 1999. za biranje dijaspore - razlika je u tome što se manjinama istodobno jamči najmanje jedan zastupnik. Ustavni sud je, kaže, ukinuo stavak 4. istog članka, a stavak 5. je potpuno besmislen.

Navodi da se u parlamentu striktno razlikuje zastupnik izabran na nacionalnoj listi - on se ne ubraja u manjine - od onog tko je izabran na posebnoj listi ili u posebnoj izbornoj jedinici za manjine, ali da taj princip, očito, ne vrijedi za niže razine - općine, gradove, županije. To je, naglašava, nedopustivo jer se ljude tjera da budu ono što ne žele.

Središnjim pitanjem svega o čemu govori označava da li se člankom 19. stavcima 2, 3. i 4. odnosi pravo na dopunske izbore na Hrvate u općinama i gradovima u kojima su Hrvati manjina, jer npr. u Borovu i Trpinji nema ni jednog Hrvata u općinskom vijeću. Drži da se to mora riješiti, nije moguće uvoditi duple standarde da nešto što vrijedi za nacionalne manjine ne vrijedi i za većinu kad je u poziciji manjine.

Stav je Liberalne stranke da se jamstvo političkog predstavništva nacionalnih manjina nikako ne može protegnuti na jamstvo njihove zastupljenosti u tijelima državne uprave, pravosuđnim, izvršnim i tijelima uprave gradova, općina i županija. Ta bi povlastica, tumači zastupnik, bila u suprotnosti s Ustavom koji propisuje da svaki hrvatski državljanin, neovisno o nacionalnom podrijetlu, ima pravo pod jednakim uvjetima sudjelovati u obavljanju javnih poslova i biti primljen u javnu službu. Čim postoji zakonom zajamčena kvota obvezne zastupljenosti taj se ustavni princip bitno narušava.

Ne slaže se s tvrdnjama da za (provedbu) predloženog zakona neće trebati izdvojiti sredstva iz državnog proračuna - upozorava da se osnova

savjet za nacionalne manjine, da se planira profesionalizirati dužnost njegova predsjednika, da tomu treba dodati i stručne službe itd.

Klub zastupnika LS-a ne bježi od pozitivne diskriminacije i manjina nikako ne može ugroziti većinu, a nikako ne time što će dobiti pravo dvostrukog glasa, poručio je dr. Zlatko Kramarić.

Manjinama jedno potpredsjedničko mjesto u Saboru

Klub zastupnika HSLs-a će podržati prijedlog Ustavnog zakona u prvom čitanju, najavila je na početku izlaganja **Jadranka Katarinčić-Škrlić**.

Pozdravila je što je Vlada odustala od hitnog postupka.

Prvo, stoga što se zakon porađa dvije i pol godine, pa se neće ništa strašno dogoditi ako se njegovo donošenje odgodi do jeseni, a drugo stoga što je riječ o izuzetno značajnom zakonu čijim se donošenjem ispunjava jedna od najvažnijih međunarodnih obveza Hrvatske, pa ga je bitno donijeti s najviše strpljenja i najvišim mogućim konsenzusom.

Ističe da su poznati razni mehanizmi zaštite nacionalnih manjina - od personalne preko kulturne do teritorijalne autonomije. Često se kao primjer uspješnog modela rješavanja manjinskog pitanja navodi pravno reguliran položaj Švedana u Finskoj ili južnotirolskih Nijemaca u Italiji, odnosno Danaca u Njemačkoj i Nijemaca u Danskoj gdje se bilateralnim sporazumom riješilo pitanje i primijenjen je model kulturne autonomije.

Hrvatska, kaže, u odnosu na zemlje duge demokratske tradicije, i u odnosu na tranzicijske zemlje, ima visok zakonodavni standard zaštite manjinskih prava (odredbe postojećeg "manjinskog" Ustavnog zakona, zakoni o uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina, o obrazovanju na jeziku i pismu manjina).

Kad je riječ o samom Prijedlogu, Klub zastupnika HSLs-a podržava osnivanje savjeta za nacionalne manjine, kao i uvođenje manjinske samouprave.

U pogledu prava dvostrukog glasa, dobrim drži rješenje ponuđeno u članku 18. Zastupnica pritom navodi da su stavovi HSLs-a od ranije da broj zastupnika manjina treba povećati sa pet na osam, zatim da jedno, od pet potpredsjedničkih mjesta u Saboru,

treba pripasti predstavniku manjina. S druge strane, HSLs ne podržava načelo pozitivne diskriminacije ukoliko se ono isključivo razumije kao mogućnost dvostrukog glasa manjina, štoviše, smatramo da je ta diskriminacija osigurana ponudnim rješenjem, jer je zajamčena zastupljenost od najmanje pet zastupnika, no prihvaćamo da se može razgovarati o razini te pozitivne diskriminacije, kaže zastupnica.

Vežano za prijedlog da se preispita da li se udio nacionalnih manjina računa u odnosu na popis stanovništva ili u odnosu na birački popis, Klub je skloniji Vladinu prijedlogu, dakle, popisu birača.

Ne podržava prijedlog triju odbora da se u članku 3. nabroje manjine, dostatno je da se njih 10 navodi u izvorišnim osnovama Ustava.

Glede stavka 1. članka 10. u kojem se utvrđuje ravnopravna službena uporaba jezika i pisma kojim se služe manjine u općini ili gradu, kada pripadnici manjine čine najmanje trećinu stanovništva, predlaže da se to smanji na četvrtinu ili da se cijeli stavak briše. Naime, općina i grad može statutom propisati ravnopravnu službenu uporabu jezika i pisma manjina neovisno o broju pripadnika manjine.

Mi u Hrvatskoj, od silne želje da se približimo standardima Europe, a posebno onda EU i tako pripremimo za ulazak u njezino članstvo, često imamo kompleks te iste Europe. Kad se radi o zakonskoj regulativi prava manjina možemo biti oslobođeni tog kompleksa, zaključila je zastupnica Katarinčić-Škrlić.

Za ispravak netočnog navoda javio se **Ante Beljo (HDZ)** te ustvrdio da, unatoč izjavama zastupnice Katarinčić-Škrlić o nekim standardima Europe u odnosu na manjine, ti standardi u Europi uopće ne postoje. Svaka država ima zakone, neke države čak nemaju nikakve zakone vezano uz nacionalne manjine, naglasio je Beljo.

Problemi nastali kad je prijedlog kročio u Sabor

U ime **Kluba zastupnika nacionalnih manjina** dr.sc. **Furio Radin** prije svega je upozorio zastupnike, ali i svekoliku hrvatsku javnost, da je svima u interesu da se rasprava o Prijedlogu Ustavnog zakona vodi tolerantno, da se krene dijalogu, jer dan prije (kod odlučivanja o hitnosti postupka) takvog načina rasprave nije bilo.

Klub smatra da je Ustavni zakon jedan od temeljnih dokumenata koji će omogućiti da hrvatsko društvo krene krupni(ji)m koracima, nego do sada, u ostvarivanje fundamentalnih vrijednosti civilnog društva, jer je međunarodne netrpeljivosti u prošlom stoljeću na ovim prostorima bilo više nego što jedna civilizirana sredina može podnijeti.

I dr. Radin je govorio o dugoj i osebujnoj povijesti "manjinskog"

Želimo znati čime smo mi pripadnici manjine zaslužili ovaj križarski rat koji je gospodin Arlović vodio i vodi protiv nas i dokad će on trajati?

Ustavnog zakona, navodeći da je posljednji prijedlog plod rada radne skupine kojoj je na čelu bio potpredsjednik Vlade Goran Granić.

Korektno smo (predstavnicima manjina) konzultirani i mnoge naše sugestije su prihvaćene, rekao je zastupnik, dodajući da problemi nisu nastali toliko dok su o zakonu raspravljali s predsjednikom radne skupine, nego tek kad je zakon kročio u Sabor. I odmah su, tvrdi, kršeni dogovori - prvi se odnosio na postignuto suglasje da i mogućnost pozitivne diskriminacije, koju (predstavnicima manjina) jako zastupaju, bude jedna od alternativa u glasanju.

Bilo nam je jako stalo do toga, naravno to je brisano bez da nas se pita i uvedeno je jedno čitanje, bez da nas se pita. O neugodnostima koje smo doživjeli samo zato što smo zastupali dva čitanja, ne želim ni govoriti, želim zaboraviti, izjavio je.

Želim samo znati čime smo mi pripadnici manjine zaslužili ovaj križarski rat koji je gospodin Mato Arlović vodio i vodi protiv nas i do kad će to trajati, upitao je dr. Radin te ustvrdio da je taj križarski rat jasan, od riječ(i) odmazde koja je jučer najprije najavljena, pa provedena.

Naveo je da je riječ o (najavi) da će se uvoditi model da se zastupnici manjina biraju iz stranačkih listi čime bi, kaže, postali dio partitokracije, poslušnici stranaka koji nikada, bez odobrenja, ne bi mogli nešto kazati o manjinama koje zastupaju.

Po tom modelu, konkretizirao je, Talijani ne bi birali Talijane, Mađari

ne bi birali Mađare, Srbi Srbe, nego bi si zajedno birali pripadnike raznih stranaka koji bi se onda pravili da to jesu. Da stvar bude groteskna, amandman kojeg su jučer prihvatila tri saborska odbora, već je bio predložen prekjucher, kad (predstavnicima manjina) uopće nisu bili ušli u konflikt oko dva čitanja zakona, zato mislimo da je to bio samo povod i da je sve bilo pripremljeno da se uvodi upravo taj model, drži dr. Radin navodeći da je pripadnicima manjina najlakše prijeti. Ali, dodaje, to je na štetu onih koji prijete.

Naglašava da primjena onoga što se zove građanskim modelom je zapravo pokušaj da se (predstavnicima manjina) oduzme pravo govora u parlamentu i da se uvede potpuna partitokracija.

Klub zastupnika manjina će podržati predloženi Ustavni zakon, ako će dati, barem kao mogućnost, ako će se prepisati odredba iz Ustava koja kaže da je moguć dupli glas. Ako ne, nećemo ga podržati, a sigurno ga nećemo podržati ako (se i dalje bude predlagao) model koji nas želi pretvoriti u partijske poslušnike, poručio je dr. Radin.

Broj "manjinskih" vezati uz broj zastupnika dijaspora

Ovakav zakon bi se trebao donositi u drugačijem političkom ozračju od onoga koji vlada u posljednja dva dana, naglasio je **Anto Đapić** koji je govorio u ime **Kluba zastupnika HSP-HKDU-a**.

Mišljenja je da bi se, kada se govori o prijedlogu Ustavnog zakona, trebalo čuvati dviju stvari, prečestog govora o nekoj vrsti segregacije, diskriminacije i sličnih izraza, ali i odlaska u drugu krajnost - govoriti da su nacionalne manjine u Hrvatskoj njeno bogatstvo.

Mislim, kaže zastupnik, da manjine nisu bogatstvo, nego su činjenica, realnost koju hrvatska politička scena, Hrvatski sabor trebaju uvažiti i temeljem toga donijeti regulativu kako i na koji način s visokim standardima osigurati zaštitu identiteta manjina u Hrvatskoj.

Osvrnuo se na navod potpredsjednika Granica da "nema međunarodnih standarda, niti zahtjeva, niti preporuka, (da je) to naša volja" ističući da u tom slučaju naša (hrvatska) volja mora biti jasno iznesena, bez fige u džepu. Držim da

je bolje možda imati i skromniji Ustavni zakon, ali čvršći i onaj koji će se moći provoditi u praksi, koji neće dovoditi do nejasnoća i do raznih zapleta, ustvrdio je zastupnik.

Klub zastupnika HSP-HKDU-a je protiv tzv. pozitivne diskriminacije, jer drži da ni jedna diskriminacija ne može biti pozitivna. Zastupnici manjina, kaže Đapić, moraju svakako biti u Saboru, to nije upitno, (njihov broj) ne bi smio biti ispod stečene razine, dakle oko pet, može se govoriti o jednom ili dva više, ali broj (manjinskih) zastupnika mora ovisiti i o ukupnom broju zastupnika u Saboru, te biti striktno vezan i (za) broj zastupnika hrvatskih državljana bez prebivališta u Hrvatskoj (dijaspora).

Zastupnik drži da pozitivna diskriminacija praktično postoji u ponudnom rješenju, ali i u dosadašnjoj praksi u Hrvatskom saboru. Ogleda se, kaže, u činjenici da se zastupnici manjina počesto u određenim situacijama ne bave samo zaštitom identiteta nacionalnih manjina, nego su, primjerice i kod formiranja nove parlamentarne većine dali potporu aktualnoj hrvatskoj Vladi.

Prema tome, kad se govori o pozitivnoj diskriminaciji, ona se ne ogleda samo u ta dva glasa, nego i u općem položaju i statusu nacionalnih manjina u Hrvatskoj, naglasio je zastupnik.

Klub zastupnika HSP-HKDU-a smeta što se u prijedlogu nigdje ne spominje načelo reciprociteta, drži da bi se razina posebnih prava morala rješavati bilateralnim sporazumima između Republike Hrvatske i država u kojima žive i pripadnici hrvatske nacionalne manjine, a da predstavnici toga naroda žive u Hrvatskoj kao nacionalna manjina. Mi smo za najvišu razinu samouprave kad se radi o mađarskoj nacionalnoj manjini, jer je položaj hrvatske manjine u Mađarskoj odlično uređen, naglašava Đapić.

Klub skreće pozornost da člankom 19. nije reguliran način provedbe dodatnih izbora, da nije precizirano koliko predstavnika tih manjina mora izaći na izbore da bi ostvarili pravo na svog zastupnika.

Znači li to, pita, da će biti dosta da izide sto ljudi, npr. u Petrinji da bi predstavnik manjine i srpske nacionalnosti postao vijećnikom?

Posebno spornim označava stavak 7. članka 19. koji kaže da jedinice

samouprave mogu statutima odrediti da se u predstavničko tijelo jedinice bira određeni broj pripadnika manjine ili manjina, neovisno o njihovom udjelu u ukupnom stanovništvu jedinice.

To je nedopustivo, mora se ostati na razmjernoj zastupljenosti koja je regulirana člankom 19., naglašava zastupnik, te poručuje da bi se stavak 7. morao brisati, jer je u svakom slučaju protivan, moguće su brojne manipulacije i izborni inženjering kod formiranja vlasti.

Klub je zadovoljan najavom da će se formirati savjet za nacionalne manjine, jer su, kaže Đapić, Klub i stranka siti raznih vijeća, poput Srpskog narodnog vijeća koje je primalo silne novce iz hrvatskog proračuna, a njegovi su čelnici stajali iza jugoslavenskog ministra Svilanovića dok je govorio da je u Hrvatskoj napravljeno etničko čišćenje. Podupiremo (manjinsku) samoupravu da se kroz nju počne nešto konkretno raditi u kontekstu očuvanja identiteta manjina, da ih se riješi fantomskih organizacija koje su privatne organizacije koje uzimaju velike novce, tvrdi Đapić i navodi da je do sada šest milijuna kuna (izdvojeno) iz proračuna (za) Srpsko narodno vijeće.

Nije riječ o šest milijuna kuna, nego eura, poručuje kroz ispravak netočnog navoda dr.sc. **Anto Kovačević (HKDU)** i tvrdi da su raznorazne udruge od Veljka Džakule, Stanimirovića, Hajdukovića i cijele te hajdučije koja je vodila rat protiv Hrvatske, (uzele) šest milijuna eura.

Damir Jurić (SBHS) tvrdi da je reciprocitet naprosto nemoguć, jer npr. Rumunji u Mađarskoj žive u malom, a Mađari u Rumunjskoj u velikom broju.

Zakon je odgovor da hrvatsko društvo nije ksenofobično

U ime **Kluba nezavisnih liberala Mladen Godek** izražava žaljenje zbog svega što se događalo kod rasprave hoće li Ustavni zakon ići u hitnu proceduru ili ne, drži da je to bilo nepotrebno i da je bacilo tamno svjetlo na jedan dobar zakonski projekt.

Nezavisni su se liberali, pojašnjavaju, zauzimali da zakon ide po hitnom postupku pošavši od toga da se radi o izuzetno dobrom tekstu koji Hrvatskoj služi na čast. Mišljenja je da je donošenje ovog zakona jednoznačan odgovor da hrvatsko društvo

nije ksenofobično. Nije niti bilo, ali ovim zakonom se to neoborivo eliminira, naglašava zastupnik.

Podrobnije je govorio o pitanju dvostrukog prava glasa za manjine.

Prvo je citirao članak 15. stavak 3. Ustava da se zakonom može pored općeg biračkog prava pripadnicima nacionalnih manjina osigurati posebno pravo da biraju svoje saborske zastupnike, a potom i članak 44. Ustava da hrvatski državljani s navršениh 18 godina imaju jednako biračko pravo u skladu sa zakonom.

Da li je tu u pitanju diskriminacija kad im se daje mogućnost da, uz biranje predstavnika svoje manjine, imaju pravo birati i s liste političkih stranaka, upitao je zastupnik te odgovorio kako bi on rekao da, ako im (pripadnicima manjina) to pravo ne damo onda prema njima činimo diskriminaciju. Neću govoriti ni pozitivno, ni negativno oni nisu, tvrdim, ravnopravni građani, izjavio je Godek.

Protumačio je kako je to jednostavno zato što oni nemaju ono pravo koje ima svatko od pripadnika većinskog naroda - da bira, da sudjeluje u političkom životu, jer se pripadnici manjina nalaze pred opcijom - u trenutku kad će birati predstavnika svoje manjine, gube pravo da biraju za političku stranku.

Molim Vas, radi se o diskriminaciji, ako to ne prihvatimo, to je diskriminacija, to je onemogućavanje prava glasa ljudima i čak bavljenja politikom, ustrajao je zastupnik, opetujući kako je njegov Klub za pozitivnu diskriminaciju.

Glede dvojbi na osnovi čega će utvrditi je li netko pripadnik nacionalne manjine ili većinskog naroda - na osnovi biračkog popisa ili pak popisa stanovništva, Klub je kategorično za birački popis.

Zakon od iznimne važnosti

Luka Roić u ime **Kluba zastupnika HSS-a** prenosi kako su HSS-ovci suglasni da je na ovim prostorima nacionalne tolerancije u prošlosti bilo manje od minimalnih standarda i od onoga što bismo svi danas željeli.

Potreba donošenja novog ustavnog zakona proizilazi, kaže, iz obveze po međunarodnim ugovorima, kao i obveze iz Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina kojom se Hrvatska obvezala urediti zaštitu (prava) manjina koja nisu uređena pozitivnim hrvatskim zakonima,

zatim urediti načela na kojima se temelji uređivanje zaštite manjina te urediti pitanje unapređivanja, očuvanja i zaštite položaja manjina kroz institut manjinske samouprave.

Precizno je pobrojao što se sve osigurava predloženim ustavnim zakonom, spominjući, uz ostalo, i zastupljenost u predstavničkim tijelima na državnoj i lokalnoj razini, u upravnim i pravosudnim tijelima, sudjelovanje u javnim poslovima što je, primjećuje, izazvalo najviše prigovora u dosadašnjim raspravama.

Broj zastupnika manjina mora ovisiti i o ukupnom broju zastupnika u Hrvatskom saboru, a mora biti striktno vezan i uz broj zastupnika dijaspore.

Čini mi se da predloženo rješenje, koje je bilo i do sada u drugim zakonima, nije najidealnije, ali kao kompromisno rješenje moglo bi dobiti podršku Kluba zastupnika HSS-a, iako su u toj stranci mišljenja da bi pravo mogli ostvariti i na druge načine, npr. preko izbora preko stranačkih lista, a u slučaju neravnopravnog ili neravnomjernog izbora u posebnim, ponovljenim izborima, tako da bi to bilo nekakvo obrnuto pravo od onoga koje se predlaže pozitivnom diskriminacijom što mislimo da nije nešto što treba apsolutno odbaciti, ali u ovom trenutku čini nam se da bi ovakav način bio primjereniji trenutku u kojem se nalazimo, drži Roić.

Mišljenja je da predloženi Ustavni zakon treba donijeti kako bi se Hrvatska što prije integrirala u Europu.

Drži da je člankom 3. jasno definiran pojam nacionalnih manjina koji je usklađen s međunarodnim dokumentima.

Kao i nekoliko prijašnjih govornika, i Roić podsjeća da Hrvatska postojećim zakonodavstvom ima uređeno pitanje nacionalnih manjina.

Navodi i da je Hrvatska neka pitanja zaštite, ostvarivanja prava i sloboda pripadnika talijanske i mađarske nacionalne manjine uredila sklapanjem bilateralnih ugovora, te dodaje kako će Hrvatska nastojati, gdje to bude potrebno, zaključivati bilateralne i multilateralne sporazume radi održavanja kulture, vjerske i jezične baštine.

Donošenje predloženog zakona za Hrvatsku je od iznimne važnosti i zbog toga što je želimo vidjeti kao modernu europsku zemlju, multi-etničku i multikulturalnu, jer uvažavanje i promicanje različitosti i uzajamne tolerancije promiče demokraciju i razvoj same države. U protivnom, svaka država, pa i Hrvatska, mogla bi postati anakrona, zapuštena, izolirana i odbačena, poručio je Roić.

Klub zastupnika HSS-a ocjenjuje da je bilo nepotrebno inzistirati na hitnom postupku, najavljuje da će podržati da se prijedlog uputi u drugo čitanje kako bi ga svi zainteresirani još jednom raspravili, uskladili različita stajališta te postigli što veću suglasnost.

Koliko god ovaj prijedlog izravno najviše pogađao i budio pažnju nacionalnih manjina, ništa manje nije važan za sve ostale hrvatske građane. Stoga treba učiniti dodatne napore da njegovo donošenje bude na zadovoljstvo svih, zaključio je zastupnik Roić.

Vesna Pusić u ime **Kluba zastupnika HNS-PGS-SBHS-a** kaže kako u raspravi o predloženom zakonu postoji nekoliko pretpostavki.

Njime se, i u tom je pogledu možda iznad uobičajenih kriterija po važnosti, definira politička priroda države, Hrvatske danas, ali istovremeno i vizija, odnosno njen politički razvoj u budućnosti.

Druga je pretpostavka da, načelno, etnicitet nije temelj ili kriterij za političku reprezentaciju, jer nije temelj političkih interesa. Taj se, pak interes, može izraziti samo kroz glasovanje za različite političke opcije, ne i glasovanjem za različite etničke predstavnike.

Hrvatska bi se trebala razvijati u pravcu u kojem će u perspektivi svi njezini građani biti politički Hrvati, a etnički će biti što tko hoće ili čime se smatraju.

Treća je pretpostavka činjenica da se raspravlja o predloženom zakonu i da je u hrvatsku pravnu regulativu već ugrađeno niz odredbi i zakona koji reguliraju tu temu, odnosno položaj manjina. Samo po sebi (to) znači prepoznavanje i uvažavanje stvarnog stanja u Hrvatskoj, gdje etnicitet, potencijalno, može biti temelj za ugroženost prava i interesa,

ali ta činjenica, po shvaćanju Kluba, može i mora biti nužno privremena.

Zastupnica navodi da postoje dva elementa koja definiraju prostor unutar kojega se raspravlja i donosi predloženi zakon.

Jedno je stvarno stanje stvari, zbog povijesnih razloga treba osigurati neku reprezentaciju etničkih zajednica u političkim institucijama, a drugi je element pitanje što je cilj, je li cilj da takvo stanje stvari ostane zauvijek, da te etničke zajednice zauvijek getoiziramo i pretpostavimo da će sama činjenica da pripadate jednoj etničkoj grupi značiti da će te imati neki posebni politički interes?

Po mišljenju Kluba zastupnika HNS/PGS/SBHS-a to ne može biti pretpostavka i nije sastavni dio vizije Hrvatske.

Hrvatska, kakvu Klub vidi, neće u perspektivi - može biti i 10, 20 godina, etnički getoizirati niti jednu zajednicu, pripadnost etničkoj grupi u budućnosti neće ili ne bi trebala nikakav poseban politički interes. U viziji Kluba, Hrvatska bi se sa svojim zakonodavstvom i političkom praksom trebala razvijati u smjeru u kojem će u perspektivi svi njezini građani biti politički Hrvati, a etnički što god hoće ili čime se smatraju, po, možda, sličnom obrascu kao što su u Americi politički svi Amerikanci, a etnički što god tko smatra da jesu, ističe zastupnica.

Mišljenje je Kluba da je model razvoja prema političkim Hrvatima, a etnički potpuno ravnopravnim građanima dobar i poželjan u smislu razvoja Hrvatske prema modernoj građanskoj državi.

Instrument, sredstvo pomoću kojega se može doći do takvog cilja je pozitivna diskriminacija, odnosno slijedeći aranžman. To je regulacija unutar koje se u biranju političkih predstavnika na nacionalnoj razini, dakle za nacionalni parlament, svi hrvatski građani opredjeljuju između različitih političkih opcija, dakle stranaka i eventualno nezavisnih lista. Privremeno, uz to, pripadnici etničkih zajednica biraju svoje predstavnike koji će predstavljati samo mali segment njihovih interesa, jer etnicitet ne može ni kod koga obuhvaćati ukupni politički interes, precizirala je zastupnica.

Ocjena je Kluba zastupnika HNS/PGS/SBHS-a da će se predloženi zakon teško donijeti konsenzusom, jer postoje dvije različite vizije budućnosti Hrvatske - kao građanske i kao

etničke države. Klub će se zauzimati za viziju Hrvatske kao građanske države, svjestan da u teorijskom smislu ona predstavlja budućnost, dok etnička država predstavlja prošlost.

Zastupnica Pusić također navodi da se regulacija te problematike ni na koji način ne može vezati s reguliranjem biračkog prava dijaspore.

Tumači kako se u slučaju pripadnika manjina radi o hrvatskim građanima koji žive i plaćaju porez u Hrvatskoj, žive po zakonima koje donosi Hrvatski sabor. U slučaju hrvatskih državljana bez prebivališta u Hrvatskoj radi se o ljudima koji ne žive u Hrvatskoj, ne žive po njenim zakonima i ne uzdržavaju je.

Za ispravak netočnog navoda javio se dr.sc. **Furio Radin** ističući da politički cilj o političkom Hrvatu može biti cilj određenih stranaka, odnosno "mi bi mogli imati cilj o političkom europskom". Osim toga, kaže, ako etnicitet ne može biti kriterij političkog predstavljanja onda bi predložio i gospođi Pusić da već sada promjeni naziv svoje stranke, nek se zove Narodna stranka, a ne Hrvatska narodna stranka.

Javivši se za ispravak netočnog navoda, **Ljubo Česić-Rojs (HDZ)** je izjavio da su hrvatski državljani bez prebivališta u Hrvatskoj, dok su drugi rušili Hrvatsku i bili protiv stvaranja slobodne, samostalne države, prolijevali krv, za nju ginuli. I danas što bi trebalo, poslati ih na neku treću planetu, upitao je Česić-Rojs kojeg je predsjedavajući upozorio da to nije ispravak netočnog navoda te dao riječ Vesni Škare-Ožbolt.

Klub zastupnika DC-a smatra da bi se predloženi zakon trebao donijeti političkim konsenzusom istaknula je **Vesna Škare-Ožbolt**. U DC-u drže da je Prijedlog zakona prihvatljiv u prvom čitanju jer pripadnicima manjina jamči ne samo ljudska i politička prava nego i ostala prava koja im omogućuju promicanje i očuvanje njihovog nacionalnog ili etničkog identiteta. Istaknula je da je nedavno objavljeni popis stanovništva dao prave pokazatelje o broju pripadnika nacionalnih manjina, te da je šteta što nakon toga popisa nisu uslijedile kvalitetne analize uzoraka općeg smanjenja stanovništva, pa tako i pripadnika manjina. Popis stanovništva pokazao je da je broj manjina smanjen sa 15 na 7 posto, rekla je, a kao razloge tomu navela velikosrpsku

agresiju, ekonomske razloge, prirodni proces ženidbe, mali natalitet. DC se zalaže da se Ustavnim zakonom o pravima manjina uravnoteži učinak popisa stanovništva i na taj način stvore uvjeti da manjine ostvare svoja prava bez obzira koliki udjel imali u stanovništvu, rekla je. Istaknula je da u stranci drže potpuno suvišnim razne izjave, političku utrku u govoru pojedinih predstavnika manjina sa zahtjevima o političkoj autonomiji, kotarevima i sl. Uspostava manjinske samouprave, njihov rad i kulturna autonomija praktički predstavljaju jedan od temeljnih preduvjeta za provođenje prava manjina, naglasila je. Istaknula je da u stranci nisu pobornici dvostrukog prava glasa. DC je u prijedlogu izbornog zakona predložio razmjernu zastupljenost manjina u parlamentu s osam predstavnika manjina, zaključila je.

Pozitivna diskriminacija na dva načina

Istup u ime **Kluba zastupnika SDP-a** mr.sc. **Mato Arlović** započeo je napomenom da će u osobnoj diskusiji posebno odgovoriti Klubu nacionalnih manjina i zastupniku Radinu za tešku uvredu i optužbu. Iznoseći stavove Kluba, istaknuo je da polaze od toga da prava i slobode utvrđena Ustavom, međunarodnim dokumentima pripadaju pripadnicima manjina pojedinačno, onda i kolektivno i da se ona

Predstavnici manjina mogu se birati s lista političkih stranaka i nezavisnih lista. Dodajemo i pozitivnu diskriminaciju na dva načina - manjine koje s više od 1,5 posto sudjeluju u ukupnom popisu birača imaju mogućnost tzv. nefiksne kvote, a ako se ne postigne potreban broj imaju dopunske izbore.

ne daju, jer onaj tko ih daje može to i oduzeti. U SDP-u smatraju da se, ako su to ljudska prava i slobode, ona ne mogu oduzeti. Klub podržava pozitivnu diskriminaciju u pojedinim segmentima, podržava je i u jednom dijelu političkih prava vezano uz pravo biranja i izbora, kazao je. Dodao je da je ona i sada prisutna u

parlamentu, jer pozitivna diskriminacija obuhvaća i pravo izbora hoćete li glasati za političku stranku ili kao pripadnik manjine. Podsjetio je da su u stranci u vrijeme sukoba podržavali i pozitivnu diskriminaciju, te da im to nije strano zastupati ni sada, ali i da im je potpuno jasno da danas ne postoje realne mogućnosti da se to ozakoni, da to nije model koji treba riješiti na početku 21. stoljeća. Iz tog modela treba izići, kazao je, dodajući da i građanski koncept države podrazumijeva da svi građani biraju sve. SDP nudi da se predstavnici nacionalnih manjina mogu birati s lista političkih stranaka i nezavisnih lista, a ono što moramo zaštititi, ako hoćemo Ustavnim zakonom, je potrebni broj predstavnika manjina u parlamentu, rekao je.

Tada, nastavio je, dodajemo i pozitivnu diskriminaciju i to na dva načina - manjine koje s više od 1,5 posto sudjeluju u ukupnom popisu birača mogu i trebaju imati dodatnu mogućnost tzv. nefiksne kvote, te drugi da se, ako se ne postigne potreban broj tako izabranih zastupnika, mogu raspisati dopunski izbori na kojem samo predstavnici manjina mogu birati dodatne predstavnike. To je ono što nudimo, a nažalost doživjeli smo da nas se optužuje da zapravo vršimo progon, istaknuo je. Kao treće što se želi postići Ustavnim zakonom naveo je da u njemu treba izbjeći točke razdora, mogućeg sukoba između predstavnika nacionalnih manjina i matičnog naroda, između nacionalnih manjina međusobno, te sukoba unutar pojedine nacionalne manjine. Istaknuo je da nije točno da nemamo Ustavni zakon, da ono što u njemu nemamo, a na izvrsnom je putu da se riješi predloženim zakonom je pitanje manjinske samouprave. Uz Ustavni zakon, podsjetio je i na Zakon o ravnopravnoj i službenoj uporabi jezika i pisma, Zakon o odgoju i obrazovanju na jeziku nacionalne manjine, niz drugih zakona koji indirektno uređuju pojedina pitanja. Ova zemlja na razini prava ima izvrsno riješena neka pitanja, što ne znači da ne može još bolje, a to pokazuje i predloženi Ustavni zakon, kazao je. Pritom je naglasio i potrebu da budemo svjesni da imamo problema kada je u pitanju ostvarivanje ljudskih prava i sloboda pripadnika manjina, ali i problema za ostvarenje građanskih prava i sloboda svakog čovjeka i građanina koja često

puta ne ulaze u sferu netrpeljivosti, nepoštivanja zakona nego u sferu nemogućnosti i neimaštine. Klub zastupnika SDP-a, istaknuo je, zastupa tezu da danas nakon što smo prošli rat za nas ovo nije i ne može više biti političko pitanje. Ono je za nas pitanje kulture, civilizacijskog razvitka, pitanje materijalno-financijske podloge, nacionalnog bogatstva i naš je interes da prava manjina budu na što kvalitetniji način ne samo regulirana, nego i uređena i ostvariva, kazao je. Ponovio je zalaganje za jednako pravo birati i biti biran kao i svi drugi, zalaganje za dvije dodatne mogućnosti kroz tzv. nefiksnu kvotu i mogućnost dopunskih izbora ako se ne izabere određen broj zastupnika manjina s lista stranaka ili nezavisnih listi. To je ta mogućnost koju Ustav otvara kao iznimku, kazao je zaključivši da je dobro, zbog stanja u kojem se nalazimo, otvoriti tu mogućnost, ići korak po korak radi razvoja svih nas.

Ispravkom netočnog navoda reagirao je dr. **Furio Radin** koji je reagirao na riječi da SDP vrši progon prema pripadnicima manjina, ponovivši da je u svom istupu kazao da zastupnik Arlović vrši Križarski rat protiv manjina.

I pozitivna diskriminacija je diskriminacija

Prešlo se potom na pojedinačnu raspravu od deset minuta, a riječ je prva dobila **Jadranka Kosor (HDZ)**. Osvrćući se na odredbu Europske konvencije o zaštiti nacionalnih manjina i zabranu bilo kakve diskriminacije manjina, protumačila je da to znači bilo kakve, dakle i negativne i pozitivne diskriminacije. Kao primjer navela je mogućnost da političke stranke koje istaknu veći broj žena dobiju iz državnog proračuna i više novca, te se tomu usprotivila jer i ta pozitivna diskriminacija manjine u političkom životu, žene zapravo dodatno diskriminira. Objasnila je da nije točna ocjena da za provedbu zakona neće biti potrebno osigurati sredstva u proračunu, jer trebati znatan novac, govori se o savjetu za nacionalne manjine, a u članku 27. se predviđa da se za ostvarivanje određenih programa manjinske samouprave mogu osigurati sredstva u državnom proračunu. Iznoseći konkretne primjedbe, kazala je da bi odredbu članka 3. koji definira što su

to nacionalne manjine trebalo uskladiti s izvorišnim osnovama Ustava. Upozorila je i na članak 11. prema kojem pripadnici manjina koji tradicionalno žive na nekom području mogu davati nazive naseljima, ulicama, trgovima, imena osoba i događaja od značaja za povijest i kulturu manjine u Hrvatskoj. To može izazvati prilične nedoumice i nesporazume jer se kaže da to mogu biti oni koji tradicionalno žive, ali i oni u znatnijem broju. Kod članka 16. da će javna televizija i radio biti obvezani upoznavati s poviješću, kulturom i vjerom nacionalnih manjina, zamijetila je da takva obveza ne postoji prema Hrvatima i da to treba uskladiti sa Zakonom o HRT-u. Založila se i da se iz članka 15. izbacio da strane osobe koje se pozivaju na priredbe koje organiziraju pripadnici manjine ne moraju imati radne dozvole.

Ispravkom je na navod da je svaka diskriminacija zapravo jednaka reagirao **Tibor Santo (LS)**. I u sociološkoj i u bilo kojoj drugoj terminologiji razlikuju se diskriminacija i pozitivna diskriminacija i oni ne znače isto, kazao je.

Raspravu je trebao nastaviti dr.sc. **Zdravko Tomac (SDP)**, ali kako ga nije bilo u Sabornici izgubio je pravo na raspravu, a riječ je dobio **Milan Đukić (SNS)** koji je podsjetio na izričit stav da će biti protiv donošenja ovakvog zakona. Tražiti od predstavnika etničke zajednice za čiju zajednicu se između ostalih zakon donosi da mora ili treba prihvatiti zakonski tekst kako ga predlaže predlagatelj u ime većinskog naroda, a u protivnom šteti i za svoj entitet i većinski narod nije ništa drugo do klasična diskriminacija, kazao je. Izrazio je uvjerenje da bi članovi njegova naroda povjerovali nešto kada bi imali bar pola prava koje imaju članovi naroda kome pripada predlagatelj zakona. Zamjerio je što vladajuća stranka nije našla za shodno da jedna od tema prije donošenja ovog zakona, koji regulira upravo veličinu prava s brojem stanovništva, nije bilo pitanje popisa stanovništva, uvjeti, oblici i način kako se popisivalo. Istaknuo je da se zalaže i uvijek se zalagao da pripadnost jednoj etničkoj grupi ne bi trebala biti baza u ostvarivanju političkih prava. Izrazio je i uvjerenje da će određeni standardi udovoljiti etničke grupe, sve osim srpske, a to je objasnio velikom razlikom u broju, koncentraciji, povijesti. Nama treba

jedna građanska Hrvatska u kojoj će Srbi biti ravnopravni građani. Budući da ona to sada nije, da ima svoje nacionalno određenje, treba imati političke volje i snage da se iznađu instrumenti koji će osigurati samo jednaka građanska prava kao i ostali, kazao je, dodajući da je manje bitno jesu li to kantoni, kotarevi, mijenjanje Ustava da Hrvatska bude definirana kao građanska država. Ponovio je da Srbi u ovakvoj strukturi, u ovoj situaciji Ustavnog zakona zaista ne mogu naći ništa i da to za etničku zajednicu Srba ne znači ništa. Osvrnu se na mnoge koji su govorili, ali neodređeno, kako predstavnici Srba s jedne strane traže prava, a s druge mešetare izvan granica Hrvatske. Trebalo je definirati koji to Srbi, kazao je. Ako su to predstavnici Srba ona imaju pravo u Jugoslaviji i izvan nje reći što misle o Hrvatskoj, o svom položaju u Hrvatskoj, rekao je, ističući da on kao legitimni predstavnik Srba to nije nikada koristio. Objasnio je i kako je nekorektno iznijeti da se razgovaralo s predstavnicima Srba u tri navrata, da to nisu bili predstavnici Srba, niti etničke zajednice Srba već predstavnici njihovih nevladinih udruga i da se u tom slučaju trebalo razgovarati sa svih 55, a ne po odabiru onih koji su na jaslama Vlade. Ponovio je da neće dati svoj glas predloženom zakonu, te istaknuo da predsjednik Vlade Ivica Račan nije ispoštovao ono o čemu su govorili na prvom svom susretu kada je rekao da se nada da će predsjednik Vlade smoci i političke volje i snage da neriješen položaj Srba izvuče ispod tepiha i stavi ga na dnevni red i da se priđe rješavanju na pravednim osnovama.

Ispravkom je reagirala **Zdenka Babić-Petričević (HDZ)** koja je istaknula da postoji jedan Zakon o popisu i za hrvatske državljane u i izvan RH, da je srpskoj manjini pomagala međunarodna zajednica. A što vas je sada tek 4,5 posto to je zbog samoizgona, sami ste sebe istjerali, kazala je.

Replikom je na navod da bi pripadnici srpskog naroda možda povjerovali kada bi imali pola prava naroda predlagatelja reagirao **Vlado Jukić (HSP)** ističući da u hrvatskoj državi pripadnici srpskog naroda dobivaju godine radnog staža a da nisu radili, primaju plaću a ne rade kao nastavnici, radnici u upravi, da su ostali u MUP-u bez ikakvih kriterija, bez škole samo zato što su

pripadnici srpskog naroda, i sl. To je argument ne da imaju jednaka, nego u nekim elementima i puno veća prava od hrvatskog naroda.

Odgovorio mu je zastupnik **Đukić** poručujući da bi bilo korektnije i uljudnije da je replicirao dan ranije klupskom kolegi, zastupniku Kovačeviću kada ga je kao predstavnika Srba na slikovit način usporedio s četnikom.

Na izlaganje zastupnika Đukića replikom je reagirao i dr.sc. **Anto Kovačević (HKDU)** koji je kazao da nije točno da Srbi imaju upola manje prava od matičnog naroda. Hrvatska jedina u svijetu ima Ustavni zakon o manjinama, svi drugi obični. Hrvati su Srbima davali visok stupanj autonomije u Glini, Dvoru na Uni, Kninu, dali su Z4, državu u državi, ali to Srbi nisu htjeli prihvatiti, a onda je nastupio hrvatski vojnički genije i oslobodio zemlju u 72 sata, kazao je. Vi u Hrvatskoj nikad niste bili gosti, ovo je vaša domovina, a drugi je par opanaka što vi to ne prihvaćate niti ste ikada prihvatili, rekao je. Zastupnik **Đukić** odgovorio da je i to izlaganje potvrda da je bio u pravu kada je iznio konstatacije o životu Srba danas u Hrvatskoj.

Potrebna puna ravnopravnost svih građana

Nakon toga riječ je bila dana **Nenadu Staziću (SDP)**, ali kako ga nije bilo izgubio je pravo, a rasprava je nastavljena izlaganjem **Ante Belje (HDZ)** koji je na početku istaknuo da je dobro što predloženi zakon nije donesen po hitnom postupku. Odnosom prema manjinama i drugim etničkim grupama i zajednicama mjeri se civilizacijska razina jednog društva i Hrvatska je tu na dobrom putu, kazao je. Izrazio je i mišljenje da je većina nacionalnih manjina u Hrvatskoj zadovoljna svojim statusom, da razna pitanja vezana uz manjine uređuje šest, sedam zakona, te da su oni na velikom civilizacijskom doseg, daleko većem nego što postoji danas u mnogim zemljama. Istaknuo je i da se ostatak može srediti bilateralnim odnosima, kao što je to pitanje već riješeno s Mađarskom, Italijom, a može biti i sa Češkom, Slovačkom, Slovenijom. Pitanje srpske nacionalne manjine u Hrvatskoj bilo je bolno pitanje u prošlosti, rekao je, naglašavajući da će danas, kada je Srbija samostalna

država i kada Hrvati imaju svoju državu, to biti riješeno na jedan zadovoljavajući način. Osvrćući se na pitanje fiksne kvote, kazao je kako misli da to mora biti riješeno u izbornom zakonu. Istaknuo je i da se to ne može odvojiti od pitanja hrvatskih državljana koji ne žive na području RH, da i na njih treba primijeniti pozitivnu diskriminaciju fiksne kvote koju koriste manjine u Hrvatskoj. Osvrćući se na predloženi zakon, upozorio je na prijedloge za koje misli da su prilično neizvodivi, pogotovo kada je u pitanju sudjelovanje manjina u lokalnoj samoupravi jer se time stvaraju uvjeti za jednu paralelnu vlast na terenu, te da o tome treba dobro razmisliti. Potrebno je uspostaviti punu ravnopravnost, a davati pozitivnu diskriminaciju ne koristi nikome, getoiziranje jednog naroda, bez obzira dolazi li izvana, ili se stvaraju uvjeti da se taj narod sam getoizira, ne koristi nikome, kazao je. Naglasio je da svi građani Hrvatske trebaju biti ravnopravni i da se svi trebaju boriti, biti osjetljivi da oni koji su najslabiji u društvu, bilo manjine ili oni po drugim osnovama, nemaju razloga osjećati se diskriminirani. Na kulturnom i planu očuvanja tradicije itekako je važno da društvo stvori uvjete da nacionalne manjine mogu zaštititi svoje posebnosti, zaključio je.

Drago Krpina (HDZ) podsjetio je da se u raspravi postavilo pitanje je li uopće potrebno donositi novi Ustavni zakon, da je to u drugim europskim zemljama uređeno općim zakonom. Novi je institut u predloženom zakonu

Umjesto da hrvatski politički predstavnici ističu pozitivna iskustva u rješavanju statusa nacionalnih manjina, danas se u Saboru od pojedinih zastupnika može čuti da Hrvatska provodi getoizaciju, diskriminaciju, segregaciju.

institut manjinske samouprave. Samo zbog toga instituta nije trebalo donositi novi zakon, mogao se dopuniti postojeći Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina, kazao je. Podsjetio je na politički kontekst koji je odredio termin upućivanja novog Ustavnog zakona u saborsku proceduru, a povezan je sa službenim objavljivanjem popisa stanovništva, jer je bilo ostavljeno otvoreno pitanje

hoće li srpska nacionalna manjina biti iznad praga od osam posto u kojem slučaju je bila predviđena proporcionalna zastupljenost ili neće. Popis stanovništva je bio za mnoge iznenađenje, kazao je, dodajući da se po njegovu sudu ne treba čuditi popisu i smanjenju broja Srba u Hrvatskoj s obzirom na to što se događalo sa srpskom nacionalnom manjinom od 1990. Iznoseći kronologiju istaknuo je i da su oni koji su sudjelovali u pobuni, zatim i agresiji svojom voljom, pristajući na zapovijed svojih zapovjednika 1995. napustili Hrvatsku. Da li je ikome tko se htio vratiti zadnjih godina bilo uskraćeno pravo povratka, upitao je, dodajući da je riječ o tome da oni to ne žele, da ne prihvaćaju život u suverenoj, samostalnoj Hrvatskoj. Naveo je dvije stvari koje bi svijet mogao naučiti od Hrvatske u ovom slučaju - kako se na najvišoj mogućoj razini štite i jamče prava nacionalnih manjina, te kako je moguće da jedna nacionalna manjina posluži kao izgovor i udarna snaga u agresiji na državu u kojoj žive i kakve posljedice iz toga mogu proizići.

Umjesto da hrvatski politički predstavnici ističu pozitivna iskustva u rješavanju statusa nacionalnih manjina, danas se u Saboru od pojedinih zastupnika može čuti da Hrvatska provodi getoizaciju, diskriminaciju, segregaciju. Na kraju je istaknuo kako protezanje zastupljenosti nacionalnih manjina na sudbenu vlast ne treba biti predmet predloženog zakona, te da nije prihvatljivo da se financiranje manjinske samouprave automatizmom prebaci na proračune općina, gradova i županija koje ionako imaju financijskih problema.

U ispravku netočnog navoda **Mirjana Ferić-Vac (SDP)** je objasnila da neke zemlje nemaju ovakvih zakona, ali i da su to građanske države, a ne nacionalne.

Drugачije stajalište nosi optužbe za progón

Mr.sc. **Mato Arlović (SDP)** svoju je raspravu započeo odgovorom zastupniku Radinu koji je u ime Kluba nacionalnih manjina kazao da želi znati čime su pripadnici manjina zaslužili Križarski rat koji je Mato Arlović vodio i vodi protiv njih. Ako se nekoga danas u Hrvatskoj optužuje da vodi i da je vodio u vrijeme rata Križarski rat zapravo ga se na

indirektan način optužuje da želi postići ciljeve Križarskog rata, dakle i etničko čišćenje i isključivost na vjerskoj i nacionalnoj osnovi, kazao je s indignacijom odbacujući tu tešku optužbu i tešku uvredu. Sav moj politički i ljudski rad kroz moj cijeli život može sasvim drugačije pokazati nego što on optužuje, rekao je.

Govoreći o predloženom zakonu, kazao je da je to treći po redu u zadnje dvije godine. Stalno se optužuje Sabor da nije htio uvrstiti dva ustavna zakona koja je pripremila posebna radna skupina u kojoj je sudjelovala Venecijanska komisija, rekao je, ističući da ti prijedlozi ne bi mogli biti uvršteni, jer su u sebi sadržavali i elemente teritorijalne i političke autonomije. Naglasio je da ne može shvatiti da se kada se želi iznijeti drugačije stajalište o pojedinim pitanjima, pa i kako birati predstavnike manjina u Sabor druge optužuje za progón, isključivost. Istaknuo je i da je od pet zastupnika nacionalnih manjina koji su sada u Saboru samo dvoje izabrano s lista političkih stranaka, a troje kao predstavnici manjina. Pored pozitivne diskriminacije o pravu izbora kako će birati, Sabor je Poslovníkom omogućio još nekoliko pozitivnih diskriminacija - predstavnici manjine kao zastupnici mogu sudjelovati u Klubu nacionalnih manjina i klubu političkih stranaka kojima pripadaju, kazao je. Dodao je i da u drugim strankama ima predstavnika koji su članovi nacionalne manjine, ali ne predstavljaju manjine i upitao kojim pravom njima zabraniti da govore o zaštiti ljudskih prava i sloboda ako hoće i pripadnika manjine. Kao drugi primjer naveo je da je propisano da su članovi Odbora za ljudska prava i slobode pripadnici manjina. Da li drugi predstavnici nacionalnih manjina, eventualno preko liste političkih stranaka mogu biti izabrani u Sabor i predstavljati građanska i ljudska prava i slobode, ali i prava i slobode manjine kojima pripadaju, i druge, upitao je. Na kraju je ponovo da ne može prihvatiti optužbu, ne samo radi to ga što nije vjerodostojna, što je čista laž, nego i radi toga što je uopće izrečena u Saboru.

Replikom je reagirao zastupnik **Krpina** s dopunom postojeće tzv. pozitivne diskriminacije i podatkom o broju potrebnih glasova za izbor u Hrvatski sabor - na zadnjim izborima zastupnik je prosječno trebao dobiti oko 20-ak tisuća glasova, dok

predstavnici nekih manjina nisu trebali ni približno toliko glasova.

Na izlaganje Arlovića replicirao je i **Tibor Santo (LS)** koji je istaknuo da je osnovno pitanje koncepcije. Osnovno je pitanje ako se želi da predstavnika manjina izaberu oni koji su pripadnici manjina onda je to jedna priča i jedan koncept, a ako se želi da se dode do pripadnika manjina koji su to formalno, a koji nisu izabrani od manjina, onda su mogući drugi koncepti, kazao je. U odgovoru na repliku, mr. **Arlović** je istaknuo da je u Konačnom prijedlogu Ustavnog zakona jedno rješenje, a da su u pripremi bila ponuđena dva - jedno koje je jamčilo dvostruko pravo glasa, i drugo koje je bez toga jamčenja zajamčilo istu kvotu od najmanje pet zastupnika u Saboru. Prenio je i informaciju s neformalnih razgovora manjinskih zastupnika s premijerom i potpredsjednikom Granićem da su prihvatili osnovno rješenje koje će podržati, i prihvatili alternativu i glasat će za zakon ali nisu baš za alternativu nego za osnovno rješenje. Na sjednici predstavnika klubova u pripremi Sabora dogovoreno je da se podrži donošenje Ustavnog zakona po hitnom postupku i da se prihvati alternativa jer je tu postojala šansa postići i potreban broj glasova, rekao je, dodajući da su predstavnici manjina sutradan odlučili drugačije.

Potrebno je više tolerancije i većine i manjine

Zastupnica **Lucija Debeljuh (SDP)** naglasila je kako se u Istri uistinu živi suživotom što je rezultat uzajamne tolerancije, razumijevanja i poštivanja.

Nema zakona koji može bolje i uspješnije urediti odnose između većine i manjine kao što to mogu tolerantni ljudi.

Nema zakona koji može bolje i uspješnije urediti odnose između većine i manjine kao što to mogu tolerantni ljudi, kazala je. Prijedlog Ustavnog zakona zasigurno nije sve što možemo poželjeti, ali je na tragu visokih demokratskih dostignuća, naglasila je. Poručila je da je za raspravu potrebna veća odgovornost, prije svega tolerancija kako većine tako i manjine u Domu, da je možda korisnije i politički mudrije o zakonu

raspravljati na način koliko će manjine dati većini, a ne obratno koliko ćemo mi prava dati nacionalnim manjinama. Ovo je izuzetno važan zakon i važno je da se postigne konsenzus, zbog toga je korisno što je Vlada povukla hitnost postupka. Izrazila je nadu da će Vlada uvažiti primjedbe Odbora za Ustav, i na kraju dala potporu predloženom zakonu.

Pitanje manjina u Hrvatskoj je izvršno riješeno, kazao je dr.sc. **Anto Kovačević (HKDU)** u cijelosti podržavajući raspravu zastupnika Arlovića. Primjedbu je uputio na sam naziv zakona, upitavši zašto Hrvatska jedina u središnjoj i jugoistočnoj Europi ima Ustavni zakon o manjinama, a svi drugi obični. Istaknuo je kako u Hrvatskoj postoji neriješeno većinsko pitanje, navodeći da se malo, skoro ništa ne čini za nesretnike iz Drvara. Osvrćući se na u raspravi iznijete optužbe na račun Hrvatske i Vlade da su Srbi prepolovljeni, kazao je kako drži da je to velika zasluga srpskih predstavnika, pri čemu je imenovao Milorada Pupovca, Stanimirovića... Istaknuo je kako drži da je priđožen zakon dobar i stoga što će riješiti mnoga pitanja, kao što je velik broj, stotine srpskih udruga i udrugica koje su uzimale novac iz proračuna, osnivale se samo iz interesnih razloga. Osvrćući se na zahtjeve za dva glasa, upitao je ima li i jedna članica EU takav zakon, mogu li Hrvati u Vojvodini birati Belu Tonkovića dva puta, da li Hrvati u Sloveniji mogu birati svog predstavnika, da li Hrvati u Republici Srpskoj uopće mogu glasovati. Ponovio je da je zakonski prijedlog dobar i da bi ga, što se tiče samog prijedloga, podržao, ali da to neće učiniti iz principijelnih razloga - zato što se zaboravilo na Hrvate BiH, što se provodi diskriminacija nad Hrvatima od Dervente, Čapljinje, Stoca do Drvara, što se iz proračuna izdvajaju tolike svote za one od kojih su mnogi digli ruku na Hrvatsku, sudjelovali u agresiji.

Raspravu su trebali nastaviti **Milanka Opačić (SDP)** i **Josip Leko (SDP)**, ali kako ih nije bilo u Sabornici izgubili su pravo na raspravu, a riječ je dobio dr.sc. **Furio Radin (nezavisni)**. Osvrćući se na izlaganje zastupnika Krpine i brojanje glasova za ulazak manjina u Sabor, upitao je koliko su glasova imali pripadnici Hrvata izvan domovine kada ih je bilo 12 u parlamentu? Zastupniku Arlo-

viću je kazao da ga je krivo shvatio kada se govori o Križarskim ratovima, te da shvaća zašto se uvrijedio, ali i upitao da li se sam uvrijedio prije dvije godine kada mu je s govornice rečeno da želi federalizirati Hrvatsku samo zato što je rekao da Srbi gube određena prava

Zastupnici manjina izabrani preko stranačkih lista ne samo što ne bi branili na pravi način interese manjine kojoj pripadaju, nego bi umjetno povećali udio nekih stranaka u parlamentu.

Ustavnim zakonom i da im se mora dati nešto za uzvrat. Istaknuo je da je vrlo upitno i da će se, ako do toga dode, dati na Ustavni sud mogu li se zastupnici manjina birati preko stranačkih lista. Uglavnom bi se radilo o stranačkim ljudima, prvi bi im bio stranački, onda interes manjine kojoj pripadaju, a to nije smisao ni Ustava ni Ustavnog zakona, kazao je. Podsjetio je da je Vlada dan prije dobila 84 glasa, trebala je 76, i da to nije velika razlika, a da je u tih 84 bilo i pet glasova manjina.

Poručio je da se razmisli o tome kada se govori o izboru zastupnika manjina preko stranačkih lista. Oni ne samo što ne bi branili na pravi način interese manjine kojoj pripadaju, nego bi, s druge strane, umjetno povećali udio nekih stranaka u parlamentu, kazao je. Istaknuo je da su pobornici pozitivne diskriminacije u glasovanju, što znači politički glas i etnički glas. Ne možete oduzeti građanska prava, ako dajete politička prava, ili nemojte dati ništa, ili nemojte uopće izabrati zastupnike manjina u parlamentu, poručio je. Napomenuo je da zastupnike manjina nitko nije na vrijeme obavijestio da će se ići na jedno čitanje i da će jedan od dva modela glasovanja biti izbačen, te da ni premijer Račan nije znao da nisu obaviješteni. Istaknuo je i da manjine imaju velik broj amandmana, koji se odnose na sudjelovanje u lokalnoj vlasti, sudjelovanje u izvršnim tijelima, kulturnu autonomiju.. Podsjetio je i da ugovori između Italije i Hrvatske i Mađarske i Hrvatske predviđaju dostignuta prava. Ako se sve te činjenice uzmu u obzir kako se može reći da će pripadnici manjine biti izabrani preko liste stranaka, ako to nije politički inženjering, zaključio je.

Na taj je istup ispravkom reagirao zastupnik **Beljo** koji je podsjetio da je broj od 12 zastupnika s liste Hrvata koji žive izvan Hrvatske u prošlom sazivu određen na osnovu njihova postotka. Složio se, ako će ubuduće biti fiksna kvota za manjine, da i za Hrvate izvan Hrvatske bude broj zastupnika u odnosu na broj birača u Hrvatskoj.

U replici je **Zdenka Babić-Petričević (HDZ)** istaknula da je zastupnica manjine Čuhnil izabrana na listi HSS-a. Osvrćući se na Radinove navode da neće vezati pravo hrvatskih državljanina koji žive izvan granica RH s pravom glasa manjina, kazala da je 1999. ukinuta fiksna kvota, da je za razliku od pet zastupnika manjina, snaga šest zastupnika Hrvata izvan Hrvatske ista kao snaga zastupnika u RH. Odgovarajući **dr. Radin** je naglasio da je zastupnica Čuhnil izabrana većinskim sustavom, na posebnoj listi, ali kao članica HSS-a. Istaknuo je da zastupnici Kluba podržavaju zastupnike hrvatskih građana koji imaju prebivalište izvan Hrvatske, da uopće ne postavljaju pitanje brojke, ali da ta dva problema treba odvojiti.

Replikom je reagirao i zastupnik **Krpina** ističući da nije osporio niti prigovorio već samo iznio činjenicu o broju glasova za izbor. Objasnio je i da ne drži baš sasvim na mjestu povezivanje i usporedbu s izborom predstavnika hrvatskog iseljeničtva, jer su Hrvati jedan od najraseljenijih naroda na svijetu, da se govorio i o možda dva milijuna pripadnika hrvatskog naroda koji žive diljem svijeta, pa stoga izbor 12 zastupnika nije bio pretjeran.

Na izlaganje zastupnika Radina replicirao je i **mr. Arlović** i istaknuo da je na teške uvrede možda najbolje odgovorio Sveti Otac kada se ispričao za sve zločine koji su učinjeni za vrijeme Križarskih ratova. U vezi pitanja svojevremenog zastupanja moguće kulturne, teritorijalne i političke autonomije citirao je riječi zastupnika Radina iz rasprave o izmjenama Ustavnog zakona o pravima manjina, a vezano za kotareve, moguću alternativu. Istaknuo je i da su dvije radne verzije nacрта ustavnog zakona iz proljeća i jeseni 2001. bile pokušaj operacionalizacije te alternative umjesto kotareva, a po njoj su predstavnici kroz manjinsku samoupravu uz ostalo mogli donositi i zakone o porezima i mnoga druga pitanja, bez

pitanja države, a na trošak državnog proračuna, odnosno proračuna lokalnih jedinica. Odgovorio mu je **dr. Radin** ističući da se nikada nije uvrijedio u Saboru, pa kada su optužbe bile i puno teže, da mu je Arlović govorio da zastupa federalizaciju Hrvatske i prava srpske manjine zato što hoće autonomiju Istre, te ga zamolio da mu objasni o čemu se radi.

Na izlaganje zastupnika dr. Radina replikom je reagirao i zastupnik **Ivica Buconjić (HDZ)** i to na dio o političkom inženjeringu na štetu manjina, ističući da je politički inženjering čak i moguć člankom 19. koji se odnosi na izborim za predstavnička tijela lokalnih jedinica. Lako je moguće da pripadnici manjine izađu na izbore i glasaju za većinsku listu, a nakon toga temeljem članka 19. im se naknadno omogućiti da dobiju svoj potreban broj zastupnika proporcionalno postotku u stanovništvu, kazao je.

Za ispravak temeljnog izlaganja riječ je dobio mr. **Arlović** koji je reagirao na navod da ni premijer nije znao da predstavnici manjina nisu obaviješteni o hitnosti postupka. Predsjednik Kluba nacionalnih manjina je član LS-a, a predstavnik LS-a je sudjelovao na međustranačkom dogovoru, objasnio je dodajući da ne znam zašto on nije obavijestio predsjednika Kluba, a putem njega i ostale.

Postoje argumenti za pozitivnu diskriminaciju

Zastupnica **Snježana Biga - Friganović (SDP)** apelirala je da se zbog značaja predloženog zakonskog teksta, pokaže više tolerancije i razumijevanja tijekom rasprave. Složila se da u javnosti prevladava utisak kako zakoni izglasani hitnim postupkom imaju određenih manjkavosti. I sama u načelu zamjera donošenju po hitnom postupku, iako se mora naglasiti da se u ovom slučaju radilo pune dvije godine na njegovoj pripremi. Budući da su pristigli amandmani više radnih tijela, može se konstatirati da je vođena ozbiljna rasprava kojoj su prethodili kvalitetni govori i analize. Podneseni amandmani ne mijenjaju bitno predloženi zakonski tekst, a predstavnici Vlade već su se načelno pozitivno izjasnili o većini podnijetih prijedloga.

Ipak, ocijenila je da je predlagatelj postupio razborito kada je povukao predloženi tekst iz hitne procedure. Smatra da nema prepreka da se obave i dodatna usuglašavanja, jer će time i konačni zakonski prijedlog dobiti na kvaliteti i jasnoći.

Govorila je zatim o elementu pozitivne diskriminacije, navodeći da ravnopravnost pripadnika nacionalnih manjina u odnosu na većinsko stanovništvo osigurava Ustav i niz međunarodnih dokumenata koje je Republika Hrvatska potpisala. Zajednička sastavnica svih rečenih akata odnosi se na zabranu svih oblika diskriminacije. Međutim, time se ne osiguravaju specifična manjinska prava, već samo njihov ravnopravni položaj u zajednici i zabranjuju svi oblici diskriminacije. Da bi pojedina manjina opstala u okružju većinske zajednice, potrebno je ohrabriti napore da se afirmiraju posebnosti kako bi se oduprli asimilaciji. To je moguće samo osiguravanjem posebne zaštite koju će joj pružiti većina i većim opsegom prava nego što se osigurava većini. Ovi potezi su razumljivi ukoliko se prihvati konstatacija da za opstanak manjinske zajednice nije dovoljno samo osiguranje ravnopravnosti, istaknula je zastupnica.

Upozorila je zatim da se na pojedinim lokalnim razinama registriraju i određeni problemi. Podsjetila je ujedno i na komplementarne zakone koje je ovaj saziv Sabora do sada donio, a koji su na tragu očuvanja specifičnih manjinskih prava. Riječ je o Zakonu o školovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina i Zakonu o uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina.

Predloženi zakonski tekst u svom 18-tom članku govori o izborima zastupnika nacionalnih manjina, što također predstavlja element pozitivne diskriminacije. Podržala je koncepciju kojom bi nacionalne manjine imale dva izborna glasa, jer svaki građanin ima pravo podržati određenu političku koncepciju, ali isto pravo i ako je riječ o izboru pripadnika manjine. Zastupnica je zatim, na temelju prethodnih diskusija procijenila da je teško očekivati 101 glas za ovakav zakon. Budući da manjine s razlogom očekuju što skorije donošenje potrebne zakonodavne infrastrukture, potrebno je pronaći prikladno rješenje za nastalu situaciju.

Ocijenila je zatim da nije dobro i poželjno ukoliko se prava nacionalnih manjina vezuju uz prava izbora dijaspore. Riječ je o različitim pravima i različitim zakonima, ocijenila je zastupnica. Pohvalila je zatim Vladin izbor kada se odlučila za podlogu popisa birača, a ne rezultate popisa stanovništva. Iako je popis obavljen sukladno međunarodnim standardima, zbog specifičnih posljedica koje je donio ratni sukob prikladnije je da se primijeni birački popis stanovništva, tim više jer se očekuje povratak jednog dijela građana srpske nacionalnosti u svoje domove. Na kraju je ocijenila da Hrvatska respektira međunarodno prihvaćene propise koje je prihvatila postajući punopravnom članicom Vijeća Europe. Smatra ipak da ovaj zakonski prijedlog nije podnesen zbog bilo kakvih političkih pritisaka, već primarno zbog vlastite riješenosti da se sukladno uredi ovaj segment zakonodavstva.

Za repliku se javio zastupnik **Tibor Santo, dr.med. (LS)**, ocjenjujući da ne može prihvatiti iznijetu konstataciju da se na rečenom zakonskom prijedlogu radi već dvije godine. Spomenuo je da se radni materijali o ovoj temi nisu pojavili na raspravi koja se svojedobno vodila u javnosti. Procijenio je da se može konstatirati da je predloženi radni tekst u proceduri od svibnja ove godine, što je nedovoljno za ozbiljnu raspravu. Dodao je da su predstavnici manjina upozoravali na potrebu poštovanja određenih saborskih rokova unutar kojih je trebalo obaviti donošenje zakonskog prijedloga. U svakom slučaju, ideja da zakon bude donesen na ovom zasjedanju, nije potekla iz redova predstavnika nacionalnih manjina u Hrvatskom saboru, zaključio je zastupnik Tibor Santo.

Republika Hrvatska poštuje sve europske standarde prema svojim manjinama

Zastupnica **Mirjana Ferić-Vac (SDP)** istaknula je da treba ublažiti oštrinu pojedinih riječi i ocjena, te prionuti donošenju potrebnog zakonskog akta. Republika Hrvatska kao ravnopravna članica među-narodne zajednice svjesna je potrebe da se na prikladan način uredi manjinska prava. Pravodobnom ratifikacijom Republika Hrvatska je na najbolji način pokazala da se o svojim manjinama skrbi

prema europskim standardima. Zastupnica je ujedno konstatala da se ratne okolnosti u nedavnoj prošlosti ne trebaju koristiti kao alibi za odlaganje potrebnih poslova. Predloženi zakon-ski tekst ukazuje da Republika Hrvatska ima jasne namjere da poštuje sve međunarodne standarde koji se odnose na zaštitu manjinskih prava. Definirajući pojam nacionalne manjine sukladno međunarodnim dokumentima Ujedinjenih nacija i Venecijanske komisije o Okvirnoj konvenciji za

Ravnopravnost pripadnika nacionalnih manjina u odnosu na većinsko stanovništvo, osigurava Ustav i niz međunarodnih dokumenata koje je Republika Hrvatska potpisala.

zaštitu nacionalnih manjina, koju su prihvatile i druge države potpisnice, i Republika Hrvatska je na tragu tako prihvaćene definicije. Ona dakle regulira prava svojih nacionalnih manjina na sveobuhvatan način i po principima pozitivne diskriminacije. Smatra da se ova vrijednost treba respektirati, ali potrebno je uvažiti i činjenicu da su pripadnici manjina punopravni, pa prema tome i ravnopravni građani s većinskim hrvatskim narodom. Potrebno je ujedno osigurati potpunu afirmaciju ovih vrijednosti na lokalnoj i regionalnoj razini, upo-zorila je zastupnica. Koordinacija manjinskih samouprava može biti mjesto razmjene iskustava, potpore i usklađivanja manjinskih interesa. Pored temeljnih uloga, Savjet za nacionalne manjine treba skrbiti i o implementaciji dogovorenoga, te prema potrebi dijagnosticirati i ukazati na moguće probleme.

Ocijenila je da su iznijete primjedbe u dosadašnjoj raspravi ukazale da predloženi zakonski tekst ne ukida prava stečena na temelju ranije sklopljenih međunarodnih ugovora, već u zajedničkoj sinergiji regulira prava nacionalnih manjina na razini prakse najrazvijenijih zemalja. Upozorila je zatim na potrebu preciznijeg određivanja pojedinih zakonskih odredbi, koje su sadržane u: članku 2, točka 3, članku 14, te u članku 34. U ovom posljednjem, govori se o formiranju Savjeta, a bilo bi dobro da Vlada smanji svoj utjecaj na imenovanje članova ovoga tijela.

Zastupnica je zatim, govoreći i na temelju vlastitog iskustva boravka izvan Hrvatske, ukazala ne potrebu da se prestane miješati dijasporu i nacionalne manjine. Što se pak tiče pojma reciprociteta, demokratska država potvrđuje svoje vrijednosti neovisno o drugim državama i ne uvjetuje donošenje zakona u svojoj državi na tom principu. Na kraju je istaknula da će promicati ove vrijednosti i kao članica Vijeća Europe, konstatirajući da svaka stabilna i demokratska država pruža posebnu skrb prema onima koji su ranjivi. U ovom se slučaju to odnosi na manjine, ali važno je zaštititi i prava hendikepiranih članova kao i prava žena, zaključila je zastupnica.

Za repliku se javio zastupnik **Anto Đapić (HSP)** koji je ukazao da Hrvatska mora skrbiti i voditi računa o nacionalnim pravima Hrvata koji žive u nama susjednim državama. Smatra da princip reciprociteta ne treba definirati kao nekakvu nedemokratsku materiju. Takvu praksu njeguju i demokratske susjedne države poput Italije, pa bi se trebalo voditi više računa kada se govori o demokraciji u ovoj materiji.

Zastupnica Mirjana Ferić-Vac dala je odgovor na repliku. Smatra da zastupnik Đapić ima pravo na iznijete konstatacije, ali Sabor mora imati mogućnost izbora, dakle da institut reciprociteta nije pravilo, već ovisi o demokratskom izboru većine zastupnika Hrvatskog sabora.

U svojoj je replici zastupnica **Zdenka Babić-Petričević (HDZ)** pojasnila da se ne traže glasovi za dijasporu, već da se omogući pravo glasa hrvatskim državljanima koji žive izvan domovine. I u ovom slučaju javila se zastupnica Ferić-Vac i istaknula da je i u trenutku višegodišnjeg boravka izvan Hrvatske, zadržala državljanstvo. Govoreći o dijaspori, mislila je na čitav niz specifičnih pitanja, koji se objektivno zasebno uređuju i razlikuju od problema nacionalnih manjina. Ne prepoznaje komplementarnost ni u slučaju glasovanja, iako je svjesna političke poruke.

Važna uloga lokalnih struktura u provedbi zakona

Zastupnik **Miroslav Korenika (SDP)** je upozorio da u sjeverozapadnom dijelu Hrvatske u pojedinim mjestima živi značajnija populacija Roma.

Upozorio je na određene propuste koje je uočio kod pojedinih predstavnika lokalnih vlasti koji nisu kvalitetno reagirali želeći riješiti pojedina pitanja poput stambenih problema. Uz legalizaciju njihovih naselja trebali su osigurati potrebnu infrastrukturu, poput vodovoda, ali uložiti i snažnije napore na poslovima resocijalizacije.

Pravodobnom ratifikacijom međunarodnih dokumenata, Republika Hrvatska je pokazala da o svojim manjinama skrbi prema europskim standardima.

Na probleme najviše nailaze mladi Romi koji se školuju, bez pomoći osnovnih civilizacijskih, higijenskih i zdravstvenih preduvjeta. Problemi u kontaktima i odnosima sa većinskim narodom javljaju se i zbog nepoznavanja hrvatskog jezika, pa treba pozdraviti inicijativu da se posredstvom akcija lokalne samouprave riješe istaknuti problemi, zaključio je zastupnik Korenika. Na kraju je istaknuo da bi članak 28. predloženi zakonski tekst trebalo nomotehnički urediti u trećem stavku.

Ne stoji teza o etnički čistoj državi

Vladimir Šeks (HDZ) smatra da u ovoj raspravi treba imati u vidu često izricanu tezu, koja ima utjecaja na određena rješenja u ovom zakonu, je li Hrvatska etnički čista država, jesu li rezultati zadnjeg popisa stanovništva u kakvoj korelaciji sa zbivanjima u zadnjih desetak godina. Navodeći podatke iz popisa stanovništva - 1981. bilo je 75 posto Hrvata, 8,2 posto onih koji su se izjasnili kao Jugoslaveni; 2001. 89 posto Hrvata i 7,4 posto pripadnika nacionalnih manjina - te da je dio srpske nacionalne manjine iz različitih razloga napustio Hrvatsku a i da Hrvatska nije postala ništa etničkiji čista država nego su to brojne europske države (tri posto manjina u Mađarskoj, slično u Sloveniji, itd.) zastupnik je naglasio da teza da je Hrvatska etnički čista država jednostavno ne stoji. Pretvaranje dijela onih koji su se izjašnjavali kao Jugoslaveni, dio Srba koji su otišli i koji se još nalaze izvan

Hrvatske razlozi su zašto je došlo do jednog smanjenja broja pripadnika nacionalnih manjina i to se ne može tumačiti i uzimati kao rezultat jedne politike segregacije i asimilacije.

Republika Hrvatska prihvatila je pri ulasku u Vijeće Europe da će provesti preporuku koja proizlazi iz mišljenja Europske komisije za demokraciju putem prava Venecijanske komisije o ustavnom zakonu o ljudskim pravima i slobodama i pravima nacionalnih i etničkih zajednica ili manjina iz 1996. godine, a sve te zaštitne mehanizme involvirao je Ustavni zakon donesen 2000. Obuhvaćena je i zaštita u osiguranju kolektivnih prava nacionalnih manjina kao kolektiviteta u političkom predstavništvu i osiguravajući

Zastupnik se slaže da reciprocitet ovih prava ne treba biti odlučujući i presudni čimbenik ali da mora biti itekako važan i bitan.

ga kao posebne izborne jedinice i kao posebno izorno tijelo pripadnika nacionalnih manjina. Stoga je od tih obveza ostalo jedino regulirati određene detalje proporcionalne zastupljenosti na državnoj razini, naglasio je zastupnik.

Zastupnik se slaže da reciprocitet ovih prava ne treba biti odlučujući i presudni čimbenik ali da mora biti itekako važan i bitan. Hrvatska je sklopila o tome bilateralne ugovore s Republikom Mađarskom i Republikom Italijom. U Italiji se hrvatskoj manjini jamči da će se osigurati i jamčiti njihova zaštita kao jedne kulturne zajednice u očuvanju nacionalnog identiteta, u Mađarskoj nije kroz zakonodavstvo implementiralo da hrvatska manjina može osigurati pravo na svoje zastupnike u parlamentu (jedino ako to bude putem općih stranačkih lista).

U vezi s ovim predloženim zakonom postavlja se pitanje zašto se još omogućuje i manjinska uprava jer to je onda jedan paralelni sustav. Zemlje koje imaju manjinsku samoupravu, Slovenija, Mađarska, nemaju u isto vrijeme i razmjerno pravo zastupljenosti nacionalnih manjina u predstavničkim i izvršnim tijelima. Austrija nema manjinske samouprave ali ima vijeće nacionalnih manjina koje je savjetodavno tijelo pri austrijskoj Vladi.

U ovom Prijedlogu zakona nema ničega o hrvatskom narodu i o dijelovima hrvatskog naroda koji se nalaze u općinama ili regijama gdje se nalaze u manjini iako Venecijanska komisija drži da bi im ustavni zakon trebao jamčiti jednaka prava, upozorio je, među ostalim zastupnik, naglašavajući da su sve to bitni elementi za ovaj zakon.

Josip Leko javio se za repliku i rekao da teza da uvjetovanje ili reciprocitet u zaštiti manjinskih prava nije zakonita ali je dobrodošla politička je ucjena i to vlastitim građanima. Riječ je o zaštiti posebnosti dijela vlastitih građana a smisao ovog zakona je upravo harmonizacija tih posebnosti i zajedničkih vrijednosti u cjelini. **Vladimir Šeks** odgovorio je da je jasno naglasio da ne prihvaća reciprocitet kao ključni element utvrđivanja manjinskih prava u RH ali da ipak treba voditi računa i o njemu. **Furio Radin** složio se s predgovornikom o vezi sa stavom Venecijanske komisije i rekao da je radna grupa izradila takvo rješenje no da je bila šikanirana preko novina da želi svoditi Hrvate na manjinu.

Za jednakost svih

Zdenka Petričević-Babić (HDZ) najprije je nabrojila sva prava koja su zakonima zagarantirana nacionalnim manjinama u Republici Hrvatskoj te u ime istine, kako je rekla, zatim detaljno navela kakav je status hrvatskih manjina u pojedinim europskim zemljama, počevši od Italije do Jugoslavije (Vojvodine) i Austrije (o tome govorio i predstavnik Kluba). Zašto žučne rasprave u Saboru o ovoj temi, pita zastupnica dodajući da ne zna na koji način bolje zaštititi ljudska prava i prava nacionalnih manjina u našoj državi. Zalagat će se, kaže, da pred zakonom i Ustavom u Republici Hrvatskoj svi budu jednaki pa i sada ako se ide na pravo glasa ili pozitivnu diskriminaciju ili dvostruko pravo glasa proti se da netko bude jednakiji u hrvatskoj državi.

Najspornije u predloženom zakonu je kako izabrati predstavnike nacionalnih manjina u predstavničko tijelo odnosno u Hrvatski sabor što ne znači da i dosad prema zakonima nacionalne manjine ne uživaju nešto više prava od drugih u tome (Izborni zakon). No, međutim, jučer i danas, a pogotovo u ovoj raspravi pojedini

predstavnicima nacionalnih manjina uvijek unutar svih ovih prava nacionalnih manjina traže više nego što imaju pravo. Čuli smo da je zastupnik Đukić govorio da srpska nacionalna manjina broji više nego druge i da je to jedan od uvjeta da bi Srbi trebali imati posebna prava u Republici Hrvatskoj. I to upravo oni, takvi, kaže zastupnica, koji su 1993., 1994. do 1995. godine nosili četničke uniforme, oni su danas najglasniji i zagovaraju prava onog dijela hrvatskih državljana ili hrvatskih građana, koji su izvršili agresiju na RH.

I zastupnica je naglasila da nije izvršeno etničko čišćenje u Republici Hrvatskoj i da se zna na koji su način Srbi odlazili i da su izvršili samooizgon. Njihovi uvjeti za popis stanovništva 2001. itekako su bili ispunjeni i uživali su u to vrijeme pomoć međunarodne zajednice (novčano i brojačano). No nikoga u Hrvatskom saboru iz koalicije nije interesiralo kako je uspio popis stanovništva, hrvatskih državljana sa mjestom prebivališta u RH a koji žive izvan Hrvatske, a taj popis nije uspio, rekla je, među ostalim zastupnica.

Milan Đukić (SNS) rekao je kako tvrdnja da su građani Hrvatske srpske nacionalnosti izvršili agresiju na Hrvatsku ne ide u prilog izgrađnji tolerancije i građanskog društva. Jedna etnička grupa ne može učiniti agresiju ni po političkoj ni pravnoj, a ni ustavnoj formulaciji - rekao je zastupnik, dometnuvši da ne traže ništa nego pravo na Hrvatsku koje imaju Hrvati.

S upozorenjem o povredi Poslovnika za riječ se javio **Ivo Lončar (nezavisni)**, ustvrdivši da se osjeća, iako pripada većinskom narodu, "kao nacionalna manjina". Upozorio je da je predsjednik Hrvatskog sabora Đukiću tolerirao to što ne govori hrvatskim jezikom. Rekavši da se ne pravi od Sabora lakrdija, zaprijetio je da će ubuduće govoriti engleski u parlamentu, a zatim zatražio da se poštuje članak 12. Ustava, kojim je utvrđeno da je u Republici Hrvatskoj u službenoj uporabi hrvatski jezik i latinično pismo.

Zdenka Babić-Petričević (HDZ) najprije je upozorila kako je Đukić izjavio da se u Hrvatskoj nije dogodilo ono što se, nažalost, dogodilo - što je zapisala i povijest - da su pobunjeni Srbi izvršili agresiju na Republiku Hrvatsku.

Tom zastupniku je zatim rekla neka ne traži ono na što nema upravo

upravo on, jer Srbi u Hrvatskoj nikad nisu željeli hrvatsku državu, od Supila pa dalje te ustvrdila kako Đukić ima pravo govoriti svojim jezikom, ali ne u Hrvatskom saboru.

Baltazar Jalšovec, potpredsjednik Hrvatskog sabora, izrekao je zastupnici opomenu, koju je ova prihvatila, dometnuvši još kako se Kukuljeviću "okreću kosti u grobu".

S upozorenjem o povredi Poslovnika, Milan Đukić rekao je da je "koleginica" Babić-Petričević zlorabila saborsku klupu u da šalje mržnju. Rekla je kako on govori drugim jezikom, a da se iščitati iz njenog jezika da ga je razumjela u cijelosti.

Da nikako nije koleginica te da će ga drugi put udariti palicom - uzvratila je **Zdenka Babić-Petričević**.

Konglomerat raznih rješenja europskih zemalja

Anto Đapić (HSP) je rekao da je cjelodnevna rasprava pokazala iznimno loš sadržaj karakter Prijedloga zakona. Predloženo je konglomerat - mehanički zbroj raznih rješenja europskih zemalja. Neke imaju manjinske samouprave, jezične kategorije, ali niti jedna nema mehanički zbroj ovolikih manjinskih prava, nerijetko kontradiktornih, a i iracionalnih u nekim elementima.

Niti jedna europska zemlja nema mehanički zbroj ovolikih manjinskih prava, nerijetko kontradiktornih, a i iracionalnih u nekim elementima.

Zastupnik je napomenuo da se slaže s dobrim dijelom izlaganja zastupnice Pusić i njenim ukazivanjem na to kako (ne)donošenje ovog zakona određuje praktički hoće li hrvatsko društvo biti etničko ili građansko. S tim u svezi upitao je Đukića je li on zastupnik hrvatske stranke, srpske stranke ili nacionalne manjine, ustvrdivši kako i samo postojanje stranaka koje u nazivlju imaju naziv druge države potencira etničko društvo.

Komentirajući pitanje reciprociteta, zastupnik Đapić je rekao da je već i nazočnošću pet zastupnika nacionalnih manjina debelo prekršen reciprocitet. Tvrđnju kako se zakoni donose zbog građana zastupnik nije prihvatio jer je, kako reče, hrvatskom

narodu dosta vlastitog političkog sadomazohizma, koji se počesto javljao i u Hrvatskom saboru.

Anto Đapić još je postavio pitanje (ne)opravdanosti spuštanja na lokalnu razinu zastupljenosti nacionalnih manjina (bit će to cijeli rašomon na terenu, od dopunskih izbora nadalje) te ukazao na, po njegovoj ocjeni, nebulozno rješenje o obvezi njihova prisustva u izvršnoj vlasti. Zastupnik je protiv rješenja prema kojem se mora jamčiti nazočnost pripadnika nacionalne manjine i kad ne prode prag, primjerice u Petrinji, Vukovaru ili Kninu. Kako reče, na kugli zemaljskoj ne postoji rješenje da jedinice lokalne samouprave same mogu povećati broj predstavnika nacionalnih manjina bez obzira na postotak u popisu birača.

Anto Đapić još je izvijestio zastupnike da HSP ne podržava amandman odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav da se taksativno navedu i nacionalne manjine koje nemaju svoje matične zemlje. Eklatantnim kršenjem Ustava smatra rješenje prema kojem se nazočnost u izvršnoj vlasti određuje etničkom pripadnošću jer smo onda, kako reče, daleko od građanske, nacionalne države o kojoj se toliko u raspravi govorilo.

Promijenjeni odnos političkih snaga otvara neka pitanja

Za **Vladu Jukića (HSP)** ne manje važno pitanje jeste politički kontekst tj. razlozi zbog kojih se ovaj zakonski akt našao na izvanrednoj sjednici kada je politička kriza i bira se nova Vlada RH. "Previše je elemenata, a da se ne pomisli na elemente političke trgovine", kaže ovaj zastupnik. Da je tome tako moglo se iščitati iz rasprave pojedinih zastupnika, pa tako i zastupnika Radina koji je naglasio kako je Vlada izabrana sa 86 glasova od kojih pet čine glasovi pripadnika nacionalnih manjina. Dosadašnji odnos političkih snaga u Saboru bio je takav da se nije moglo ustvrditi kada su predstavnici manjina, inače izabrani da bi štitili i skrbili o pravima manjina, iskoristili tu svoju poziciju zastupnika za nešto drugo. No, promijenjeni odnosi političkih snaga otvaraju pitanje je li moguće da predstavnici manjina koji su u Saboru temeljem jednog načela mogu svoj zastupnički mandat koristiti za nešto

sasvim drugo, kaže ovaj HSP-ov zastupnik. Jer podsjeća ovaj zastupnik, glas svakog zastupnika Kluba nacionalnih manjina vrijedi jednako koliko i glas svakog zastupnika većinskog naroda u parlamentu.

Kada je riječ o zakonskom prijedlogu upozorava na kompliciran model zastupljenosti predstavnika nacionalnih manjina u predstavničkim tijelima jedinica lokalne uprave i samouprave i drži da je nerealan i neprovediv na terenu te itekako otvara pitanje mogućih manipulacija na više načina. Vodeći računa o našim realnostima mogu se pretpostaviti manipulacije i mogućnost da se lokalna uprava i samouprava pretvore ne u ono za što se osniva i što joj je svrha već u jednu dobru stranačku organizaciju koju će financirati hrvatski građani kroz hrvatski proračun, nastavlja zastupnik.

U zaključnom istupu ustvrdio je da nema ništa protiv toga da u Hrvatskom saboru sjede predstavnici manjina. Riječ je o tradiciji koja se u dosadašnjoj praksi pokazala kao ispravna te dodao da je u tom smislu za poštivanje demokratskih standarda u Europi i svijetu, ali isto tako drži kako nitko u Hrvatskoj ne može imati veća prava od hrvatskoga naroda.

Mr.sc. **Zdenka Čuhnil (HSS)** primijetila je kako nije sudjelovala u izradi ovoga zakona ali jest u raspravi o spornim pitanjima koja su se pojavila u tom zakonu. Iako je predloženi zakon cijelo vrijeme na neki način bio obavijen velom tajne - praktički do 13. srpnja - očekivala je da će se o njemu provesti javna rasprava. U tom smislu bilo joj je drago kada je pročitala intervju potpredsjednika Arlovića u kojem je, kaže, naglasio da mu je drago što će ovaj zakon doći na dnevni red Sabora u ljeto te da će s obzirom na dva tri čitanja biti dovoljno vremena da se o zakonu raspravi, i kako bi bilo dobro da se svim građanima neovisno o tome jesu li pripadnici manjinskog ili većinskog naroda omogućiti da kažu što misle o otvorenim pitanjima iz zakona. Upravo zato zastupnici Čuhnil nije jasno zašto se moralo prolići toliko zući u raspravi treba li zakon ići u redovitu proceduru ili u hitni postupak.

U nastavku zastupnica je iznosila određene primjedbe na ponudena zakonska rješenja. Primijetila je kako u zakonskom aktu nema formulacije

o autohtonosti manjina iako se zna da je Republika Hrvatska definirana kao zemlja hrvatskoga naroda i pripadnika (pobrojanih) autohtonih nacionalnih manjina. Najviše rasprave vodi se oko toga kako će se birati manjinski zastupnici tj. hoće li se to činiti pozitivnom diskriminacijom ili "skidanjem" sa stranačke liste. Ima pripadnika manjina koji pripadaju političkim strankama, koje nažalost, niti jedanput nisu stali na stranu ili barem pokušali braniti prava nacionalnih manjina, nastavila je zastupnica Čuhnil. Tijekom ove rasprave u nekoliko je navrata čula, kaže, kako se govori o deficitu povjerenja, pa s tim u vezi pita koliko puta i na koji je način u protekle dvije godine provjereno kako se u praksi provode zakoni doneseni u 2000. godini, a odnose se na obrazovanje manjina i uporabu manjinskog jezika u službene svrhe.

Prema članku 37. predloženog zakona odredbe kojima se uređuje izbor zastupnika Hrvatskoga sabora iz reda pripadnika nacionalnih manjina odnosno izbor članova predstavničkih tijela jedinica samouprave primjenjivat će se od dana stupanja na snagu zakona kojim će biti uređen izbor zastupnika u Hrvatski sabor odnosno izbor članova predstavničkih tijela jedinica samouprave. Znači li to da se pravo koje proizlazi iz izbornog zakona za članove predstavničkih tijela jedinica lokalne samouprave i uprave ponovno prolongira za tri godine, interesira ovu zastupnicu.

U predloženom zakonu ima novina u pogledu manjinske samouprave, a predviđene ovlasti uglavnom su u sferi inicijativa, sugestija i predlaganja, no niti jednom riječju nije data mogućnost odlučivanja. Ako toga nema zastupnica se boji da će manjinska samouprava ako ništa drugo na neki način postati teret u financijskom smislu koji pada na lokalnu samoupravu.

U predloženom zakonu ne nabrajaju se manjine, ali bez obzira na to kakva će biti odluka Sabora zastupnica je za to da se ne nabrajaju manjine za koje se u zadnjem popisu stanovništva izjasnilo npr. samo 12 ljudi. Nije dovoljno da se u popisu manjina netko samo izjasni kao pripadnik neke manjine već je nužno da manjina pokazuje sklonost ka organiziranju i upražnjavanju određenih kulturnih djelatnosti i programa, a 12 pripadnika jedne manjine vrlo teško to

može učiniti, objašnjava ova zastupnica.

U zaključnom razmatranju ponovno je citirala potpredsjednika Arlovića "da prava nacionalnih manjina i njihovih pripadnika na ovoj razini društvenog razvitka jednostavno pripadaju ljudima, te da im ta prava ne daje većinski narod jer bi to onda bila jedna vrsta koncesije koja bi se kao takva mogla i oduzeti, što je sada nemoguće. A ako jeste takva onda valja tražiti modalitet kako svim manjinama omogućiti da imaju isti status". Iz tih razloga, kaže, voljela bi da se više ne ponovi situacija tj. prijetnja odnosno snošenje konzekvenci za zahtjev da se sa predloženim zakonom ne ide u hitni postupak već u dva čitanja.

U replici dr.sc. **Anto Kovačević (HKDU)** upitao je zastupnicu Čuhnil što je u praksi u Češkoj učinjeno glede mogućnosti da Hrvati imaju svoga zastupnika u Češkom parlamentu kao što češka manjina ima u našem parlamentu. Koliko mu je poznato Hrvati se u Češkoj vode pod rubrikom "ostali", zaključio je ovaj HKDU-ov zastupnik.

"Ovog časa u Hrvatskome saboru raspravlja se o pravima manjina u Hrvatskoj, a kada se bude razgovaralo o pravima iseljenih Hrvata u dijaspori rado ću pokušati s Vama odraditi taj problem", odgovorila mu je zastupnica Čuhnil.

Na istup zastupnice Čuhnil replicirao je i **Stjepan Henezi (SDP)**. Na to ga je, kaže, potaklo pitanje gospođe Čuhnil što čine drugi zastupnici u borbi za prava nacionalnih manjina. Zastupnik Henezi upozorava da suština ove rasprave nije u raspravi o pravima nacionalnih manjina nego o načinu izbora predstavnika tih manjina u predstavnička tijela u kojima će zastupati prava svojih manjina.

Za **Branku Baletić (SDP)** netočan je navod zastupnice Čuhnil u kojem je ona čitajući citat gospodina Arlovića iz intervjua željela reći kako je potpredsjednik Sabora u svojoj raspravi na određeni način negirao svoj vlastiti citat. Zastupnica Baletić tvrdi da gospodin Arlović to nije učinio istupajući u ime Kluba zastupnika SDP-a, a jednako tako ni u osobnoj raspravi.

Borislav Graljuk (LS) zahvalio se zastupnicima što su prepoznali promišljanje Kluba zastupnika nacionalnih manjina glede zahtjeva da predloženi zakon ide u redovno

čitanje. U tom smislu, kaže, Klub nije išao iznad crte dogovorenog između zastupnika nacionalnih manjina i radne grupe koja je radila na zakonu. Kako bi se opravdala ljutnja zbog odluke zastupnika o redovnom, a ne hitnom postupku u raspravi i donošenju zakona, na televiziji (CCN-u) moglo se čuti kako je u biti zadnja misao zastupnika osigurati fotelje. S tim u vezi zastupnik Graljuk podsjeća da su pred zastupnicima Sabora jučer sjedili premijer, potpredsjednici Vlade i ministri, ali u tim foteljama nije bilo nikoga iz manjina. Jednako tako nema ih niti među potpredsjednicima Sabora, ambasadorima, i u konzulatima. Kada smo išli na razgovor kod premijera nismo išli tražiti nikakve fotelje, nego razgovarati o problematici koju regulira ovaj zakon, zaključio je zastupnik Graljuk.

Što veći konsenzus

Ivo Škrabalo (nezavisni liberali) rekao je da je jučer bio za hitni postupak ovoga Zakona jer je smatrao da je postignut visok stupanj suglasnosti oko teksta koji se i njemu učinio sasvim dobar.

U RH je potrebno dozrijevanje društvene svijesti i tolerancije s obzirom na naša povijesna iskustva i s obzirom na to da smo svjedoci velike etničke distance koja postoji između hrvatske nacije i nekih manjina.

No, kako je ipak odlučeno da se ide u prvo čitanje, Škrabalo je iznio neke primjedbe. Prvotno je naglasio da treba stimulirati integraciju manjina u društvo zemlje u kojoj žive bez asimilacije u većinsku naciju i uz zaštitu njihovog identiteta i mogućnosti da ga sačuvaju.

Smatra da je u RH potrebno dozrijevanje društvene svijesti i tolerancije s obzirom na naša povijesna iskustva i s obzirom na to da smo svjedoci velike etničke distance koja postoji između hrvatske nacije i nekih manjina.

Stoga drži da je potrebno oko ove materije postići što širi konsenzus u Saboru, naravno gdje ubraja i zastupnike manjina.

Rekao je da mu je žao što se u ovoj današnjoj raspravi premalo govori o pozitivnim aspektima Ustavnog zakona koji je u mnogim svojim elementima među najnaprednijim zakonima kakvi postoje u srodnim zemljama. Jedna od pozitivnih stvari tog Zakona je svakako uvođenje manjinske samouprave, i tu smo jedna od malobrojnih zemalja u Europi koje to imaju.

Osvrnuo se na definiciju manjine, smatra da je ona prilično sažeta i štura, a vrlo je važno da ta definicija bude precizna.

"Treba biti i iznijansirana upravo zato što se u međunarodnim dokumentima do sada u pravilu izbjegavalo odrediti definicija manjina. Imamo jednu iznimku, preporuku Parlamentarne skupštine Vijeća Europe broj 1201 iz 1993. koja daje tekst prijedloga dodatnog protokola o pravima nacionalnih manjina uz Europsku konvenciju o ljudskim pravima, i u tom tekstu se nalazi jedna definicija manjina. Međutim, države članice Vijeća Europe su to izbjegle prihvatiti i umjesto toga je prihvaćena i od Hrvatske ratificirana Konvencija o pravima manjina koja je prilično razvodnila dosta jasne i precizne stavove ovog dodatnog protokola koji je bio preporučan od Vijeća Europe".

Rekao je da po toj definiciji nacionalnom manjinom treba shvaćati u prvom redu skupinu osoba koji su tradicionalno nastanjeni na području države i državljani su te države, te održavaju dugotrajne i čvrste veze s tom državom, a imaju vlastita etnička, kulturna, vjerska ili jezična obilježja različita od ostalog stanovništva. Ta skupina je dovoljno reprezentativna premda brojčano manja od ostalog stanovništva države ili regije u toj državi, a motivirani su željom za očuvanjem tih obilježja koja sačinjavaju njihov vlastiti identitet, uključujući kulturu, vlastitu tradiciju, religiju ili jezik.

Po toj definiciji, naglašava Škrabalo, nema pojma što su autohtone manjine, koji koriste neke nama susjedne zemlje, "i koji ne vodi u dobro nego se samo prave razlike među manjinama".

Predložio je da kada će se raditi nova verzija za konačni prijedlog zakona da se članak 3. malo preciznije i bolje odredi, držeći se ovih pet elemenata iz definicije preporuka Vijeća Europe broj 1201.

Smatra da ako se napravi dobra definicija, popis manjina ne bi bio nužan. "No, mi imamo specifičnu situaciju da u izvorišnim osnovama Ustava imamo poimenično spomenuto 10 manjina, a u dosadašnjem Ustavnom zakonu kako je noveliran imamo 22 ako se ne varam manjine. Dakle, imamo diskrepanciju između dva teksta ustavnog značenja, a pošto se onda to politički iskorištava pa se govorilo da su neke manjine izbačene iz Ustava, mislim da ne bi škodio onaj predloženi amandman da je u jednom posebnoj stavku pobroje nacionalne manjine prema sadašnjem stanju u Hrvatskoj, a to ne isključuje mogućnost da se prema definiciji koja se daje u članku 3. uključe i druge manjine".

Osvrnuo se i na članak 18, koji je bio najkontroverzniji u raspravi, te se govorilo o pozitivnoj diskriminaciji na osnovi stavka 3. članka 15. Ustava. Škrabalo smatra da je tu jedan priličan nesporazum, kada se govori treba li ili ne treba dvostruko pravo glasa jer članak 15. stavak 3. Ustava govori da se Zakonom može pored općeg biračkog prava pripadnicima nacionalnih manjina osigurati posebno pravo da biraju svoje zastupnike u Hrvatski sabor.

Opće biračko pravo je neupitno za sve građane Hrvatske, tako i za pripadnike manjina, a ovih pet garantiranih mjesta oko kojih nema spora su već izraz pozitivne diskriminacije, jer se za njih ne traži onakav broj glasova kakav se traži za pojedine zastupnike.

"Prema tome, opće biračko pravo je neupitno za sve građane Hrvatske, tako i za pripadnike manjina, a ovih pet garantiranih mjesta oko kojih nema spora su već izraz pozitivne diskriminacije, jer se za njih ne traži onakav broj glasova kakav se traži za pojedine zastupnike, i zato mislim da pozitivna diskriminacija je već uključena, da opće biračko pravo nije upitno. To je bilo i primjenjivano 1995. godine, na izborima je bio mješoviti izborni sustav i tada su predstavnici manjina mogli glasati za svoje predstavnike i za listu u razmjernom dijelu izbornog sustava,

a nisu nažalost mogli birati za svoga zastupnika u svojoj izornoj jedinici".

Preporučio je da se u našem novom izbornom zakonu koji to bude regulirao predvidi mješoviti sustav, jer će pripadnici manjina moći glasovati za pojedinačnog kandidata po većinskom sustavu, a onda naravno i za svog kandidata manjinskog predstavnika.

Ako treba, i u treće čitanje

Luka Bebić (HDZ) smatra da je ključna rečenica ona izrečena od Gorana Granića, potpredsjednika Vlade, koji je rekao da nema uzora i da nema preporuke kako ćemo ovo riješiti. "Kada nema uzora onda je to šansa Hrvatskom saboru da u najmanje dva čitanja ovo pitanje razmotri i konačno donese jedan kvalitetan Ustavni zakon o manjinama".

Rekao je da se nada kako će se zakon donijeti visokim stupnjem konsenzusa, a da bi to bilo moguće neke načelne stvari iz ovog područja moraju se artikulirati u raspravi u Hrvatskom saboru.

Podsjetio je da je u jeku najžešće agresije na Hrvatsku donesen Ustavni zakon o manjinama, na koji nije bilo načelnih primjedbi, čak smo i od nekih stranih predstavnika dobivali i pohvale. Smatra da ne treba žuriti, dapače, ako treba neka se ide i u treće čitanje, da ovaj zakon bude kvalitetan.

Rekao je da trebamo težiti da svaki građanin Hrvatske bude politički Hrvat, a u isto vrijeme da bude npr. pravoslavac ili protestant, odnosno da ne dovodimo u pitanje kulturnu autonomiju, svojstva ili obilježja etničkog, folklornog, kulturnog, kulturološkog itd.

Zdravka Bušić (HDZ) rekla je da je malo koji prijedlog zakona u raspravi donio toliko različitih interpretacija i toliko proturječnosti i različitih pristupa.

Rekla je da je u uvodnom izlaganju Goran Granić rekao da apsolutno nema nikakvih međunarodnih ili europskih standarda glede ove materije, te se ona s njime tu slaže.

"Međutim, Goran Granić je također ustvrdio da nema nikakvih zahtjeva ni preporuka niti pritisaka od međunarodne zajednice, s čime se baš ne slažem. Jer kad bi bilo tako, gospodin Mato Arlović ne bi prije par mjeseci u jednom intervjuu, upitan postoje li pritisci oko prijedloga ovoga zakona, rekao da postoje".

Zato smatra da je dobro da ovaj zakon ne ide po hitnom postupku. "Hitnost doista nije potrebna, to više što imamo već toliko zakona koji reguliraju tu materiju, od Ustavnog zakona o ljudskim pravima i slobodama i o pravima etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina u RH, nadalje imamo Zakon o upotrebi jezika i narječja nacionalnih manjina i konačno Zakon o obrazovanju na jezicima nacionalnih manjina".

Rekla je da predstavnik srpske nacionalne manjine, a to je najveća manjina nije zadovoljan ovim rješenjem, što drži zabrinjavajućim. Naglasila je kako se nada da će Srbi konačno shvatiti da je Hrvatska država gdje i oni mogu živjeti, te je citirala riječi dr. Olge Carević koja je rekla komentirajući ovaj prijedlog zakona slijedeće: "vjerujem da će srpska nacionalna manjina pokazati više interesa za zajednički život s većinskim hrvatskim narodom, što je nedvojbeno jedan od prioriteta za prosperitet Hrvatske kao demokratske države".

Zaključno je rekla da vrsni poznavatelji i stručnjaci ovakvih zakona kažu da je prijedlog ovog zakona daleko liberalniji, širi i sveobuhvatniji i od onog u Mađarskoj, koji je jedan od najliberalnijih u Europi od danas.

"Znakovito je da ovim prijedlogom naša najveća manjina, srpska manjina još uvijek nije zadovoljna, pa je dobro da zapravo svi imamo malo više vremena o svemu razmisliti i donijeti malo pametniju odluku".

Trajno riješiti pitanje zaštite prava manjina

Tibor Santo (LS) podsjetio je na početku svog izlaganja na mišljenje Ustavnog suda, da tzv. pozitivnu diskriminaciju (to možda nije najsretniji izraz) ne treba tretirati kao ekstra pravo manjina, jer je to način da se ostvari ravnopravnost. Naime, zahvaljujući tome omogućio bi se kvalitetniji izbor manjinskih zastupnika (nije svejedno hoće li netko biti izabran s tri ili sa 10 tisuća glasova).

Po mišljenju zastupnika u predloženom Zakonu ima i dobrih i naprednih rješenja, što se u prvom redu odnosi na manjinsku samoupravu. Šteta je, međutim, što je propuštena šansa da se barem u onim najbrojnijim i najorganiziranijim manjinama predvidi postojanje i zemaljske ili nacionalne manjinske

samouprave. To više što takva solucija postoji i u mađarskom modelu iz kojega su preuzeta ponuđena rješenja. Kako reče, zalagao se za to, ali predlagatelj stoji na stajalištu da savjet za nacionalne manjine može biti osnovni partner Vladi u ime svih manjina na državnoj razini.

Pozitivnu diskriminaciju ne treba tretirati kao ekstra pravo manjina, jer je to način da se ostvari ravnopravnost.

U nastavku je rekao da ga je neugodno iznenadila reakcija koju je izazvao prijedlog manjinskih zastupnika i nekih drugih klubova, da se ovaj zakon uputi u redovnu proceduru. Budući da je riječ o krovnom zakonu koji bi trebao trajno riješiti pitanje zaštite prava manjina, itekako je važno da njegova rješenja budu što kvalitetnija, a dosad nije bilo vremena da se provede javna rasprava o toj problematici, kaže zastupnik. Po njegovom mišljenju prihvatljiv je i prijedlog gospodina Škrabala koji smatra da bi se, barem kad se radi o mješovitom izbornom sustavu, pripadnici manjina trebali birati na većinskim listama. Na taj bi se način princip pozitivne diskriminacije bez velikih teškoća proveo u praksi, zaključio je Santo.

Na kraju je naglasio da će njegova podrška ovom zakonu ovisiti o tome hoće li se njime otvoriti mogućnost (putem formulacije preuzete iz Ustava ili kroz rješenje koje sugerira gospodin Škrabalo) da se izbornim zakonom regulira dvostruko pravo glasa manjinama. Ustavni zakon, kao krovni zakon o zaštiti prava manjina, ne bi smio ići ispod razine prava zajamčenih Ustavom, napominje zastupnik.

Potaknut njegovim navodima, dr.sc. **Anto Kovačević (HKDU)** je rekao da pozitivnu diskriminaciju tumači na način da manjini treba dati veća prava nego većini da bi se ugodno osjećala, ali da ne treba tražiti kruha preko pogače. Naime, Hrvatska je jedina zemlja u svijetu koja ima Ustavni zakon o pravima manjina i jedina (osim Rumunjske) u kojoj manjine po zakonu mogu birati svog predstavnika u Parlament. **Tibor Santo** ga je ispravio navodeći da to pravo imaju, primjerice, Talijani i Mađari u Sloveniji, itd. Ujedno je ponovio stajalište Ustavnog suda od prošle godine, da se davanjem

dodatnih izbornih prava manjinama tek dostiže jednaka razina prava svih državljana.

Manjinsko pravo - općeprihvaćeni standard

Po riječima mr.sc. **Nevia Šetića (HDZ)** donošenje ovog Ustavnog zakona o pravima manjina otvara vrlo bitna politička pitanja u Republici Hrvatskoj. Naime, to je usko povezano s budućim izbornim zakonom, ali i s konačnom konstitucijom hrvatske nacije gdje državljani dijele zajedničku sudbinu i budućnost.

U nastavku je primijetio da je dosadašnja rasprava pokazala da se s pravom odustalo od hitnog postupka u donošenju ovog zakona, ali i to da manjinsko pravo treba biti opće prihvaćeni standard koji konzumiraju oni koji se tako osjećaju. Na to nikako ne treba gledati kao na nešto što stvara podjele u hrvatskom društvu i državi, što dezintegrira i s čime se kalkulira (poput onakve političke ucjene kakvu je jučer javno izrekao predsjednik Kluba zastupnika SDP-a, manjinskim zastupnicima).

Manjinsko pravo treba biti opće prihvaćeni standard koji konzumiraju oni koji se tako osjećaju.

Šetić je, stoga, naglasio da podržava sve one zastupnike koji su isticali da ovaj zakon treba donijeti dijalogom, a ucjene odbaciti kao zastarjele i preživjele političke modele. Drži da su današnji hrvatski političari dužni trajno riješiti pitanje zaštite prava manjina, kako bi Hrvatska u potpunosti bila nacionalno integritarna, povezana i harmonizirana. Uostalom, hrvatska domovnica i Ustav RH dovoljna su garancija za miran, kvalitetan i kooperativan život, kaže zastupnik. U tom kontekstu podsjetio je na činjenicu da se prije desetak godina više od 37 tisuća stanovnika Istre izjašnjavalo Istrijanima, dok ih je danas regionalno opredijeljeno manje od 8 tisuća.

Manjinska samouprava prema europskim iskustvima

Tko ima pravo, upitao je dalje, hrvatske državljanke dijeliti u tri kategorije? Naime, iz Prijedloga

ustavnog zakona proizlazi da bi neki imali pravo na jedan glas, drugi na dva, a oni koji nemaju prebivalište u Hrvatskoj uopće ne bi imali pravo glasa (iako imaju pravo na nasljedstvo, na ulaganja u Hrvatskoj, itd.).

Napomenuo je da su u HDZ-u protiv dvostrukog prava glasa pripadnika manjina, ali da se zalažu za postojeće rješenje. Naime, prema aktualnom Ustavnom zakonu manjine mogu biti zastupljene u Saboru sa 5 do 7 zastupnika.

Što se, pak, tiče reciprociteta, slaže se s tim da ga nije moguće uvesti u potpunosti, ali ne budemo li se zauzimali za Hrvate koji su nacionalne manjine u susjednim zemljama, oni nikad neće steći bolji položaj.

Sugerirao je, nadalje, da se svugdje u zakonskom tekstu termin "drugih građana" zamijeni preciznijim izričajem "drugih državljana". Smatra da, kad je riječ o manjinskoj samoupravi, treba iskoristiti europska iskustva jer su predviđena rješenja neprovediva.

S obzirom na brojne primjedbe i prijedloge iznesene u cjelodnevnoj raspravi, Klub zastupnika nacionalnih manjina cijeni da je dobro što je ovako važna materija za sve građane Hrvatske stavljena u redovnu proceduru, izjavio je njihov predstavnik **Borislav Graljuk**. To će omogućiti da se do drugog čitanja predloženog Ustavnog zakona doista pronađu najbolja rješenja za zaštitu prava manjina.

Dr.sc. **Zlatko Kramarić (LS)** bio je mišljenja da se ovim Ustavnim zakonom pokušava na pozitivan način implementirati stavak 3. članka 15. Ustava Republike Hrvatske koji govori o biračkom pravu pripadnika nacionalnih manjina. Smatra da

primjena načela jednakosti ne omogućuje dovoljnu zaštitu manjinskih skupina jer bi se zanemarile posebne značajke i specifičnosti interesa manjinskih i etničkih nacionalnih zajednica u društvu. Zaključio je da pripadamo svijetu koji može naučiti sve pozitivne građanske vrline, ali da u njima treba sudjelovati, dodavši kako je jedna od elementarnih građanskih vrlina mogućnost pozitivne diskriminacije da pripadnici nacionalnih manjina imaju pravo na dva glasa.

Klub zastupnika SDP-a podržat će ovaj ustavni Zakon u prvom čitanju, rekao je u ime Kluba mr.sc. **Mato Arlović**. Iskazao je i žaljenje što Zakon nije donesen hitnim postupkom čime bi se, kaže, udovoljilo zahtjevima predstavnika nacionalnih manjina koji su tražili dvije godine da taj Zakon bude izrađen. Smatra da kada se uzmu svi amandmani koji su trebali biti podneseni nije postojao posebni razlog da se održi rasprava hitnim postupkom. Sve što je ustvari sporno u ovom zakonu je promjena članka 18. u kojem se dodaje stavak 6. u kojem je izrijekom prepisana odredba članka 15. stavka 3. Ustava. Konstatirao je da nigdje nije uobičajeno da se direktne odredbe Ustava prepisuju u niži pravni propis, nego se s njime razrađuju. Drži da je bilo volje danas se mogao donijeti taj Ustavni zakon i pokazati da možemo na kvalitetan način riješiti neka pitanja. Utvrdio je dalje kako je ova rasprava vođena s mnogo emocija i bit će vrlo teško ubuduće postići konsenzus prilikom glasovanja. Dodao je da će se Klub zastupnika SDP-a i dalje zalagati da dobijemo Ustavni zakon koji će omogućiti da se ozakone sadašnja prava pripadnika nacionalnih manjina te da u njemu ne bude ni jedan element koji bi mogao

stvarati sukobe između matičnog naroda i nacionalnih manjina uz istodobno realiziranje prava koja su nacionalnim manjinama Ustavom zajamčena.

Pripadnici nacionalnih manjina nisu nikada inzistirali na tome da se ovaj Ustavni zakon donosi hitnim postupkom, nego samo žele da on bude donesen kvalitetno tj. u dva čitanja, ispravio je dr.sc. **Furio Radin (nezavisni)**.

Cjelodnevna rasprava o Ustavnom zakonu o pravima nacionalnih manjina je pokazala da on treba ići u dva čitanja, rekao je u ime Kluba zastupnika HSP-HKDU-a **Anto Đapić (HSP)**. Naglasio je da se ne sjeća da je ikada bilo ovako otvorene rasprave od političkih stranaka i pojedinaca u Saboru. Naglasio je da ovaj Ustavni zakon neće dobiti potporu njegovog Kluba jer, smatra da je za njegovo funkcioniranje potrebno izmijeniti kompletno izborno zakonodavstvo. Zakon je nazvao mehaničkim zbrojem raznih prava koja imaju nacionalne manjine u Europi, ali, kaže, ni u jednoj državi Europe nije prisutna ovako visoka razina manjinskih prava. Zaključio je da smo jedina država Vijeća Europe koja čak donosi i Ustavni zakon vezan uz manjine.

Nakon rasprave zamjenik ministricе pravosuđa, uprave i lokalne samouprave **Miljenko Kovač** je zahvalio zastupnicima na angažmanu iskazanom u raspravi, čime je Vlada dobila izvrsnu podlogu za pripremu ovog Zakona za drugo čitanje koje će, nada se, izazvati mnogo manje primjedaba nego što je bilo ovo.

Zastupnici su potom većinom glasova (76 "za" i 14 "protiv") podržali Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina u prvom čitanju.

A.Š.; M.B.; N.B.; V.Ž.; Đ.K.; J.R.; J.Š.; S.F.; M.Ko.; M.S.

PRIJEDLOG ODLUKE O SUDJELOVANJU HRVATSKIH VOJNIH PROMATRAČA U MIROVNOJ MISIJI UNMOGIP (INDIJA/PAKISTAN)

Bez rasprave i većinom glasova (89 "za" i 3 "suzdržana") Hrvatski sabor je donio ovaj Zakon, tako da će se u mirovnu misiju u Indiju i Pakistan, odnosno pokrajinu Kašmir uputiti dva vojna promatrača iz Hrvatske.

Sudjelovanje u mirovnim misijama od osobitog je interesa za Republiku Hrvatsku i njezino uključivanje u euroatlantske organizacije te aktivno

sudjelovanje u uspostavi mira u široj međunarodnoj zajednici. Na taj način Republika Hrvatska se ujedno legitimira kao odgovorna članica međunarodne zajednice koja je spremna preuzeti svoj dio tereta globalne sigurnosti.

Zamjenik ministricе obrane **Zlatko Gareljčić** pojasnio je kako promatrači Republike Hrvatske već sudjeluju u

dvije mirovne misije, a u ovu treću planira se uputiti dva vojna promatrača. Obrazložio je još da se tu radi o mirovnoj misiji u Indiji i Pakistanu, odnosno pokrajini Kašmir i Jamu koja je jedna od najstarijih mirovnih misija budući da datira od 1949. godine. Istaknuo je da se radi o misiji koja je srednje razine rizika.

M.S.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O POTVRĐIVANJU UGOVORA O DAROVNICI IZ FONDA ZA GLOBALNI OKOLIŠ ZA PROJEKT OČUVANJA KRŠKIH EKOLOŠKIH SUSTAVA IZMEĐU REPUBLIKE HRVATSKE I MEĐUNARODNE BANKE ZA OBNOVU I RAZVOJ U FUNKCIJI PROVEDBENE AGENCIJE FONDA ZA GLOBALNI OKOLIŠ

Hrvatski sabor je jednoglasno, hitnim postupkom i bez rasprave donio predloženi Zakon.

Globalni cilj projekta Očuvanje krških ekoloških sustava je zaštita biološke raznolikosti krških ekoloških sustava na način koji omogućuje sudjelovanje svih

zainteresiranih strana, zadovoljava potrebe lokalnog stanovništva, te je u skladu s načelima održivog razvoja i socijalno-gospodarskim ciljevima zemlje. Projektom se trebaju stvoriti uvjeti za poboljšanje institucionalnog sustava za zaštitu biološke raznolikosti, nastavak suradnje s drugim

sektorima na zaštiti biološke raznolikosti, potpora upravljanju zaštićenim područjima i promicanje poduzetničkih i turističkih aktivnosti kojima se potiče oživljavanje ruralnih područja te povisiti razina sudjelovanja javnosti u donošenju odluka.

M. S.

ODGOVORI NA ZASTUPNIČKA PITANJA

ZDRAVSTVO

Brod ambulanta za otoke?

Ministarstvo zdravstva poslalo je odgovor na zastupničko pitanje dr.sc. **Tomčija Tadića (HSP)** koje se odnosi na **kupnju broda ambulante na potrebe stanovništva otoka.**

Ured za zdravstvo Splitsko-dalmatinske županije je prošle godine dostavio Ministarstvu zdravstva na mišljenje prijedlog projekta "Brod-poliklinika". Prema navedenom prijedlogu na brodu, koji bi imao više namjena, ali prvenstveno bi se obavljala zdravstvena djelatnost kroz deset specijalističkih ordinacija s ciljem poboljšanja dostupnosti specijalističko-konzilijarne zdravstvene zaštite domicilnom stanovništvu otoka.

Ministarstvo zdravstva smatra da je rješenje za poboljšanje dostupnosti specijalističko - konzilijarne zdravstvene zaštite u uspostavi stabilnog odnosno poboljšanju osnovnog sustava, kako za domicilno stanovništvo tako i za populaciju na privremenom boravku na otocima za vrijeme turističke sezone. Ovisno o specifičnostima pojedinog otoka, sustav se može uspostaviti ugovoranim

specijalističkih ordinacija na samom otoku ili osiguravanjem dolazaka potrebnih specijalista iz pripadajućih bolnica na otok, odnosno kombinacijom i jednog i drugog.

Prijedlog načina osiguravanja specijalističko-konzilijarnih usluga putem "Broda-Poliklinike" bi bilo moguće jedino kao nadogradnja osnovnog sustava, jer smatramo da predloženi model bez uspostave dobrog osnovnog sustava ne može zadovoljiti potrebe stanovništva otoka - stoji na kraju odgovora.

VANJSKI POSLOVI

Ustavne promjene u BiH

Na zastupničko pitanje **Krunislava Kordića (HDZ)** vezano uz **ustavne promjene u Bosni i Hercegovini** odgovorila je **Vlada RH.**

U odgovoru se navodi kako je sarajevski sporazum te proglašenje amandmana na ustave entiteta od strane Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu Hrvatska u osnovi pozitivno, smatrajući to početkom jednog procesa koji za Bosnu i Hercegovinu kreira uvjete za prevladavanje nacionalnih antagonizama i proeuropsku perspektivu

zemlje. Ustavnim promjenama uklonjeni su osnovni elementi diskriminacije iz ranijih entitetskih ustava, u skladu s Ustavom Bosne i Hercegovine i Odlukom Ustavnog suda Bosne i Hercegovine o konstitutivnosti naroda, iz 2000. godine. Time su unaprijedene odredbe Daytonskog sporazuma smjerom jačanja državnosti susjedne Bosne i Hercegovine.

U kontaktima s međunarodnom zajednicom te predstavnicima iz Bosne i Hercegovine, Hrvatska je inzistirala na uspostavi pune simetričnosti dvaju entiteta. Ono što je postignuto, smanjenje je asimetrije, ali ne i puna simetričnost. Afirmirana je konstitutivnost svih triju naroda na cijelom području Bosne i Hercegovine, ali ne i njihova potpuna jednakopravnost u Republici Srpskoj gdje se uvođenjem Vijeća naroda ne konstituira dvodomni parlament, odnosno Vijeće naroda ne predstavlja zakonodavno tijelo analogno Domu naroda u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Hrvatska podržava i potiče da Hrvati u Bosni i Hercegovini svoja prava ostvaruju kroz institucije, a ne izvaninstitucionalnim putem. Istodobno, Vlada Republike Hrvatske ima razumijevanja za strahovanja da

te institucije moguće neće pružiti dostatan mehanizam zaštite njihovih interesa, osobito u Republici Srpskoj. To će biti predmetom dodatnih diplomatskih napora, budući da Vlada Republike Hrvatske smatra da ovo nije kraj političkih promjena u susjednoj zemlji. Ustavne promjene prvi su korak šireg procesa, te kao takve prihvatljive za Vladu Republike Hrvatske, koja se ne identificira niti s

jednom strankom, već s interesima Hrvata u Bosni i Hercegovini.

Odustajanjem od Sporazuma o posebnim odnosima Hrvatska se ne odriče Hrvata u Bosni i Hercegovini, već, upravo suprotno. Ne tretirajući Hrvate u Bosni i Hercegovini paternalistički, daje se podrška njihovoj konstituiranosti, a samim time državnosti Bosne i Hercegovine, a u nastojanju nemješanja u unutarnje

stvari te susjedne zemlje. To dokazuje sastanak predsjednika Vlade Republike Hrvatske s predstavnicima glavnih stranaka Hrvata u Bosni i Hercegovini u Zagrebu uoči donošenja Sarajevskog sporazuma, te sastanak ministara vanjskih poslova Tonina Picule s predstavnicima tih stranaka u Mostaru, uoči procesa usvajanja ustavnih amandmana.

M.M.

**izvješća
HRVATSKOGA
SABORA**

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK:
dr. Željko Sabol

OSNIVAČ I IZDAVAČ: Hrvatski sabor, 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6

REDAKCIJA: Sanja Fleischer, Mirjana Kozar, Marija Krakić (zamjenica glavnog i odgovornog urednika), Đurđa Krmpotić, Marta Micek, Jasna Rodić, Mario Selnik, Jasenka Šarltija i Vjekoslav Žugaj

GRAFIČKI UREDNIK: Branislav Tanasijin

RAČUNALNA OBRADA: Ivo Rada

TAJNICA REDAKCIJE: Božica Šolić

ADRESA REDAKCIJE: 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6,

tel: 01/4569-722

fax: 01/6303-018

Web: www.sabor.hr

E-mail: sabor@sabor.hr

POŠTARINA: plaćena u pošti 10000 Zagreb

PRETPLATA NA ŽIRO-RAČUN BR: 2390001-1100016162

Hrvatski sabor, 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6

TISAK: Tiskara Hrvatskog sabora